
MENNYT MIES ON HISTORIAA
- HISTORIIKIN TEKÖ-

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Hyvinkää, 17.4.2013

Johanna Selenius

Johanna Selenius

Maatilatalous
Hyvinkää

Työn nimi Mennyt mies on historiaa – historiikin teko

Tekijä Johanna Selenius

Ohjaava opettaja Jukka Korhonen

Hyväksytty 17.4.2013

Hyväksyjä Jukka Korhonen

HYVINKÄÄ

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Maatilatalous

Tekijä

Johanna Selenius

Vuosi 2013

Työn nimi

Mennyt mies on historiaa – historiikin teko

TIIVISTELMÄ

Mennyt mies on historiaa – historiikin teko -niminen opinnäytetyö on projektinkuvaus Äijälän tilan historiasta tehdystä 76-sivuisesta kirjasesta. Kirjanen käsittelee Ypäjän kunnassa sijaitsevan Äijälän sukuoikeustilan historiaa ja sen asemaa Jokioisten kartanon alaisuudessa.

Työn tilaajana ovat Äijälän tila ja Ypäjän Kotiseutuyhdistys, jonka puheenjohtaja Maurits Hietamäki on ollut arvokkaana apuna historiatietojen keräämisessä.

Projektin aikana tehty kirjanen on liitetty opinnäytetyöhön liitteenä. Projektikuvauksessa keskitytään kirjasen tekemisessä tehtyihin havaintoihin siinä käytettyjen lähteiden kuvaamiseen ja arvioimiseen.

Opinnäytetyöprojektin aikana opinnäytetyön tekijä on kohdannut monia vaikeuksia erilaisten lähteiden soveltamisessa käytännön kirjoitustyöhän. Opinnäytetyön tekijä on myös oppinut runsaasti lähihistoriasta ja huomannut, miten erilaiset maanomistusolot ovat vaikuttaneet yksittäisen tilan ratkaisuihin. Työn aikana opinnäytetyöntekijä on myös huomannut, miten maanviljelijä ja talonpoika ovat aikojen saatossa joutuneet alistumaan monen vallanpitäjän alle. Todella itsenäisten talonpoikien aika historiassa on ollut varsin lyhyt.

Työssä on käytetty runsaasti erilaisia kirjallisia lähteitä ja hyödynnetty Äijälän tilan valokuva-arkistoa.

Avainsanat maatalous, historia, maataloushistoria

Sivut

16 s. + liitteet 76 s.

Hyvinkää
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Agriculture Option

Author	Johanna Selenius	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	The gone man is history – how to create a history book	

ABSTRACT

This thesis is a project document of creating a history book. The book has 76 pages. It tells about Äijälä farm in Ypäjä and its position under Jokioinen, one of the largest estates in Finland.

The commissioner was Ypäjä Kotiseutuyhdistys (Ypäjäs Local Heritage Society). The president of Ypäjäs local heritage society, Maurits Hietamäki, was a valuable help in getting history documents.

The history book is an attachment to this thesis. The project document has focused on observations, references and evaluation of the project.

During this thesis, the author has run up against tough setbacks, how to apply different sources to practice in the writing process. The author has learned a lot about recent history. She has also noticed, how different landownership has influenced the management of one farm..

During this thesis, the author has also noticed how a farmer and peasant have submitted under many rulers. The time in history of really autonomous farmers is quite short in Finland's history.

Keywords history, agriculture, history of agriculture

Pages 16 p + appendices 76 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	HISTORIAN KIRJOITTAMISEN ERI MUODOT.....	2
3	HISTORIAN KIRJOITTAMISEN ERI VAIHEET	2
3.1	Aihe	3
3.2	Lähteet.....	3
3.2.1	Projektin lähteet.....	4
4	KIRJOITTAMINEN PROSESSINA.....	5
4.1	Jäsennys eli dispositio	5
4.2	Oman historiikin dispositio	6
4.3	Tekstin rakenne	6
4.4	Historiikin kirjoittamisprosessi	6
5	JULKAISUN TAITTAMINEN.....	7
5.1	Oman julkaisun taittaminen	7
5.2	Kuvat	8
5.2.1	Omien valokuvien käyttö	8
5.3	Kansi.....	8
6	TALON HISTORIAN TUTKIMISEN ERITYISPIIRTEITÄ	9
6.1	Kirjaston palvelut	9
6.2	Digitoidut sanomalehdet	9
6.3	Arkistot.....	9
6.3.1	Talon omat arkistot.....	10
6.3.2	Äijälän tilan arkistot	11
6.4	Kartat.....	12
6.5	Muistelmat ja muistot.....	12
6.5.1	Äijälän suvun muistelmat	12
7	TALON PERUSTIETOJEN TARKASTELEMINEN.....	12
7.1	Talous.....	13
7.2	Kylät.....	14
7.3	Talon omistajat ja asujat.....	14
7.4	Rekisterinumero	14
7.5	Manttaali.....	14
7.6	Maanluonto.....	15
7.6.1	Äijälän talon maanluonto	16
8	POHDINTA.....	16
	LÄHTEET	18

Liite 1 Äijälän tilan viisi vuosisataa

1 JOHDANTO

”Nyt maatalous on eristynyt marginaaliseksi ammatiksi, jonka ei oikein katsota kuuluvan yhteiskuntaan ja ruoka kasvaa kaupassa.”, näin sanoi Helsingin yliopiston tutkija Hannu Huvinen, artikkelissaan Maaseudun Tulevaisuudessa marraskuussa 2012 (Huvinen, 2012). Huvinen oli huolestunut suomalaisten maaseudun tuntemuksesta ja maataloushistorian tutkimisesta. Ei tiedetä, miten maaseudulla on eletty, miten tilat ovat syntyneet ja miten sukupolvet ovat kasvaneet, Huvinen jatkaa. Tämä oli hyvä lähtölaukaus opinnäytetyölle, jonka ajankohtaisuutta opinnäytetyön tekijä aikajoin epäili työtä aloittaessaan.

Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja se koostui kahdesta erillisestä osasta: varsinaisesta historiikista eli projektista ja teoreettisesta osuudesta. Tässä teoreettisessa osassa paneudutaan historian kirjoittamisen eri vaiheisiin ja lähtökohtiin sekä toiminnallisen osan toteutuksen kuvaamiseen.

Työn tarkoituksena oli kuvata tavallisen maatilan matkaa 1500-luvulta nykypäivään asti ja saada tulokseksi kattava historiikki tilan vaiheista. Aihe rajattiin vuosille 1500–1980 ja se kohdistettiin koskemaan pelkästään Äijälän tilaa ja sen isäntiä. Äijälän tilasta ei ole aiemmin kirjoitettu historiikkia.

Opinnäytetyön tilaaja, Ypäjän Kotiseutuyhdistys, on vireä kotiseutuyhdistys, joka toimii Ypäjän historian ja paikallistuntemuksen puolestapuhujana. Ypäjän kotiseutuyhdistys on toimittanut Ypäjä kuvina kautta aikojen -kirjan vuonna 2002 ja se toimii aktiivisesti Ypäjän kulttuuriperinnön säilyttäjänä ja siirtäjänä tuleville sukupolville.

2 HISTORIAN KIRJOITTAMISEN ERI MUODOT

Mennyttä aikaa voidaan kuvata eri tavoin. Historiasta voidaan tehdä lähdemerkinnöillä varustettu historiakirja, kirjallisiin lähteisiin perustuva historiikki, perinnekirja, paikallishistoria tai muistelmakirja. Nämä historiakirjoittamisen eri muodot eroavat toisistaan paitsi laajuudeltaan, myös lähteiden hyödyntämisen osalta. Paikallisesta historiasta kertova kirja voi olla joko historiikki tai historiakirja. Historiikki on lyhyehkö kertomus jonkin tietyn alueen, yhteisön tai kohteen historiasta. Historiikkiin haetaan tietoa lähinnä painetuista lähteistä, asiakirjoista ja haastattelujen avulla. (Wahlroos, 2000, ss. 9-10)

Historiikilta ei vaadita tieteellisen tutkimuksen tarkkuutta, mutta sitä ei saa laatia pelkkien kuulopuheidenkaan perusteella. Historiikilla ei ole yleisesti ottaen tutkimuksellisia erityistavoitteita, siinä voidaan tuoda kuitenkin historiakirjoituksiin uusia näkökulmia. Se onkin enemmän luotettava esitys menneisyydestä kuin tieteellisesti punnittu ja hankittu tieto. Historiikin laajuus vaihtelee muutamasta sivusta aina noin kahteensataan sivuun. (Katajala, 1990, ss. 18-19)

Historiakirja on historiikkia laajempi teos, jossa on erilaisia arkistotietoja sekä muistiinpanoja kohteen historiallisesti merkittävistä asioista. Historian kirjoitus perustuu aina alkuperäislähteisiin. Historiakirjoitus vastaa monesti menneisyyttä koskevaan ongelmaan. Perinnekirja käsittelee esimerkiksi kädentaidon tai ruoanlaiton erilaisia perinteitä tai muistitietoon perustuvia perinteitä. (Katajala, 1990, ss. 18-19)

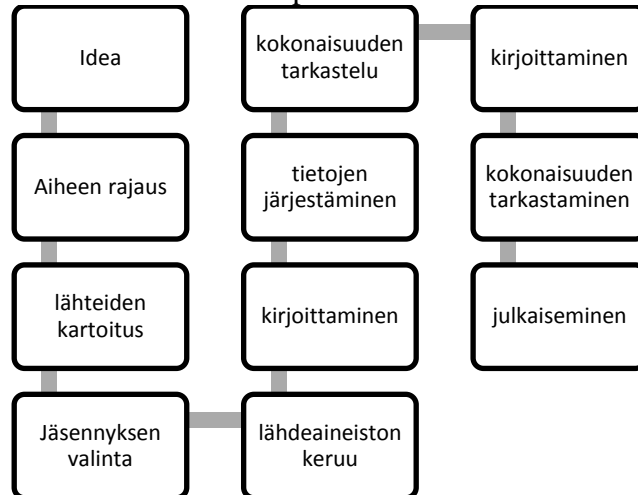
Historian kirjoituksia voidaan jaotella myös muistelmiin ja paikallishistorioihin. Muistelmat ovat yhden ihmisen muistitietoon perustuvia kirjoituksia eikä niihin ole käytetty kirjallisia lähteitä. Paikallishistoriat kuvaavat yhden alueen kokonaiskuvaa eivätkä keskity juuri yksityiskohtiin. (Katajala, 1990, ss. 18-19)

Pitkän pohdinnan jälkeen projektissa päädyttiin valitsemaan julkaisun muodoksi historiikki, koska siltä ei vaadita juuri tieteellistä tarkkuutta. Historiikki haluttiin tehdä muistoksi ja opastukseksi seuraaville sukupolville, jotta heidän olisi helpompi jatkaa kertomusta, jos joskus haluavat tutustua Äijälän tilan historiaan tarkemmin.

3 HISTORIAN KIRJOITTAMISEN ERI VAIHEET

Historian kirjoittaminen on monivaiheinen prosessi, jolla ei ole lineaarista kulkua. Edellisiin vaiheisiin palataan jatkuvasti ja kirjoituksesta ei tule valmista kerralla, kuten kuviossa 1 asiaa tarkastellaan. Tietoja analysoidaan ja prosessoidaan projektin eri vaiheissa useaan kertaan. Historiaa on vaikea kirjoittaa ilman, että siihen suodattaa omia ajatuksiaan ja teesejään. Historiakirjoitus on aina kirjoittajansa näköinen.

Historiikin teko voidaan esittää prosessikaavion avulla:

Kuvio 1 Historiankirjoittaminen koostuu monesta eri osa-alueesta. Vaiheet toistuvat kirjoittamisen aikana useaan kertaan. (Katajala, 1990, ss. 27-36)

3.1 Aihe

Ensimmäinen vaihe historian kirjoittamisessa on aiheen valinta. Aihe valitaan joko omien kiinnostusten perusteella tai se annetaan ulkopuolelta. Aiheen valinnan jälkeen tutustutaan kirjallisuuteen ja muihin lähteisiin. Aineiston kartoituksen jälkeen se järjestetään ja analysoidaan.

3.2 Lähteet

Aineisto voidaan jakaa kuuteen eri luokkaan niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella:

- Painetut lähteet (arkistolähteet)
 - Painamattomat lähteet
 - Kirjallisuus
 - lehdet
 - haastattelut
 - muu aineisto (valokuvat, Internet,)
 - perimätieto
 - arkistolähteet (kuitit, perukirjat, velkakirjat, sopimukset)
- (Wahlroos, 2000, ss. 53-60)

Painamattomat lähteet, kuten erilaiset asiakirjat, pöytäkirjat ja muut kirjoitukset ovat historiantutkijalle arvokasta pääomaa. Niiden avulla voidaan suhteellisen luotettavasti kertoa jonkin tietyn tapahtuman kulusta. On kuitenkin huomioitava, että painetut lähteet saattavat olla nekin kirjoittajansa näköisiä. Jos huomioi lähdeä tarkastellessaan objektiivisesti, mitä varten kyseinen lähde on kirjoitettu, voi päätellä paljon sen luotettavuudesta. (Wahlroos, 2000, ss. 53-60)

Kirjallisuus lähteenä pitää sisällään aiheesta ennen kirjoitetun tekstin, kuten kirjat, erilaiset julkaisut ja ennen tehdyt tutkimukset.

Sanoma- ja viikkolehtiä voidaan pitää myös hyvinä lähteinä. On tosin muistettava, että niiden kirjoitukset saattavat olla poliittisesti vääristyneitä tai aatteellisesta näkökulmasta kirjoitettuja. (Anttila, 2011, ss. 9-10)

Haastattelut ja muistelut tuovat historiankirjoitukseen väriä ja elävöittävät tekstiä. Haastattelujen avulla voidaan myös saada asioihin erilaisia näkökulmia kuin pelkästään kirjallisiin lähteisiin perustuen (Anttila, 2011, ss. 11-12). Erilaisina aineettomina lähteinä voidaan pitää myös maisemaa, murretta ja tapakulttuuria (Katajala, 1990, ss. 22-24).

3.2.1 Projektin lähteet

Tässä projektissa työ aloitettiin lähteiden kartoittamisella. Tilan arkistosta haettiin mielenkiintoisia asiakirjoja ja vanhoja kalentereita. Talon arkistoista löytyneitä vanhoja valokuvia skannattiin ja näin haarukoitiin sopivaa lähestymistapaa historiikin tekoon.

Yleishistoriakirjoista oli ehdottomasti tärkein projektin kannalta kolmiosainen kirjasarja Suomen maatalouden historia ja Pentti Viidan tekemä tuore teos, Suomen talonpojan historia. Näistä kirjoista saatiin koottua maatalouden kehityksen suuret linjat, joihin Äijälän talon vaiheet sijoitettiin.

Äijälän tilasta oli tehty jo aikaisemmin kattava sukututkimus. Aineisto oli varsin uusi ja siten luotettava. Timo Alasen tekemä väitöskirja Someron ja Tammelan asutusnimistöstä oli yksityiskohtainen selvitys myös Äijälän suvun alkuvaiheista. Myöhempää Äijälän tilan kehitystä kuvasivat Suomen Maatilat ja Suomen sukutila -matrikkelikirjat.

Jokioisten kartanosta löytyi runsaasti materiaalia, joista varsinkin Olavi Anttilan teos Kartanosta kunnaksi ja Eino Rinne-Jutikkalan Jokioinen 1631–1931 olivat hyviä lähteitä. Näissä teoksissa kuvattiin paitsi Jokioisten kuntaa myös laajalti koko Jokilääniä. Äijälän talon entinen isäntä, Paa-vo Äijälä, oli tehnyt useita merkintöjä Jokioisten pitäjänhistoriaan, joten se osaltaan helpotti teoksen tarkastelemista. Jokioisten kartanoa koskevia lähteitä olivat lisäksi Internetistä löytynyt arvokas lähde, katsaus Jokioisten kartanon metsätalouden vaiheisiin, vuodelta 1930.

Ypäjän kuntaa koskevia lähdeteoksia olivat paitsi Ypäjän kunnan historia, myös Ypäjän pitäjänkuvaus, vuodelta 1926. Teos on Forssan Lehden toimittama ja varsin harvinainen. Samoin Tarmo Hirsjärven teos, Ypäjän kunnan historia – kunnalliselämä vuosilta 1876–1926 auttoi hahmottamaan Ypäjän kunnan vaiheita. Uudempaa Ypäjää koskevaa lähdekirjallisuutta oli Ypäjä kautta aikojen, Ypäjän kotiseutuyhdistyksen toimittama valokuvateos ypäjälaisistä. Kaikki edellä mainitut lähdekirjat löytyivät Äijälän tilan omasta kirjastosta.

Hämeen Liiton toimittama teos Lounais-Hämeen ja Rengon muinaisjään-
nökset, toimi mainiosti selvittäessä talon ja asutuksen varhaisia vaiheita.
Museoviraston kulttuuriympäristö rekisteriportaali auttoi hahmottamaan
myös tilan ensivaiheita ja Palikkalan ryhmäkylää, samoin Maurits Hietamäen tekemät julkaisut. Hietamäkeä haastateltiin jo keväällä 2012 liittyen opinnäytetyöhön. Häneltä saatiin runsaasti tietoa eri yksityiskohdista ja selvittämistä kaipaavista aiheista.

Maurits Hietamäki avusti opinnäytetyön tekijää toimittaessaan muun muassa erilaisia selvityksiä Ypäjän kunnan arkistosta. Hänen kauttaan saatiin erilaisia raportteja koskien osuusmeijerin varhaista toimintaa, senaatin maataloustiedustelun tulokset, Jokioisten maanomistusjärjestelyjä koskeva komiteamietintö ja selvitys Äijälän kantatilan vaiheista.

4 KIRJOITTAMINEN PROSESSINA

Historiikin kirjoittaminen aloitetaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Historiakirjoituksissa onkin tärkeää, että ajatuksia jäsennellään paperille ja sitä kautta saadaan valmista, painokelpoista tekstiä. Tietokoneaikana tekstiä onkin helppo muokata ja kehittää erilaisten työkalujen avulla.

Prosessissa useat vaiheet saattavat toistua, kun kirjoituksessa jotakin muutetaan tai siihen lisätään aineistoa. Joitakin vaiheita saattaa jäädä myös pois riippuen historian kirjoittajasta (Anttila, 2011, ss. 10-11).

Tässä projektissa kirjoittaminen aloitettiin jo hyvissä ajoin. Aluksi muistiinpanot kirjattiin tekstinkäsittelyohjelmaan ja samalla hahmoteltiin isoja asiakokonaisuuksia. Näihin muistiinpanoihin lisättiin myös lähdeviitteet.

4.1 Jäsennys eli dispositio

Ennen kirjoittamista on pohdittava tekstin esitystapaa. Historiikki voidaan jäsennellä joko kronologisesti tai systemaattisesti. Kronologinen jäsentely tarkoittaa aikajärjestyksessä etenemistä, systemaattinen jäsentely taas asioiden esittämistä aihepiireittäin. (Katajala, 1990, ss. 27-33)

Kankaanpää taas suosittelee systemaattista lähestymistapaa. Tässä mallissa edetään seuraavassa järjestyksessä:

- nimi
- omistajat ja asujat
- rekisterinumero ja manttaali
- maanluonto
- talon perustaminen ja jakamiset
- talon sijainti, tilukset
- rakennukset
- talousasiat

- erityispiirteet
 - erityiset tapahtumat
- (Kankaanpää, 2004)

Kirjassa voidaan myös sekoittaa kronologista ja systemaattista jäsenystä. Pääasiat voidaan esittää kronologisesti, mutta väliin voidaan rakentaa tärkeistä asioista koostettuja elementtejä (Katajala, 1990, ss. 27-33).

4.2 Oman historiikin dispositio

Alusta asti oli selvää, että historiikissa edetään kronologisessa järjestyksessä, tämä oli myös tilaajan toive. Työn edetessä kävi kuitenkin selväksi, että puhdas kronologinen eteneminen ei soveltunut projektiin aivan sellaisenaan. Myöhemmin, historiikin asioiden selkiytyttyä, muutamista pääkohdista luotiin omia asiakokonaisuuksia, kuten maanviljelyksestä sekä Äijälän isännistä. Tällainen jäsentely tuntui loogiselta ja helpotti teoksen lukemista.

4.3 Tekstin rakenne

Tekstin kirjoittaminen kannattaa aloittaa jo hyvissä ajoin. Näin teksti muhii kirjoittajan päässä ja jalostuu edelleen lopulliseksi julkaisuksi. Kirjoittajalla on kaksi tapaa edetä. Hän voi kirjoittaa luvut alkaen ensimmäisestä luvusta ja lopettaen viimeiseen. Toinen tapa on edetä sipulimenetelmää käyttäen, jolloin tekstiä rakennetaan kerros kerrokselta. Monesti kirjoitusprosessi on näiden kahden menetelmän yhdistelmä. (Lappalainen, 2002, ss. 161-163)

Tekstin rakentamisessa on huomioitava myös oikeinkirjoitus ja oikeakieliisyys. Kappaleista tulisi tehdä tasapainoisia ja samanarvoisia (Lappalainen, 2002, ss. 172-174). Kuhunkin kappaleeseen tulisi sisällyttää vain yksi asia ja liian pitkät, yli sivun pituiset kappaleet tulisi pilkkoa.

Tekstiä kirjoittaessaan kirjoittaja tulee useasti sokeaksi omalle työlleen. Tällöin paras tapa puhdistaa teksti virheistä ja lisätä luettavuutta on luetuttaa se toisella. Tällöin kieliasu paranee ja tekstin rakenne kohenee.

4.4 Historiikin kirjoittamisprosessi

Kirjoittaminen sinällään on ollut opinnäytetyön tekijälle helppoa. Näin suuret kokonaisuudet olivat opinnäytetyön tekijälle kuitenkin uusi kokemus. Isojen lukukappaleiden hallitseminen ja kirjoitusrytmin ylläpitäminen vaati runsaasti itsekuria. Toisilla lukijoilla luettaminen auttoi selvästi hahmottamaan omaa tapaa kirjoittaa. Toiset lukijat antoivat myös runsaasti palautetta ja korjausehdotuksia.

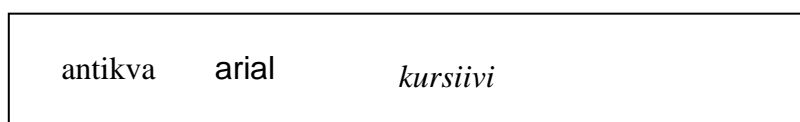
5 JULKAISUN TAITTAMINEN

Julkaistavaa teosta ei pidä taittaa pelkällä tekstinkäsittelyohjelmalla, sillä sitä ei ole suunniteltu taittotyötä varten. Kirjoja ja julkaisuja voidaan taittaa erityisillä taitto-ohjelmilla. Taitto-ohjelmista käyttökelpoisia ovat ilmaisen lähdekoodin Scribus, Ventura Publisher, InDesign ja QuarksXP-ress. (Teräs, 2010, ss. 10-13)

Taiton on oltava selkeä, miellyttävä ja helppolukuinen, Julkaisun ulkoasu heijastaa myös sisällön laatua ja antaa viitteitä siitä, kenelle julkaisu on tarkoitettu. Jos julkaisun taitto on levoton, lukija eksyy helposti eikä enää löydä lukemaansa. Liian pieni teksti häviää runsaiden kuvien sekaan. Tällöin taitto vie huomiota itse asialta. (Stolt, 2009)

Kuvien käytöllä julkaisuissa voidaan elävöittää ja keventää lukutunnelmaa. Liiallisella kuvien käytöllä voidaan taasen antaa lukijalle liian valmis kuvamaailma, jolloin teksti jää toissijaiseksi. (Stolt, 2009)

Pienaakkoset ovat luettavuudeltaan parempia kuin suuraakkoset eli versaalit. Antikva eli päätteellinen kirjasintyyppi on luettavampaa kuin päätteetön eli groteski. Kursiivi eli viistottu kirjasin on vaikeampilukuista kuin suora kirjasintyyppi. (Stolt, 2009) Eri kirjasinlajit on esitelty kuviossa 2

Kuvio 2 Esimerkkejä kirjaintyypeistä eli fonteista (Stolt, 2009)

Leipätekstissä käytetään yleisesti kirjainkokoja 11–16. Liian pieni teksti on vaikealukuista, samoin liian suuri tekstikoko tekee luettavuudesta huonon. Riviväliksi suositellaan 3-4 pistettä suurempaa väliä kuin kirjainkoko on. Kappaleiden väliin jätetään tyhjä rivi. (Stolt, 2009)

Teksti ladotaan niin, että se on vasemmasta reunasta suora ja oikeasta liehu, eli rivit ovat eripituisia. Tavutusta pyritään välttämään. Palstan leveys riippuu tekstin koosta, suuremmalle fontille tarvitaan leveämpi palsta. (Stolt, 2009)

5.1 Oman julkaisun taittaminen

Aivan historiikin teon loppuvaiheessa päätettiin kokeilla myös julkaisun taittamista taitto-ohjelmalla. Opinnäytetyön tekijä koki, että pelkkä tekstinkäsittelyohjelma ei tarjonnut kaikkia tarvittavia ominaisuuksia. Taitto-ohjelmaksi valittiin Scribus-niminen avoimen lähdekoodin ohjelma hyvien arvostelujen ja helppolukuisten ohjeiden vuoksi.

Taittaminen ei ollut aivan yksinkertaista ja vaati runsaasti perehtymistä. Lopputuloksesta tuli kuitenkin paljon parempi kuin pelkällä tekstinkäsittelyllä. Kirjasta tehtiin viitteellinen, koska kirjanen ei vielä ollut täysin jul-

kaisukelpoinen tekstin osalta. Kirjaan tehtiin kuitenkin kaikki valmiiksi, jotta se olisi voitu lähettää sellaisenaan kirjapainoon painettavaksi.

5.2 Kuvat

Kuvat taitetaan sivulle niin, että ne sijaitsevat lähellä kohtaa, joihin ne tekstissä liittyvät. Sijoitteluun pitää jäädä jonkin verran ilmavuutta. Kuvien tulee olla tasokkaita ja painolaadultaan moitteettomia. Kuvista rajataan pois tarpeettomat asiat tai asiaan kuulumattomat henkilöt. Kuvissa tulee käyttää oikeita mittasuhteita. (Stolt, 2009)

Kuvat kannattaa skannata korkearesoluutisioina, esimerkiksi sanomalehtikuvat ovat karkeampia kuin aikakauslehtien kuvat. Kuvat kannattaa käsitellä jollakin kuvankäsittelyohjelmalla, jotta kuvat saadaan muutettua bittigrafiikkamuotoon. (Kivelä, 2011, ss. 11-12)

Kuvien käsittelyohjelmia on niitäkin monia erilaisia, kuten Photoshop, Paint ja GIMP. GIMP on avoimen lähdekoodin ohjelma, muut ovat maksullisia.

5.2.1 Omien valokuvien käyttö

Lähteitä kartoittaessa skannattiin myös runsaasti valokuvia ja lehtileikkeitä. Näin lähteet olivat käytettävissä digitaalisessa muodossa. Vanhat valokuvat olivat osin kiinni vielä albumeissa, joten niiden käyttämiseen tarvittiin rajausta ja digitaalista korjaamista. Käytettiin myös uudempia valokuvia, joita oli arkistoissa valmiina digitaalisena muotona. Digikameralla kuvattiin myös vanhoja asiakirjoja, joita muutoin olisi ollut mahdoton kopioida.

Myös piirrosta käytettiin kirjan tekemisen apuna. Äijälän talon vanhan isännän piirtämä kartta Palikkalan ryhmäkylästä vanhoine rakennuksineen oli pohjana, kun siitä tehtiin uudistettu versio kirjan kuvitukseksi.

Kuvankäsittelyohjelmaksi valittiin GIMP-niminen kuvankäsittelyohjelma. Ohjelma oli opinnäytetyön tekijälle varsin vieras, joten käyttöohjeet tulivat taas kerran tutuksi. Valokuvia saatiin kuitenkin muutettua sillä bittikarttamuotoon ja näin niiden sijoittaminen taitto-ohjelmaan oli helppoa ja lopputuloksesta tuli siisti.

5.3 Kansi

Kannen suunnittelussa tärkein vaihe on etsiä yhteys nimen ja kuvituksen välille. Kannen on annettava viite siitä, mitä kirja pitää sisällään. kannen perusteella tehdään arvioita siitä, kenelle kirja on tarkoitettu. (Kivelä, 2011, ss. 13-15)

Opinnäytetyössä kannesta tehtiin viitteellinen kuva, koska kirjasesta ei tehty vielä julkaisukelpoista. Julkaistavan kirjan paksuus ja sidontamene-
telmä olisi vaikuttanut vielä kirjan kannen kokoon ja muotoiluun.

6 TALON HISTORIAN TUTKIMISEN ERITYISPIIRTEITÄ

Talon historian tutkiminen ei pääpiirteissään juuri eroa tavallisesta histori-
an tutkimisesta. Talon historian tutkiminen vaatii kuitenkin käytettävän
erilaisia lähteitä ja sen lähestymistapa voi olla toisenlainen kuin esimer-
kiksi koulun tai seuran historiaa tutkittaessa.

6.1 Kirjaston palvelut

Talon historian tutkiminen aloitetaan tutustumalla kirjaston kotiseutuko-
koelmaan. Joka kirjastossa kotiseutukokoelmaan on talletettu sitä seutua
käsittävää kirjallisuutta ja mm omakustanteita. Maakuntakirjastoista
saattaa löytää erilaisia pienpainatteita ja monisteita koskien seutua. Joissa-
kin pitäjänhistorioissa on keskitytty laajasti eri pitäjän kantatalojen histori-
aan, toisissa kirjoissa ne taas sivuutetaan. (Kankaanpää, 2004)

Talokirjoista saadaan arvokasta tietoa koskien vanhoja taloja. Talokirjoilla
tarkoitetaan esimerkiksi kirjasarjoja ”Suomen maatilat, tietokirja maamme
keskikokoisista ja suurista maatiloista” ja ”Suomen sukutilat”- kirjasarjoja,
joita julkaistiin 1930–1950-luvuilla. Näissä teoksissa on mukana kuitenkin
vain sellaisia taloja, joiden omistajat ovat antaneet niihin tietojaan.
(Kankaanpää, 2004) Suomen maatalousmuseo Sarka julkaisee Sukutilat
webissä -nimistä tietokantaa, jossa on tiedot 1930-luvulla julkaistusta
Suomen Maatilat -kirjasta. (Suomen maatalousmuseo Sarka)

6.2 Digitoidut sanomalehdet

Lähes jokaisesta talosta on julkaistu jotakin sanomalehdessä. Internetistä
löytyy sanomalehtikirjasto, johon on digitoitu sanoma- ja aikakauslehtiä
sekä pienpainatteita aina vuoteen 1910 asti. (Kansalliskirjasto, 2012)

6.3 Arkistot

Seurakunnat ylläpitävät kirkonarkistoja, joista löytyy kastetut, haudatut,
vihityt ja muuttaneet henkilöt. Kirkonkirjoja voidaan tulkita erilaisten
apuvälineiden kanssa. (Kankaanpää, 2004) Suomen sukututkimusseura yl-
läpitää Internetissä hakutietokantaa Hiski, josta voi hakea henkilöitä taloit-
tain ja seurakunnittain aina 100 vuotta vanhemmista henkilöistä (Suomen
sukututkimusseura). 100 vuotta nuorempien henkilöiden hakua rajoittaa
henkilötietolaki. Tietoja voidaan kuitenkin selailta eettisesti vastuullisella
tavalla ja niiden selailuun on anottava käyttö lupa arkistolaitokselta.
(Arkistolaitos, 2011)

Arkistolaitos säilyttää myös voudintilejä, maa- ja henkikirjoja, tuomio- ja perukirjoja, kirkonarkistoja, rippikirjoja, vanhoja väestöluetteloita, oikeuskirjoja, ortodoksien kirkonkirjoja sekä yksityisarkistoja ja kokoelmia. (Arkistolaitos, 2011) Monet arkistot on mikrofilmattu ja niitä voi tarkastella oman kirjaston päätteeltä lainaamalla mikrofilmejä Arkistolaitoksesta. 150 vuotta nuorempaa aineistoa ei ole kuitenkaan juuri mikrofilmattu ja sitä pitää tutkia alkuperäisistä lähteistä. Valokopiointi vanhoista lähteistä ei onnistu, mutta digikuvaus ei vahingoita arkistoitavia lähteitä, joten se on hyvin käytökelpoinen menetelmä. (Kankaanpää, 2004)

Ruotsin vallan ajalta talojen historian tutkija löytää tietoa Ruotsin valtionarkistosta Tukholmasta. (Ruotsin valtionarkisto)

6.3.1 Talon omat arkistot

Taloissa on säilytetty monia asiakirjoja omassa arkistossa, kuten kauppakirjoja, perintökirjoja ja perukirjoja.

Kauppakirjoja on tehty talojen omistusoikeuden siirtämiseksi jo useita satoja vuosia. Kauppakirjat löytyvät virallisen vahvistusmenettelyn kautta eli lainhuudatusmenettelyn kautta. Kruununtalallisten osalta tehtiin sijoituskirja eli immissio, koska kruununtalallinen ei saattanut myydä tilaansa. Perintökirjalla tarkoitetaan perinnöksioston vahvistavaa asiakirjaa. (Kankaanpää, 2004)

Isäntien ja emäntien perukirjoista on löydettävissä kaikki talon irtaimisto, kotieläimet, työkalut, vaatteet. Perukirjan avulla voidaan päätellä paljonkin talon varallisuudesta. Perukirjojen avulla voidaan päätellä talon kehityksestä, jos niitä on saatavilla säännöllisin väliajoin tehtyinä. P (Kankaanpää, 2004)

Katselmuskirja tehtiin talokatselmusten yhteydessä. Katselmuskirjoja löytyy arkistoista sen mukaan, mitä tarkoitusta varten niitä tehtiin. Tuomionkuntien arkistoista löytyy tietoa virkataloista tai esimerkiksi palovahingoista. Katselmuskirja voi olla hyvinkin perusteellinen, jossa luetellaan kaikki rakennukset, pellot ja niityt, ojat aidat, metsät, kalavedet ja myllyt. Katselmuskirjoihin on merkitty rakennusten arvo sekä puutteiden arvo. (Kankaanpää, 2004)

Suomen sodan aikaisista korvattavista vahingoista on tehty luetteloita, joita löytyy niin Kansallisarkistosta kuin Vaasan maakunta-arkistostakin. (Kankaanpää, 2004)

Taloissa on tehty kautta aikain erilaisia sopimuksia. Tärkeimpiä sopimustyyppejä ovat kontrahdit eli torppasopimukset, syytinki eli eläkesopimukset sekä jakokirjat. Kontrahdeille ja syytinkisopimuksille saatettiin myös hakea kiinnitystä, joka uudistettiin aina 10 vuoden välein. (Kankaanpää, 2004)

Syytinkisopimuksia voi olla kauppakirjojen liitteinä. Syytinkejä on tehty myös erillisinä sopimuksia, jolloin niitä voi olla vaikeaa löytää. Eläkeso-

pimuksissa määriteltiin vuotuinen eläke, joka oli yleensä luontaistuotteina, kuten viljana, maitona, munina. Niissä oli myös määrätty asumisoikeudesta sekä mahdollisesta omasta kasvimaasta. (Kankaanpää, 2004)

Torppakontrahteja on löydettävissä jo 1700-luvulta lähtien., tässä on tosin eroja Suomen eri osien välillä. Kontrahteja tehtiin myös mäkitupien asukkaille. (Kankaanpää, 2004)

Veroluetteloita on monenlaisia, maakirjoja, autoveroluetteloita, henkikirjoja ja kymmenysveroluetteloita. Nämä ovat ns. tavallisia veroluetteloita. Toisenlaisia veroluetteloita ovat erilaiset tilastoja varten kerätty luettelot, kuten:

- 1550-luvun erämaaluettelot
- hopeaveroluettelo 1571
- maatarkastuskirja Satakunnasta 1589
- Elfborgin lunnaiden luettelo 1610
- kylvö- ja karjaveroluettelo 1630
- varallisuusveroluettelo 1800
- rästi- ja lyhennysveroluettelot
- Senaatin satotiedustelu 1881

(Kankaanpää, 2004)

Taloista voi löytyä myös erilaisia muita asiakirjoja, joiden avulla historiaa voidaan tutkia. Kunnallismaksujen ja valtionverojen kuitteja saattaa löytyä, palkkakirjanpitoa, suunnitelmat, erilaiset kauppasopimukset yms. (Kankaanpää, 2004)

Maaseudulla toimi useita osuuskuntia eli puulaakeja, kuivuri-, niittokone-, kylvökone-, pärehöylä-, puimakone-, sirkkeli-, tie-, mylly- ja sonniosuuskuntia. Näistä ahkera tutkija saa arvokasta tietoa kyläyhteisön toiminnasta. (Wahlroos, 2000, s. 53)

6.3.2 Äijälän tilan arkistot

Äijälän tilalla on säilynyt ja säilytetty runsaasti erilaista arkistomateriaalia, kuten almanakkoja, maatalouskalentereja, perukirjoja ja uusjakokirjoja, kuitteja, kirjanpitoaineistoa ja karjantarkkailukirjoja lähes sadan vuoden ajalta. Nämä arkistot olivat yksi syy historiikin tekemiseen.

Arkistojen hyödyntäminen historiikin teossa oli kuitenkin yllättävän hankalaa ja aikaa vievää. Maatalouskalentereita oli täytetty vaihtelevasti eri vuosina ja niiden tulkitseminen oli vaikeaa. Äijälästä löytyi myös todella vanhoja asiakirjoja aina 1700-luvulta saakka. Näissä oli käytetty hankalaa käsialaa ja asiakirjat oli kirjoitettu ns. vanhalla ruotsilla. Vaikka käsialojen tulkitsemiseen on erilaisia oppaita, niiden suomentaminen on hyvin haasteellista tai jopa mahdotonta harrastelijalle.

Myöhemmät asiakirjat, jotka on kirjoitettu selvällä käsialalla, ovat helpompia tulkita, tosin niidenkin lukeminen vaatii harjaannusta. Äijälästä

löytyi runsaasti myös erilaisia kauppakirjoja ja Ypäjän kuntaa koskevaa aineistoa, koska tilan isäntä oli toiminut kunnan johtotehtävissä. Näistä asiakirjoista ei ollut juuri apua historiikin kirjoittamisen kannalta, mutta muuten ne olivat mielenkiintoista luettavaa.

6.4 Kartat

Talon historian tutkimisessa kartat, sekä uudet että vanhat, antavat hyvää informaatiota. Aluksi kannattaa lähteä liikkeelle uudesta peruskartasta. Peruskarttoja saa esimerkiksi kansalaisen karttapaikka-nimisestä nettiportaalista. (Maanmittauslaitos) Peruskarttojen avulla on helppoa seurata myös vanhoja karttoja.

Vanhoja karttoja löytyy Jyväskylän yliopiston ylläpitämästä nettiportaalista vanhat.kartat.fi. Tietokantaan on digitoitu 5800 erilaista karttaa. (Jyväskylän yliopisto) Vanhoja maakirjakarttoja löytyy myös virtuaaliyliopiston sivuilta (Virtuaaliyliopisto)

Äijälän talosta löytyi niin ikään vanhoja karttoja erilaisista digitaalisista arkistoista. Näitä hyödynnettiin työssä kuvituksena.

6.5 Muistelmat ja muistot

Paljon perinnetietoa on säilynyt myös muistoissa ja kulkenut perimätietona. Tällaista tietoa voidaan hyvin käyttää täydentämässä asiakirjatietoa (Wahlroos, 2000, ss. 47-51). Kerran kirjalliseen muotoon saatettu muistitieto säilyy muuttumattomana seuraavillekin sukupolville ja on heidän hyödynnettävissään (Manninen, 1998, ss. 103-105). Muistitietoa voidaan kerätä joko haastatteluin tai kyselyin.

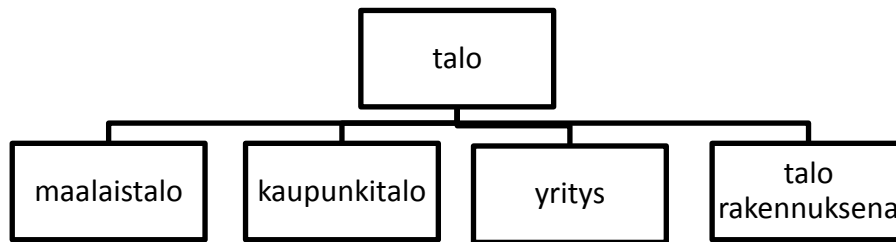
6.5.1 Äijälän suvun muistelmat

Äijälän suvussa on säilynyt paljon muistitietoa puheen muodossa, mutta sitä ei ole juuri kerätty. Sukututkimusta varten Leila Säkäjäarvi keräsi joidenkin suvun henkilöiden muistelmia 1900-luvun alusta. Näitä kirjoituksia päätettiin hyödyntää historiikissa, koska aika ei riittänyt niiden uudelleenkeräämiseen. Haastattelumuodossa saatiin paljon tietoa talon vanhalta isäntäparilta, Irja ja Matti Äijälältä. Maurits Hietamäen haastatteluista saatiin paljon tutkimustietoa ja tietoa tutkimusta kaipaavista asioista. Haastattelut olivat vapaamuotoisia.

7 TALON PERUSTIETOJEN TARKASTELEMINEN

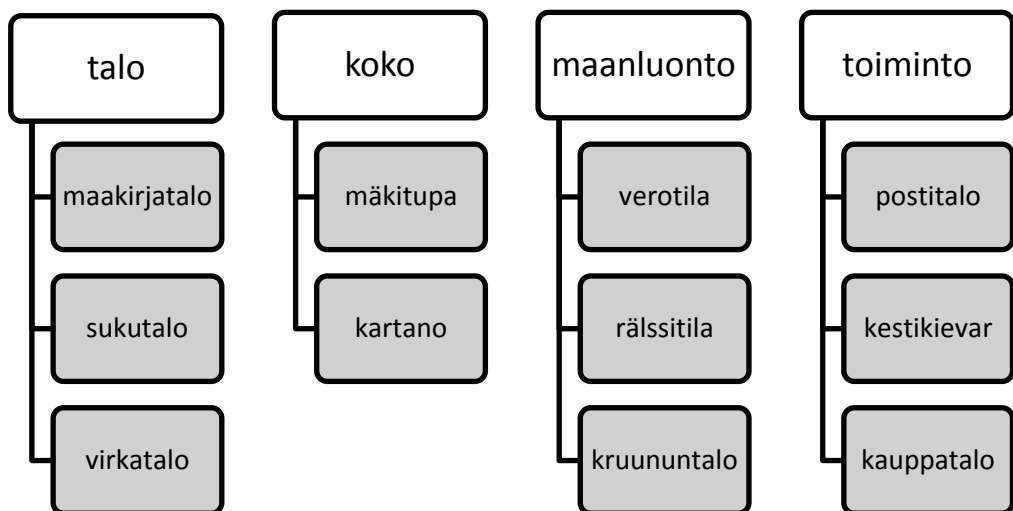
Talo-sanalla voidaan tarkoittaa maalaistaloa, kaupunkitaloa, yritystä tai taloa rakennuksena, kuten kuviosta 2 selviää. Talo on myös alkuperäinen maanomistuksen yksikkö. Tila-sana on alun perin tarkoittanut osaa kokonaisesta talosta. Itä-Suomessa tilallinen tarkoittaa suuremman talon asujaa

kuin talollinen. Länsi-Suomessa tilallinen tarkoittaa lähinnä pienviljelijää.
(Kankaanpää, 2004)

Kuvio 3 Talo-sanana eri merkitykset. Talo-sanalla voidaan tarkoittaa myös seurantalaa tai muuta julkista tilaa.

Talot voidaan jakaa joko koon mukaan, kuten kuviossa 4, esimerkiksi mäkitupa ja kartano, maanluonnon mukaan, verotalo ja kruununvalo tai talon toiminnon mukaan, esimerkiksi apteekki tai kestikievari. Vanhoja, nyt jo poisjääneitä talon käsitteitä ovat säteri, latokartano ja rustholli. (Kankaanpää, 2004)

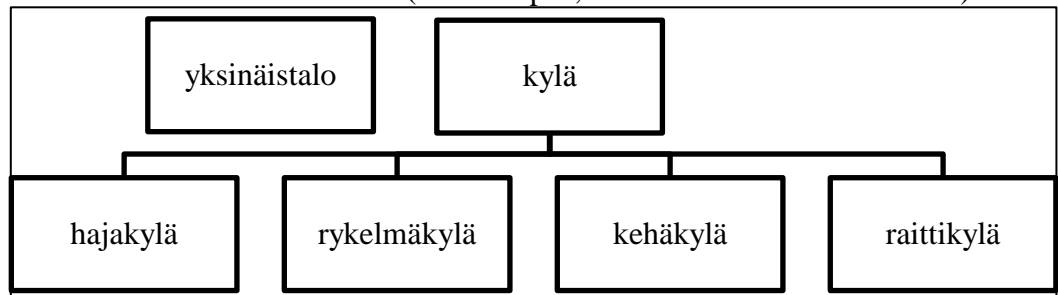
Kuvio 4 Erilaisia tapoja luokitella taloja.

7.1 Talous

Talomuotoinen asutus syntyi vasta elinkeinojen kehityksen myötä. Maanviljelyn merkityksen kasvamisen myötä ihmisten paikkasidonnaisuus kasvoi ja tarvittiin kiinteitä rakennuksia. Niitä tarvittiin myös ihmisten ja karjan suojaksi. Elintason nousun myötä talolla pyrittiin näyttämään omaa arvoasemaa ja vaurautta. (Kankaanpää, 2004)

7.2 Kylät

Kylä tarkoittaa asumuksellisesti lähekkäin olevia taloja. Sillä voidaan tarkoittaa myös hallinnollista termiä erityisesti maanmittauksessa ja koulupiireissä. (Kankaanpää, 2004)

Kuvio 5 Kylien luokittelu (Virolainen, 2005), mukailtu

Palikkalan ryhmäkylä, johon Äijälän talo kuului, oli rykelmäkylä (kuvio 5). Tällainen kylätyyppi oli Hämeessä tavanomainen.

7.3 Talon omistajat ja asujat

Talon historia voidaan esittää lyhimmillään luettelolla talon emännistä ja isännistä. Omistajien henkilöllisyys voidaan selvittää sukututkimuksen avulla. Isännyyden ajat saadaan selville Suomen asutuksen yleisluettelosta, maakirjoista tai henkikirjoista. On huomattava, että talon asuja ei ole aina välttämättä talon isäntä, tämä riippuu talon maanluonnosta. (Kankaanpää, 2004)

Äijälän talosta on tehty isäntäluettelo jo 1930-luvulla. Sitä täydennettiin myöhemmin sukututkimuksen yhteydessä viimeisimpien isäntien osalta.

7.4 Rekisterinumero

Talon historian tutkimisessa on tunnettava hallinnollinen jako. Pitäjät ovat muodostuneet kylistä. Kylät, jotka löytyvät maakirjasta ovat maakirjakylä. Maakirjanumerot tulivat maakirjoihin vasta 1720-luvulla. Samat numerot ovat edelleen voimassa. (Kankaanpää, 2004)

7.5 Mantaali

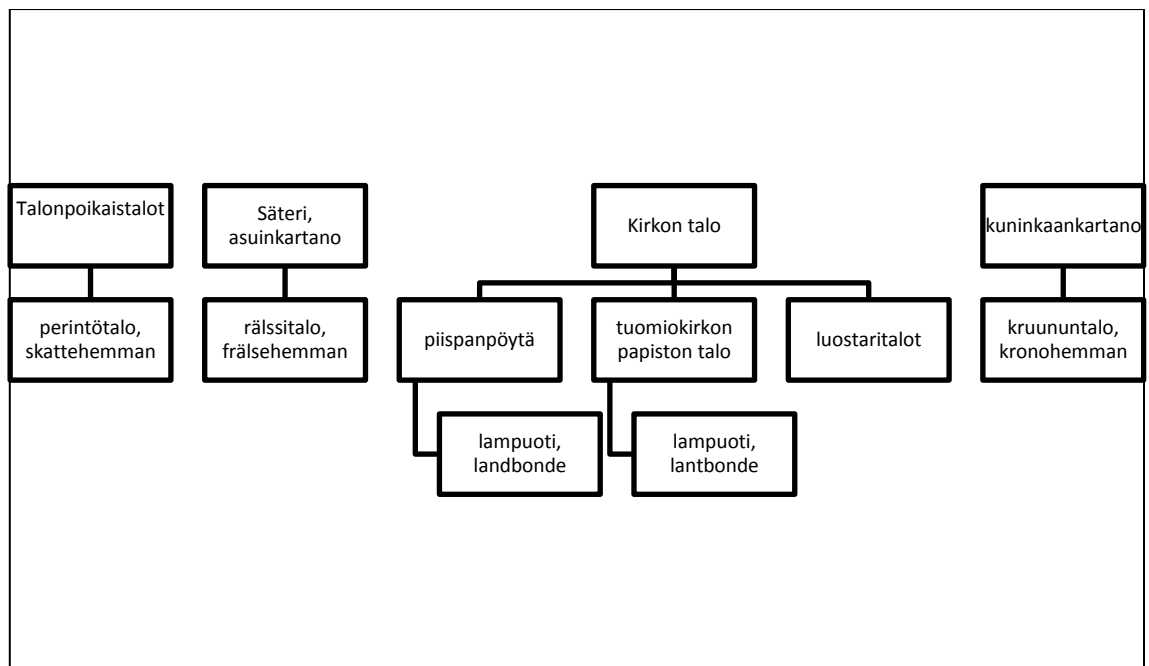
Manttaali on alun alkujaan tarkoittanut yhden miehen asuttamaa taloa. Manttaali ei ole pinta-alayksikkö, vaan se kuvaa talon tuottokykyä eli kykyä maksaa veroa. Maakirjatalolla, jolla oli yksi maakirjanumero, oli kiinteä manttaaliluku. Manttaaliluku muuttui vain, jos tehtiin uusia verollepanoja. 1800-luvulla maakirjanumerosta kehittyi talon rekisterinumero. (Kankaanpää, 2004)

Rekisterinumeron muodostuminen on myös yksi talon historian tutkijan työkaluista. Numeron perusteella voidaan päätellä talon jakautumista. Ensimmäinen numero kuvaa talon järjestysnumeroa, toinen numero talonjakautumista. Rekisterinumeron perusteella voidaan tehdä talosta ns. sukupuu.

Äijälän talon nykyinen rekisterinumero oli 1:13. Tämä tarkoitti, että talo oli saanut ensimmäisen maakirjanumeronsa jo 1720-luvulla ja taloa on jaettu 13 kertaa. Kaikki talon vaiheet on täten dokumentoitavissa.

7.6 Maanluonto

Talon historiaa tutkittaessa monen tiedon löytyminen riippuu maanluonnosta. Maanluonto tarkoittaa, millä oikeudella taloa asuttiin ja kuka sen omisti, kuvio 6. Ennen yhdistys ja vakuuskirjaa vuonna 1789 maanluonnnot ovat vaikeasti selitettävissä. (Kankaanpää, 2004)

Kuvio 6 talojen maanluonnon luokittelu (Jokipii, 1987), mukailtu

Torppa (ruots. torp) tarkoitti uudispeltoa, johon raivaajallansa oli omistusoikeus. Torppa tarkoitti myös itsenäisen talon osatilaa. Torppia oli monia erilaisia:

- sotilastorppa
 - suurtilojen ja kartanoiden torppa
 - kruununutorppa
 - perintötorppa
 - uudisasutusluonteinen torppa
 - muonatorppari
- (Kankaanpää, 2004)

7.6.1 Äijälän talon maanluonto

Selvityksessä kävi ilmi, että Äijälän tila oli alunalkujaan ollut aivan itsenäinen tila, mutta joutunut sittemmin Jokioisten kartanon alustalaiseksi eli käytännössä torpparin asemaan. Monien vaiheiden jälkeen Äijälän tilasta tehtiin sukuoikeustila. Tämä asema erosi tavallisesta rälssitilasta siten, että Äijälän tilaan oli asumisoikeus, mutta talon veroja ei ollut enää lupa korottaa sukuoikeusjulistuksen jälkeen. Sukuoikeustilojen oikeuksista riideltiin koko kartanon omistuksen ajan. Vuonna 1921 Äijälän talo erotettiin Jokioisten kartanon alaisuudesta omaksi, itsenäiseksi tilakseen.

8 POHDINTA

Äijälän tilan historiikin kirjoittaminen oli iso työ ja siihen kului paljon työtunteja. Aluksi työtä lähdettiin kokoamaan liian pienistä yksityiskohdista, kun käytettävissä olisi ollut kattaviakin yleisteoksia. Into työn aloittamiseen oli kuitenkin kova ja historiikki kirjoittajan ensimmäinen, joten tämä selittää alkuhapuilun.

Kun historiikkia varten löydettiin sopivia lähteitä, kokonaisuuden hallita tuli helpommaksi. Disposition löytyminen ja aiheen rajaaminen tuli sitä selvemmäksi, mitä edemmäksi työssä päästiin.

Historiikkia tehdessä törmättiin moniin ongelmiin. Tutkijoilla oli 1500–1600-luvun tapahtumista erilaisia näkemyksiä ja yhtä oikeaa versiota ei tuntunut löytyvän. Samoin kävi 1900-luvun kansalaissodan ajan kanssa. Oli vaikeaa kirjoittaa objektiivisesti asioista, joista eri oli lähteissä varsin ristiriitaisia näkemyksiä.

Aivan työn loppumetreillä haluttiin kokeilla myös kirjan taittamista taitto-ohjelmalla. Taittaminen osoittautuikin varsin vaikeaksi. Oikoluku oli lähes mahdotonta enää taittovaiheessa. Valokuvien lisääminen onnistui helpommin taitto-ohjelmalla kuin tekstinkäsittelyohjelmalla.

Historiikista tuli alkuperäissuunnitelman mukainen, alle satasivuinen kirjanen. Aiheen rajaaminen oli vaikeaa ja aikaa työn täydelliseen toteuttamiseen oli aivan liian vähän. Toivottavasti kirjanen jää seuraaville sukupolville opastukseksi, kun he aikanaan tutkivat tilan historiaa.

LÄHTEET

Anttila, T. (2011). *Kuinka kirjoitan historiikin - Historiikki Mäntä Punaisen Ristin osastolle (opinnäytetyö)*. Tampere: Tampereen Ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma.

Arkistolaitos. (28. elokuu 2011). Haettu 31. tammikuu 2013 osoitteesta <http://www.arkisto.fi/fi/news/626/328/Uudet-lupakaeytaennoet-kirkonkirjojen-ja-siviilirekistereiden-tutkimiseen-voimaan/>

Huvinen, H. (19. marraskuu 2012). Perinteinen maatalous on unohtumassa. *Maaseudun Tulevaisuus*, s. 1.

Hämeen Liitto. (2007). Lounais-Hämeen ja Rengon muinaisjäännökset (1 p.). Hämeenlinna: Hämeenlinnan Offset- Kolmio Paino Oy

Jokipii, M. (1987). Mitä historiantutkija toivoo sukututkijalta. *Genos*, 169-187.

Jyväskylän yliopisto. (ei pvm). *vanhat kartat*. Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta <http://www.vanhakartta.fi/>

Kankaanpää, M. J. (2004). *Talon kertomaa - opas talojen historian tutkijalle*. Helsinki: Sukuseurojen keskusliitto.

Kansalliskirjasto. (2012). *kansalliskirjaston digitoidut aineistot*. Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta <http://digi.kansalliskirjasto.fi/index.html>

Katajala. (1990). *Historiikin kirjoittajan opas*. Helsinki: Suomen Historiallinen seura.

Kivelä, S. (2011). *Kirjan taittaminen ja visuaalisen ilmeen suunnittelu - opinnäytetyö*.

Keski-pohjanmaan ammattikorkeakoulu, mediatekniikka.

Lappalainen, J. T. (2002). *Haluatko historiankirjoittajaksi?* Jyväskylä: Gummerus.

Maanmittauslaitos. (ei pvm). *kansalaisen karttapaikka*. Haettu 31. tammikuu 2013 osoitteesta <http://kansalaisen.karttapaikka.fi/kartanhaku/osoitehaku.html?lang=>

Manninen, H. (1998). *Suvun nimet kirjoihin - opas sukujulkaisun tekijälle*. Helsinki: Sukuseurojen Keskusliitto.

Museovirasto. (26. marraskuu 2009). *Kulttuuriympäristö rekisteriportaali*. Haettu 15. maaliskuu 2011 osoitteesta http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_kohde_det1.aspx?KOHDE_ID=1000006421

Oja, A. (30. tammikuu 1961). Sukutilan kunniakirjat ja sukuviirit. *Genos - Suomen sukututkimuskirjan aikakauskijra*, ss. 1-5.

ProAgria keskusten liitto. (2012). Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta Sukutilatunnukset:

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/jasenyys/Jarjestotuotteet/Sukutilatunnukset>

Ruotsin valtionarkisto. (ei pvm). *Startsida - Riksarkivet*. Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta <http://www.riksarkivet.se/>

Stolt, A. (2. huhtikuu 2009). *Taitto-ohjeita luettavuuden parantamiseksi*. Haettu 1. helmikuu 2013 osoitteesta http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tietopaketit_ja_oppaat/taitto_ohjeita_luettavuuden_parantamiseksi.pdf

Suomen maatalousmuseo Sarka. (ei pvm). *sukutilat webissä*. Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta <http://sukutilat.sarka.fi/>

Suomen sukututkimusseura. (ei pvm). *Suomen sukututkimusseura historiakirjat*. Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta <http://hiski.genealogia.fi/hiski?fi>

Teräs, O. (2010). *Taitto-ohjelmat harrastuskäyttöön - opinnäytetyö*. Kerava: Laurea-ammattikorkeakoulu.

Virolainen, H. (2005). Salpakankaan taajaman synty ja kehitys. *pro gradu tutkielma*. Helsingin yliopisto.

Virtuaaliyliopisto. (ei pvm). Haettu 30. tammikuu 2013 osoitteesta 1600-luvun maakirjakartat: <http://palvelut.virtuaaliyliopisto.fi/maakirjakartat/>

Wahlroos, L. (2000). *Opas historiakirjan tekijälle*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

ÄIJÄLÄN TILAN VIISI VUOSISATAA

Äijälän tilan viisi vuosisataa

Johanna Selenius

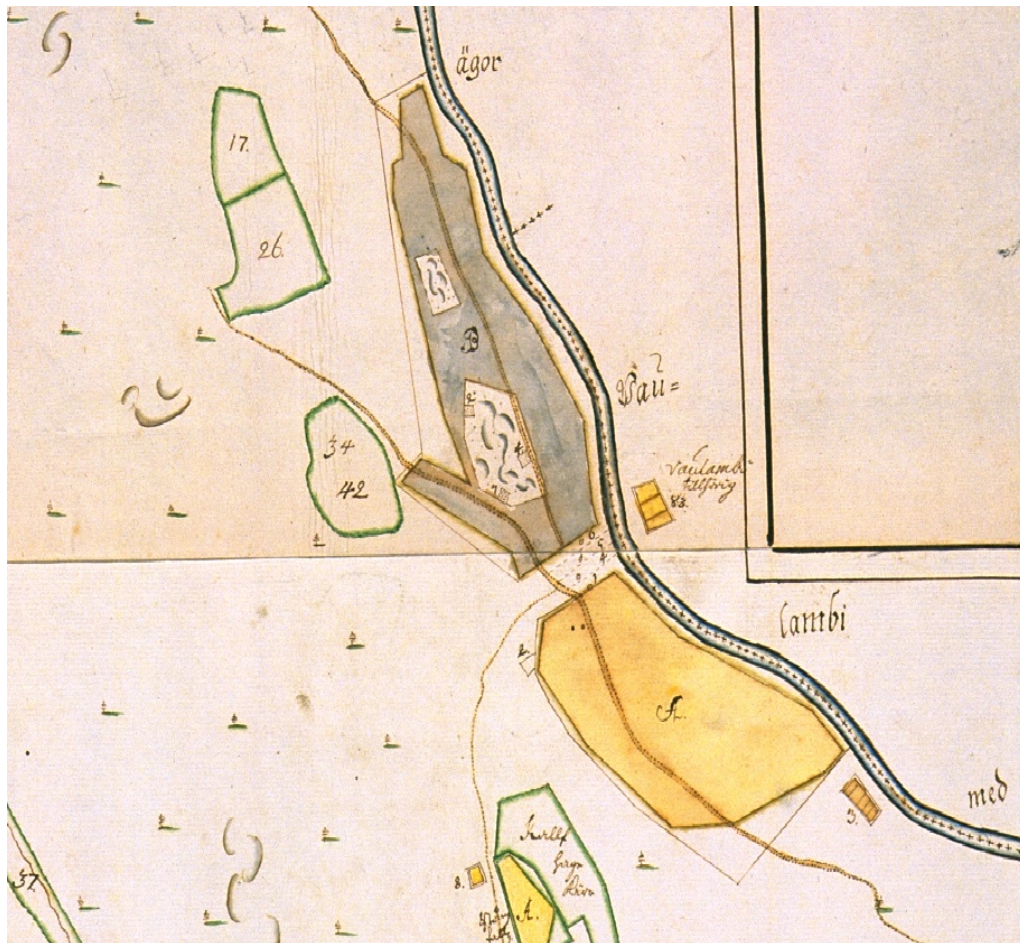

Äijälän tilan viisi vuosisataa

Johanna Selenius

*Painopaikka
Lohja 2013
ISBN 000-00-0000-0*

1.1	Äijälän tila	8
1.2	Ypäjän asutus muodostuu	9
2.1	Palikkalan ryhmäkylä	12
2.2	Palikkalan talot	13
2	Ruotsin hallinto	15
3	Jokilääni	16
3.1	Ei kahta hyvää – luvata ja pitää	18
3.2	Iso reduktio	21
3.3	1700-luvun Palikkala	23
3.4	Talonpoikien kosto	25
3.5	Loputonta käräjäointiä	25
3.6	Sukuouikeustilat	27
3.7.	Sukuouikeustilallisten asema horjuu	28
3.8	Kartanonherra von Willebrandt	29
3.9	Jockis Aktiebolag – kartanon suuruuden aika	31
4.0	Äijälän isäntäluettelo vuosilta 1500-2013	33
4.1	Matti Äijälä ja Henrika Matintytär	35
4.2	Kalle ja Amanda Äijälä	42
4.3.	Paavo ja Aliisa Äijälä	44
5.0	Muutoksen aika	47
5.1	Työväenliike	47
5.2	Maanomistus muuttuu Jokiläänissä	49
5.3	Sukutilakunniakirjat	51
5.4	Uskelan auto-onnettomuus	52
5.5	Talvisota	53
5.6	Jatkosota	53
6	Äijälän tilan maanviljely	54
6.1.	Sarkajako	54
6.2	Isojako	55
6.3	Maatalous muuttuu maailman mukana	60
6.4.	Uuden vuosisadan tuulet	62
6.5.	Karjatalous tuo lisää tuloja	63
6.6.	Viljely ja tuotantovälineet sotien jälkeen	65
7.	Lähdeluettelo	69
8	Liitteet	71

Kuva 1 kartta Palikkalan kylästä vuodelta 1710, tekijä Niklas Avander, kartan tyyppi kah80 2/2
 lähde: <http://www.vanhakartta.fi>, historian ja etnologian laitos, jyvaskylän yliopiston julkaisuarkisto.

1 Äijälän tila

Tämä kirja on kertomus yhden maatilan vaiheista muuttuvassa maailmassa, kartanonherrojen ja kuninkaiden pelinappulana. Tämä on yhden torpan tarina.

Ypäjän Palikkalassa on asuttu jo noin 700 vuotta. Tänä aikana maailma on jo kovasti muuttunut. Entiset kantatalot ovat kuitenkin vielä voimissaan, Äijälä, Nissilä, Heikkilä ja Pietilä. Vanha Palikkala elää tarinoissa, muistoissa ja sananparsissa.

Äijälän tila Lounais-Hämeessä, Ypäjän Palikkalassa on ollut saman suvun hallussa jo lähes viisisataa vuotta. Talo on ollut aluksi itsenäinen tila, mutta joutunut myöhemmin Jokioisten kartanon alustalaisen asemaan. Äijälän talon isännät ovat joutuneet torppareiksi omille maille aina 1900-luvun alkupuoliskolle saakka. Kirjoittaja on talon 18. isäntä.

Äijälä sijaitsee edelleen samalla Palikkalan ryhmäkylän tontilla ja sen ikiaikaisia pelloja viljellään tehokkaasti nykyaikaisilla menetelmillä. Äijälän tontti ja sen lähiympäristö on merkitty suojeltavaksi muinaisjäännökseksi Museoviraston muinaisjäännöskisteriin vuonna 2008.

Äijälän talo on kokenut samat mullistukset kun lukemattomat muut maalaistalot Suomessa. Viime vuosisadan alussa tilalla oli tehokasta karjataloutta, 1980-luvulla luovuttiin lypsykarjasta ja siirryttiin lihakarjan pitoon. 1990-luvulla Äijälästä tuli puhdas kasvinviljelytila. Tila on nyt 2000-luvun alussa keskikokoinen viljatila ja sitä viljellään osa-aikaisesti. Ajat maataloudessa ovat muuttuneet, mutta päämäärä ei. Edelleen tilalla halutaan viljellä viljaa, ennen omiksi tarpeiksi ja karjalle, nykyään myyntiin rehuksi ja leipäviljaksi.

Äijälässä on aina arvostettu vanhaa tavaraa ja edellisten polvien työtä. Nykyään tilalla on kotimuseo, jossa on jälkipolville nähtävissä vanhoja työvälineitä, tarvekaluja ja esimerkiksi vanhoja almanakkoja lähes sadan vuoden ajalta.

Talonpoikainen arvomaailma on Äijälässä voimissaan. Maanviljelijän uskoa tulevaan ei vie katovuosi tai rankkasateet. Joka kevät kylvetään ja joka syksy korjataan sato. Näin on ollut pian 500 vuotta.

1.1 Ypäjän asutus muodostuu

Loimijoen uoma syntyi jääkauden jälkeen noin 9500 vuotta sitten ja viisisataa vuotta myöhemmin koko nykyinen Ypäjän kunta oli jo paljastunut veden alta. Suurten vesimassojen voimalla maa-ainekset kerrostuivat muokaten Lounais-Hämeeseen laajat savikerrostumat. Jääkauden myötä lounaishämäläisestä maisemasta muodostui jokiuoman muovaama lakeus, jota yksittäiset kallioryhmät reunustavat. Loimijoki muodostui näin vesiyhteydeksi Tammelan Pyhäjärvestä pitkin Lounais-Hämettä laskien Kokemäenjokeen ja sitä myöten merelle.

Ypäjän asutus muodostui aikaisintaan 1100-luvulla, mahdollisesti vasta 1200–1400 jKr. Ensimmäiset asukkaat saapuivat Loimijoen rannoille jokea pitkin. Ihmisiä tuli sekä idästä että lännestä. Kansantarinoiden mukaan ensimmäiset asukkaat ovat tulleet jopa Sääksmäeltä, Akaasta tai Vesilahdelta saakka. Kaukaiset eläjät pitivät ehkä nykyistä Ypäjän seutua kaukokaskimainaan. Kaukokaskien viljely edellytti laajoja nautinta-alueita ja vaati runsaasti työtä ennen varsinaista kaskeamista. Isoimmat puut piti kaataa jo vuosia ennen kaskan polttamista. Tämän vuoksi kaskeajien piti rakentaa suojia itselleen ja heistä jäi osa Loimijoen varrelle.

Loimijokilaakson tasanteet ja notkomaiden savimaat houkuttivat asukkaita, varsinkin kun nopea viljelytekniikan kehittyminen suosi sitkeiden savimaiden viljelyä. Metsästä kaadettiin puita ja niiden kantoja raivattiin puukankien avulla. Raivattu alue kaskettiin ja siihen kylvettiin ruista. Entisajan asukkaat rakensivat talonsa usein mäelle tai kumpareelle, muuta ympäristöä korkeampaan kohtaan. Tontti valittiin siten, että se sijaitisi kuivalla moreenimaalla, jolloin vesi ei vaivannut viljelystä tai asumista. Talojen tontit olivat 1500–1700-luvuilla kooltaan noin 100 kertaa 200 metriä.

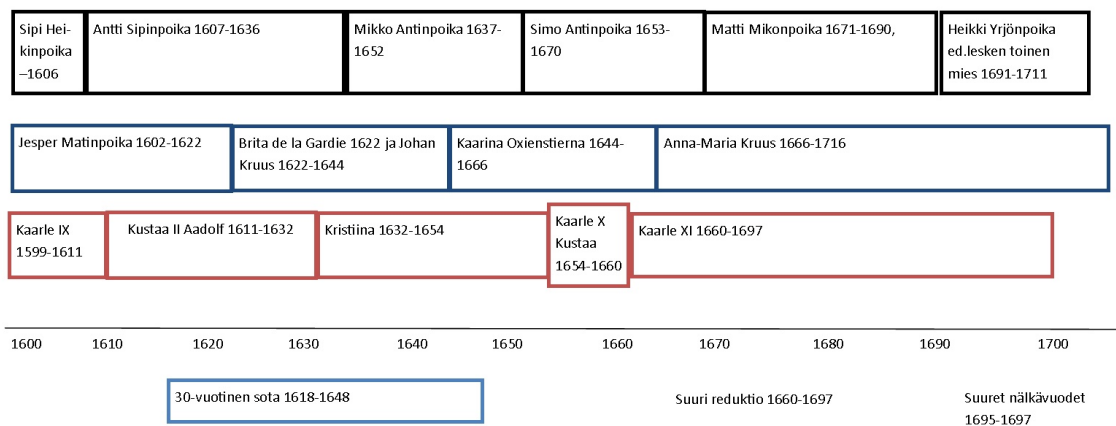
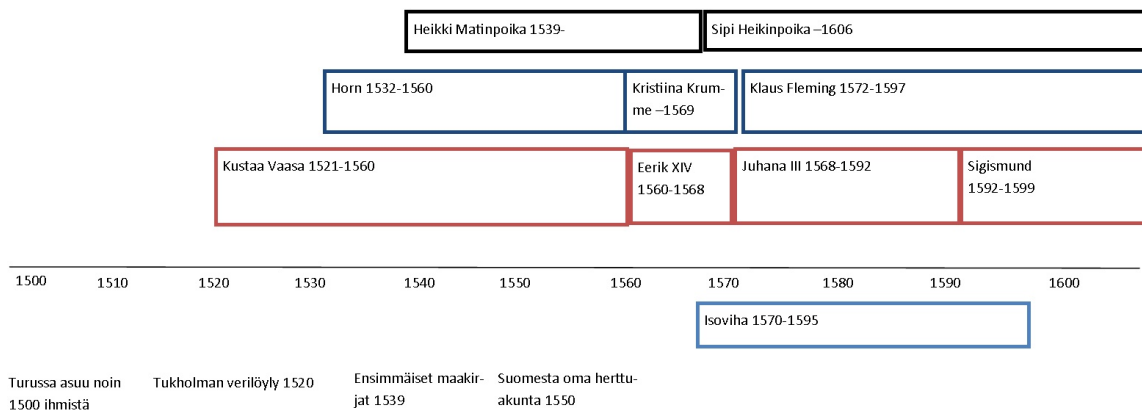
Lounais-Hämeen rintakylissä asuttiin vielä 1700-luvun lopulle saakka savu eli ”sauhu”-pirteissä. Ypäjällä näitä sisäänlämpiäviä savupirttejä oli vielä 1820-luvulle saakka. Yksi sisäänlämpiävä savupirtti muodosti ensin asukkaiden asuinrakennuksen. 1500-luvulla asuinrakennukseksi tehtiin kahden pirtin muodostama paritupa, jolloin huoneiden välissä oli pikkukamari ja eteinen. Parituvan koko oli 1790-luvulla noin 70 neliömetriä. Parituvan mallista asuinrakennusta kutsuttiin ensin pirtiksi 1500-luvulla. Myöhemmin rakennettua asuinrakennusta kutsuttiin tuvaksi (stuga).

Asuinrakennus pyrittiin rakentamaan tontin pohjois- tai itäreunalle, jotta piha jäi suojaisaksi ja talon asukkaat ja kotieläimet pysyivät poissa petoeläinten silmistä. Uudisasukkaat veistivät hirsistä muitakin tarvittavia talousrakennuksia talon ympärille, kuten navetan, tallin, erilaisia aittoja, saunan ja riihen. Rakennukset sijoitettiin yhden tai kahden umpipihiän ympärille. Palovaaralliset rakennukset, kuten paja, riihi ja sauna sijaitsivat yleensä erillään muista. Muut rakennukset, joita oli tyypillisesti noin kymmenen kappaletta, rakennettiin linnakemaisesti tontin piiriin. Pihalle pääsi vain portista, joka oli rakennettu rakennusten väliin.

Talon tilukset muodostuivat lähelle taloa. Taloille muodostui myös niittyjä kauemmaksi talosta. Niityn nautintaoikeus oli perinteisesti sillä, joka oli niityn raivannut. Äijälän pellot muodostuivat talon itäpuolelle, Loimijoen rantatörmälle sekä talon eteläpuolelle. Nämä varhaiset pellot ovat edelleen viljelyksessä.

Äijälän tilan rakennukset kuvattuna pellolta päin kesällä 2011.

2.1 Palikkalan ryhmäkylä

Aluksi talot sijaitsivat erillään ja jokaisen talon ympärillä tai vieressä oli pieni peltotilkku. Vasta sarkajaon myötä 1300–1500-luvulla Lounais-Hämeeseen kehittyi kylätyyppi, joka tunnetaan ryhmäkylänä. Tämä kylätyyppi säilyi aina 1800-luvulle asti.

Ryhmäkylän ensimmäinen talo oli nimeltään Lava tai Palikka. Myöhemmin talo hävisi, kun se tavan mukaan jaettiin halkomalla neljäksi taloksi. Nämä talot sijaitsivat omilla pitkänomaisilla tonteillaan, kylki kyljessä toisissaan. Idästä länteen nämä talot olivat Äijälä, Nissilä, Pietilä ja Heikkilä.

Nämä kaikki varhaiset talot ovat edelleen Palikkalassa, tosin niitä on siirretty isojaon ja uusjaon myötä myöhemmin omille tonteilleen. Pietilän talo siirrettiin omalle tontilleen vuonna 1890, siitä osoituksena on Pietilän pirtin hirteen merkitty vuosiluku. Äijälän tilan nykyiset päärakennukset ovat ainoat Palikkalan vanhan ryhmäkylän tontilla. Tämä seikka on hyvin merkittävä, sillä hyvin harvat talot ovat enää 2000-luvulla olemassa muinaisilla ryhmäkylän tonteilla.

Äijälän tilan päärakennus kuvattuna talvella 2011. Äijälän tilan päärakennus on rakennettu Palikkalan ryhmäkylän vanhalle tontille.

2.2 Palikkalan talot

Palikkalasta löytyy ensimmäinen kirjallinen tieto vuodelta 1507, jolloin käräjäpöytäkirjaan on merkitty henkilö nimeltä Sigwrd Laffuas. Vuodelta 1509 löytyy ilmeisesti samaa henkilöä tarkoittava merkintä Sigfred Henricsson Palica i Laffua. Kyseinen mies on ilmeisesti ollut kylän ainoa asukas 1500-luvun alussa. Talon nimenä on tällöin ollut Palikka tai Lava-niminen kantatila, joka myöhemmin jakaantui neljäksi Palikkalan kantatilaksi.

Vuoden 1539 ja 1543 maakirjoissa on kaksi isäntää Marcus Siffretsson, ehkä Sigfred Henricssonin poika ja Hendrik Madson. Nämä miehet ovat olleet sukulaisia, sillä vuonna 1575 Michell Marcusson, entinen Lavan isäntä, valitti kuninkaalle, että hänen isänsä Marcus Siffretsonin sisaren poika Gregers Henricsson olisi halunnut häätää hänet perintötalostaan. Gregers Henricssonista tuli myöhemmin Nissilän isäntä.

Äijälän tilasta löytyy merkintä myös vuosien 1548–1561 sakkoluettelosta, jossa on merkintä Henric Mattson. Vuoden 1556 Kustaa Vaasan hallinnon aikaisessa asiakirjassa ”Tammelan kirkkopitäjän manttaali, henkilöluku, pelto, maa, niityt ja kalavedet, annettu helmikuussa 1556”, jossa on merkintä Henrik Mattson eli Heikki Matinpoika. Asiakirjan mukaan hänellä oli myös poika Frans Heikinpoika, joka oli 12-vuotias ja Reko Heikinpoika. Peltoa Heikki Matinpojalla oli 4 tankoa, kylvää 2,5 panna ja niittyä seitsemään talvikuormaan. Talolla oli toisessa kylässä peltoa yksi tanko, kylvää $\frac{1}{2}$ panna ja niittyä kahteen talvikuormaan. Hämeen puoleisessa Perttulan kappelissa oli yhteensä 25 kantataloa ja 52 miestä. Joka taloa kohden on laskettu olevan noin seitsemän henkeä, joten koko kappelin henkilömääräksi on laskettu 175 henkeä. Vuoden 1556 maakirjan mukaan koko Portaan pitäjän kylät ovat olleet sarkajaossa.

Palikkalassa on ollut muistitiedon mukaan myös pyhä paikka, Kotomäki. "Kotomäen kirkko" kuvattuna syksyllä 2011, kuvassa myös Arttu Selenius

Äijälän tilasta löytyy niin ikään tieto hopeaveroluettelossa vuonna 1571. Siinä isäntä Heikki Matinpojalla oli kaksi hevosta, yksi vetohärkä ja kuusi lehmää. Hänellä oli myös neljä vasikkaa, kolme lammasta ja neljä vuohta. Hänen naapurillaan Mikko Markunpojalla oli taasen yksi hevonen, yksi vetohärkä, kolme lehmää, yksi vasikka, viisi lammasta ja kaksi vuohta.

Vertailu maakunnittain ja Äijälän tilan osalta:

maakunta	verotetut tilat	hevoset	lehmät	härät	nuori karja	lampaat	vuohtet
V-S	7098	7063	27325	6781	14377	32537	7789
Uusimaa	4937	4863	13848	749	5227	13452	2128
Häme	3753	5705	16738	658	8262	15805	6714
eläin/tila	v-s	1,0	3,8	1,0	2,0	4,6	1,1
	uusimaa	1,0	2,8	0,2	1,1	2,7	0,4
	häme	1,5	4,5	0,2	2,2	4,2	1,8
Palikkala	2	3	9	2	5	8	6
Äijälä		2	6	1	4	3	4

taulukon tiedot maakuntien osalta: (Rasila, et al., 2003)

Äijälän tila lienee ollut suhteellisen suuri tila. Yhdeksän lehmää oli huomattavasti enemmän kuin tiloilla keskimäärin. Äijälässä on ollut myös jo enemmän hevosia kuin härkiä.

2 Ruotsin hallinto

Tukholman verilöylyn jälkeen vuonna 1520 Ruotsissa nousi esiin kapinaliike, jonka johtoon nousi vankeudesta Tanskasta paennut Erik Vaasan poika, Kustaa Vaasa. Hänet kruunattiin Ruotsin kuninkaaksi vuonna 1523. Samana vuonna Itämaa eli Suomi nimettiin Ruotsin alueeksi. Kustaa Vaasa oli uudistusten mies. Hän toteutti uskonpuhdistuksen, julisti kuninkuuden perinnölliseksi ja teki useita verotusta koskevia uudistuksia.

Kustaa Vaasa julisti asumattomat erämaat Jumalan ja kruunun omistukseen, jolloin talonpojat joutuivat vuokramiehiksi omille mailleen. Talonpojat menettivät näin maanomistusoikeutensa. Kustaa Vaasa teki aloitteen maakirjojen laatimisesta ja Västeråsin valtiopäivät päättivät asiasta vuonna 1524. Suomessa ensimmäiset maakirjat eli luettelot maalla olevista kiinteistöistä tehtiin Hämeessä vuonna 1539.

Talonpojat merkittiin luetteloihin lääneittäin, pitäjittäin, kylittäin ja joka talo erikseen. Vasta vuodesta 1689 maakirjoihin merkittiin kylä, talon nimi ja asukas sekä talon maanluonto ja veroluku. Maakirjaan merkittiin myös myllyt, niityt, pellot, kalastuspaikat, koskien tuotto, nuottapaikat, pajat, ulkosaaret ja muut tilat, jotka eivät olleet varsinaisia taloja.

Paikallishallinnon perustana olivat 1500-luvulla pitäjät. Pitäjät muodostuivat neljänneskunnista. Pitäjää suurempi yksikkö oli kihlakunta. Lounais-Häme kuului Loimon, myöhemmin Portaan pitäjään ja sen Jokioisten neljänneskuntaan. Muita Portaan neljänneskuntia olivat Pitkäljärven, Tammelan ja Hirsjärven neljänneskunnat. Jokioisten neljänneskuntaan kuuluivat kymmenen kylää Jokioisista, viisi Ypäjältä ja kaksi Humppilasta. Yhdestä neljänneskunnasta piti kerättävän kymmenen kokoveroa eli koukkua. Koko Portaan pitäjään kuului 76 kylää. Portaan pitäjän alueelta kerättiin 41 6/24 koukkua ja 494 jousta.

Kruunun keräämä vero ei aina riittänyt valtion tarpeisiin. Varsinkin sotien aikana oli kerättävä apuveroja valtion köyhtyvään kassaan. Vuosina 1545 ja 1560 kultakin talolta kerättiin yksi markka hääavuksi. Elfsborgin linnoituksen lunastamiseen kerättiin apuveroja vuonna 1571 kymmenen prosenttia kunkin talon irtaimesta omaisuudesta. Tätä varten kerättyä veroluetteloa kutsutaan hopeaveroluetteloksi. Siitä löytyvät vanhimmat koko maata koskevat tiedot kunkin talon karjasta.

3 Jokilääni

Erik XIV nousi valtaan isänsä Kustaa Vaasan kuoltua vuonna 1560. Hän ajoi voimakkaasti läänityslaitosta Ruotsi-Suomeen. Ajan tavan mukaan hän lahjoitti Jokioisten neljännekunnan (ruots. Jockis Fierding) Klaus Kristerinpoika Hornille kiitokseksi tämän saavutuksista. Horn oli eversti ja aikansa kuuluisa sotapäällikkö. Hän sai läänityksen kautta oikeuden Jokioisten neljännekunnan veronkantoon ja alueen maapohjan omistukseen taloineen. Lahjoituksen ehtona oli, että hänen tuli pitää sotajoukoissa kymmenen ratsumiestä. Jokioisten neljännekuntaan kuului näin ollen 9 2/3 kokoveroa ja 124 verotaloa. Jokioisten neljännekunta lahjoitettiin Hornille 11. elokuuta vuonna 1532.

Jokioinen ei ollut Hornin ainoa omistus. Hänelle kuului paitsi Pitkäjärven ja Hirsjärven neljännekunnat nykyisen Someron kaupungin puolella, sekä nykyisen Tammelan kunnan Mustialan kartano ja 20 verotaloa vuodesta 1563 alkaen. Horn omisti näin lähes koko Lounais-Hämeen. Klaus Kristerinpoika Horn ei kuitenkaan koskaan asunut omistamillaan mailla. Klaus Hornin kuoltua läänitys jäi hänen leskelleen Kristiina Krummelle, joka sai nauttia läänityksen tuomista eduista vain muutaman vuoden. Hänen läänityksensä peruutettiin takaisin kruunulle, paitsi Tammelan neljännekunta.

Juhana III:n ollessa kuninkaana Jokilääni läänitettiin uudelleen Klaus Flemingille vuonna 1572. Flemingin saama läänitys oli nyt uuden rälssin mukainen. Se tarkoitti, että rälssi voitiin saavuttaa ainoastaan kuninkaan kirjeellä ja rälssioikeudesta tuli perinnöllinen myös siinä tapauksessa, että ratsupalvelusta ei voitu suorittaa. Aatelistosta tuli näin perinnöllinen sääty ja rälssistä sen erioikeus.

Klaus Fleming kohteli kaltoin talonpoikia eikä tullut toimeen myöskään Kaarle Herttuan kanssa. Klaus Flemingin aikana Äijälän isäntänä oli Sipi Heikinpoika. Juhana II:n avoimessa kirjeessä vuonna 1582 mainittiin talonpoikien asemasta seuraavasti:

”..että Jokioisten neljännes, joka on läänitettyä Klaus Flemingille, tosin vastedes merkittävä rälssiksi, mutta talonpoikia kuitenkin nimitetään rälssi-perintömaa-talonpojiksi, ja suorittavat he satunnaisen veronsa kruunulle niin kuin perintömaatalonpojat.”

Flemingin läänitys peruttiin vuonna 1569 ja hän kuoli sama vuonna.

Jokilääni vaihtoi jälleen omistajaa seuraavan vuosisadan alkaessa. Kaarle Herttua antoi Jokiläänin Jesper Matinpoika Kruusille 15. helmikuuta 1602. Kruusin saama lahjoitus kattoi kaikkiaan 26 kylää, 132 taloa ja 46 ½ manttaalia.

Lahjoitus kattoi koko Jokiläänin kaikkine veroineen ja tiloineen.

”med all des Rentte och legenheet innan gårdtz och wtan, i Skogh och March, Fijske och Fijskewatnn, Wåthe och Tårre, inthz wndantagandnees aff deth som der wnder lijder och aff ålder tillegadt haffuer.”

Kymmenisen vuotta myöhemmin Kustaa II Aadolf muutti sopimusta siten, että läänitys annettiin Jesper Matinpoika Kruusille ja hänen rintaperillisilleen ikuiseksi omaisuudeksi.

” frij för alle vtlagor, owisse så wål som wisse partzeler, doch vndantagenes Mantals, Månadtz och Skiutzferdz Penningerne”

Uuden sopimuksen ehtona oli, että tila ei saanut joutua sivuperillisille.

Kruus oli nopeasti kohonnut sotaväessä Suomen ja Liivinmaan ylipäälliköksi. Myöhemmin hän nousi sotamarsalkaksi ja kenraaliksi. Siviilissä Jesper Matinpoika Kruus oli valtiovarainhoitaja ja Riian kuvernööri. Kruus omisti parhaimmillaan $\frac{3}{4}$ Pirkkalan pitäjästä, Jokiläänin sekä rälssimaata Liivinmaalla ja Ruotsissa.

Jesper Matinpoika Kruus halusi rakentaa Jokilääniin myös säteritilan eli asuintilan. Talonpojat vastustivat sen rakentamista, koska tilan laajentamiseksi piti talonpoikaistiloja haalia laajalta alueelta. Päätaloa varten yhdistettiin seitsemän taloa Hirsalan kylästä nykyisestä Jokioisten keskustasta.

Jesper Matinpojan kuoltua Jokilääni siirtyi hänen leskelleen Brita de la Gardielle pariksimmeneksi vuodeksi. Hänen jälkeensä Jokiläänin isännäksi nousi heidän poikansa Johan Kruus. Johan Kruusin kuoltua Jokilääni jäi Johan Kruusin leskelle Kaarina Oxenstiernalle. Hän hoiti kartanoa yhdessä isänsä valtionkansleri Axel Oxenstiernan ja veljiensä kanssa.

Jokioisten kartanon alueelta laadittiin ensimmäinen maakirja vuonna 1613. Siinä todetaan, että Palikkalan kylässä oli tuolloin 4 taloa ja koko Perttulan kappelissa yhteensä 33 kantataloa. Tällöin siis viimeistään Lavan tai Palikan tilasta on muodostunut Palikkalan ryhmäkylän talot.

3.1. Ei kahta hyvää -luvata ja pitää

Kruusien aikana talonpoikien ja kartanon suhde arvioitiin vuonna 1622. Tällöin talonpojat, myös Palikkalan isännät, solmivat uuden sopimuksen Johan Kruusin kanssa. Tätä sopimusta nimitettiin Kruusin maakirjaksi. Maakirja oli talonpoikien kannalta mielivaltaisen. He eivät tieneet sopimusta solmiessaan, mihin he sitoutuivat. Maakirjassa määrättiin verojen määrästä seuraavalla tavalla:

- 240 tynnyriä viljaa
- 70 tynnyriä kauraa
- 12 tynnyriä myllytullia
- voita
- lihaa
- heiniä

Kartanon alustalaiset nousivat kapinaan vuonna 1625, jotta olisivat saaneet erota maakirjan mukaisesta sopimuksesta. Heidän niskoittelunsa taltutettiin nopeasti. Talonpoikia syytettiin oikeudessa kapinasta sekä heitä uhattiin kuolemantuomiolla.

Talonpojat olivat varsin tietämättömiä, että maakirjan mukaan heidän verojaan ei enää olisi ollut lupa korottaa. Talonpojat nousivat kapinaan kartanoa vastaan vuonna 1628, jolloin heidän vastassaan oli tilanhoitaja Iivari Kustaanpoika. Tilanhoitajat olivat suoraan isäntänsä käskynvallan alla eikä heillä juuri ollut joustonvaraa. Talonpoikien kapina nujerrettiin taas nopeasti voimakeinoin.

Talonpojat ”polvilleen laskeutuen ja kyyneleitä itkien” pyysivät kartanolta anteeksi ja lupasivat, etteivät enää koskaan niskuroisi. Tähän aikaan aatelilla oli alustalaisiinsa isännänvalta ja aateli myös käytti valtaansa. Talonpoikiin käytettiin erilaisia voimakeinoja, kuten ruumiillista rangaistusta, sakkoja, arestia ja uhkailuja. Taloudellisena pakotteena kartanonherrat käyttivät oikeuttaan määrätä veroista. Talonpojilla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin alistua tai luopua omasta tilastaan.

Vuonna 1651 Kaarina Oxiestrienan aikana veroja taas korotettiin. Veroihin lisättiin päivätyövelvollisuus, joka oli 24 työpäivää taloa kohden. Niistä kolme tuli ajoihin eli kyyteihin ja kyntöön, kuusi päivää heinäankorjuuseen, neljä päivää puimiseen ja niin edelleen. Talonpoikien tuli tehdä päivätyönsä ajallaan, eikä vain silloin, kun omilta töiltään ehtivät. Päivätöiden lisäksi määrättiin myös kokonaan uusia veroja, kuten kahden hirsitukin velvoite.

Alustalaiset olivat jälleen tyytymättömiä verojen määrään. Tilanne äityi niin pahaksi, että Johan Oxienstiernan, Kaarina Oxienstiernan veljen, piti tulla Jokioisiin ja antaa suomenkielinen julistus, jossa hän kehotti talonpoikia tottelevaisuuteen. Johan Oxienstierna oli Suomen valtakunnankansleri Axel Oxenstiernan poika. Julistuksessa uhattiin talonpoikia vankeudella ja ankarilla rangaistuksilla.

Hänen Cuningallisen Maijitins Ruodzin Rijkkin uscollinen mies Radiherra ia Cantzlij neuvo, Johan Oxenstierna Axelinpoika Krefwi Södermäris Vapa Herra Kimitös ja Nijenöösis, Herra Stijkolmas, Söderbos, ia Nijden alla olevaisten etc. etc. Nijn cuin corciast mainittu Hänen Grefwillinen armons ia corceudens nijt wähä aica sijtten Hänen Rackan Sisarens Cartanos Joikioisilla Tammelan pitäiäs Hänen armons Grefwinnan anomisten iälken ombi ollut sijnä ymmärtämäs nijn cuin Caraton meno, nijn mös Hänen armons palvelioitten sekä talonpoicain että alammaisten tila, ia cuinga he heitäns menettävät. Ja Hänen Grefwillinen armons ia corceudensa muiden asioitten seas, yhteises Cansas, ia Taloin poisa, suuren wastahacoisuuden ja epätahdon yärtänyt niin cuin wlostecoin axoxa, aankirian iälken, nijn ös päivätöitten tekeisesä, Cuningallisen Maij:tin wlos annetun Ordningin ia käskyn iäklen, ja utoin mös löytänyt uppiniscaisuuden, sekä sopimattomat, ia poicipuoliset candet Hänen Rackan Sisarens ijlöscando miestä Daniel Laurinpoica wasten. Nijn on Hänen Grefwillinen Armons i Corkereudens hyväxi löytänijt ennen nimitettyä yhteistä Cansa Jokioisilla, erinomattain tällä kirjoituxellauistutta ja täydellä todella neuvoden ja manaten, cuinga he ovat velcapäät nöyryttä ja cuuliaisutta osottaman ia tästä lähinparemin cuin tähän asti tapahtunut on, yhdes ja toisesasias, laittaman ja tavoittaman.

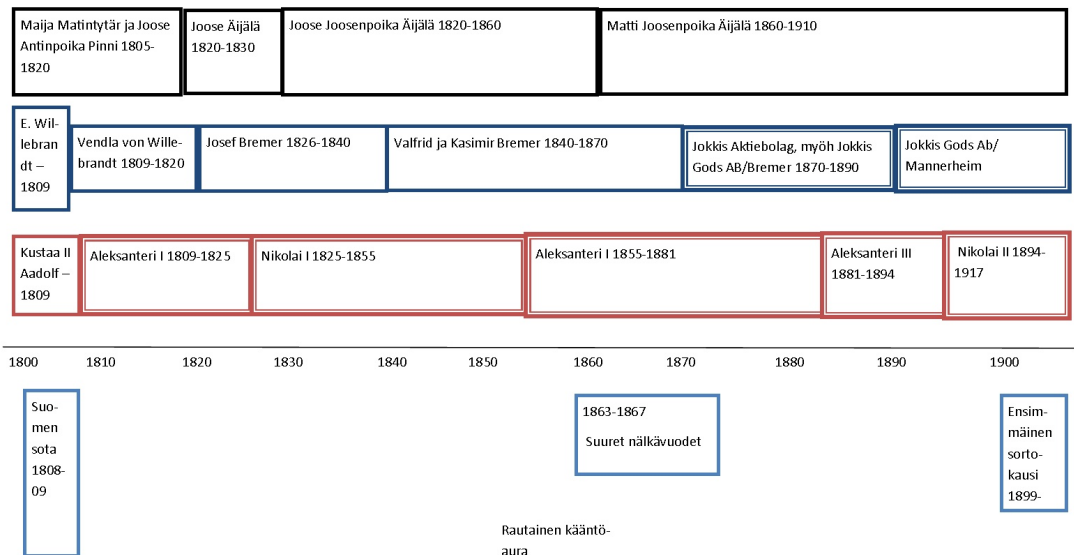
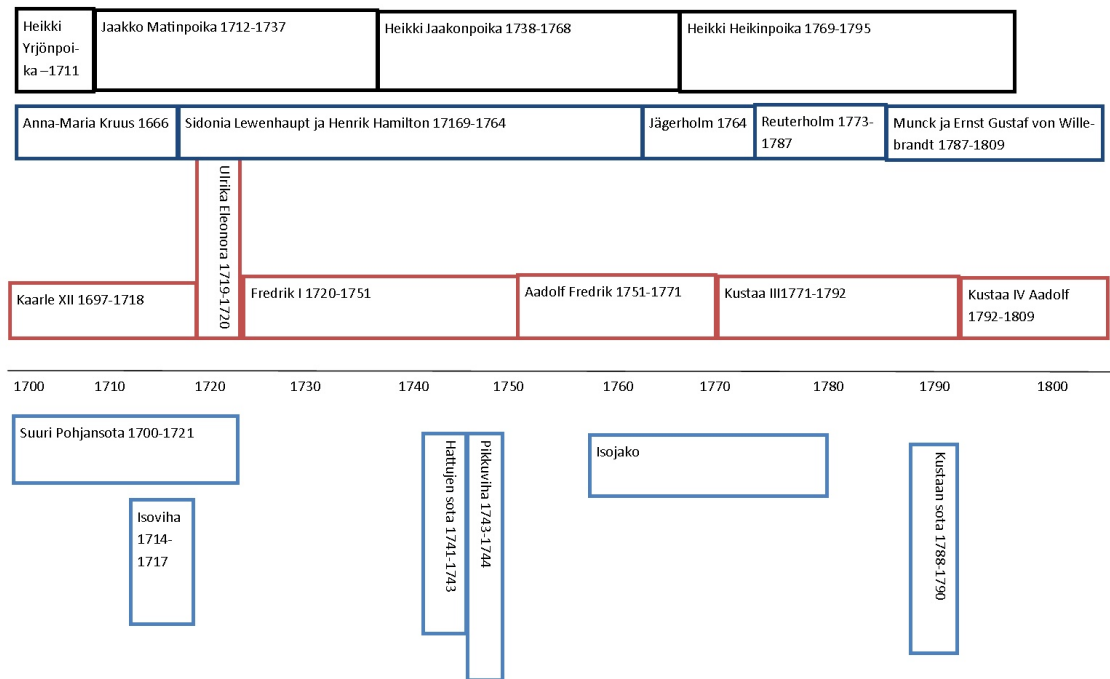
Mitä määrä weron ia sen moxon tule, se pitä caiketi nijn oleman cuin yxikerta ennen io on asetettua päätetty, ia yhteinen Cansa ej mahda mitän mutaodotta cuin julkisen covan rangaistuxen, jos he sitäsama vielä edeskin tahtovaat roheta wiiwytellä estellä ia vastahangata, nijn cuin Corcian Esivallan käskyn roicoiat, tottelemattomat ia capinan nostaiat alamaiset, ellei he päivätöitä wähinnäkin Hänen Guningallisen Miji:tins wlosannetun corian mandatin iäjlken Stockholmis vuonna 1651/26/8 totteleman ia cuuliaisuttans osota. Nijn cuin mos Hänen Corceudens ia Grefwillinen armons anda tästä ylöscandomiehlelle eli fougndille Daniel Laurinpoialle täydellisen woiman hallutuen ia käskyn cuca ikänäns löytän wastahacoisexi, ylpäxi, hitaxi ia waitteliaxi, sijnä eli mwsa asiasa ej ainoast wiedä sitä Lain eteen, ja anda rangaista, mutta mös cohta, nijn cuin cohtus on, kijni otta ja rangasita fanguidella ja muulla cocvalla curiitoxella muille esikuvaxi ja nijn pitämän heitä cuuliaisuudes.

Jos mös iocu ilman tiedota ja oikiatta sytä rohkene fougndin päälle canda, walhetella, ia händä panetelle, nijn cuin Grefwillinen armons itze läsnäollesansa on heidän tehnexi löytänyt. Niin heidän pitä todetxi löytämän, että sen pääle seura sencaltainen rangaistos, että he sitä toisella erällä pitä carttaman tehdäxens. Tämän jälkeen tiethän nijn hyvin ylöscandomies eli fougdi cuin alammaiserkin itzens ojenda ia laitta.

Annettu Jokioisilla 25 päivänä Touco kuussta vuonna 1652

Johan Oxenstierna Akselinpoika

L.S, Ypäjän kunnan historia vv. 1876 -1926

Vuoden 1696 talvikäräjillä talonpojat ja kartano olivat jälleen esillä. Talonpojat olivat anoneet lääninkonttorista tietoa veroistaan ja alkoivat maksaa verojaan kirjausten mukaisesti. Jokiläänin tilanhoitaja Isak Wessmann tutkitutti, kenellä talonpojista oli tilaansa sukuoikeus. Ainoastaan sukuoikeuden saaneet tilat saivat maksaa verojaan kirjausten mukaan. Sukuoikeus tuli esittää kartanolle perinnönjakokirjalla. Jos sitä ei ollut, talojen oli taivuttava kartanon sanelemiin sopimuksiin.

3.2 Iso reduktio

Kaarina Oxienstrienan ja Johan Kruusin tytär Anna-Maria Kruus nousi Jokiläänin johtoon vain 24-vuotiaana vuonna 1776 ja hallitsi läänitystään 50 vuotta. Alkuun hän hallitsi kartanoa yhdessä äitinsä Kaarina Oxienstiernan ja miehensä Carl Maurits Lewenhauptin kanssa. Näiden kuoltua kartano jäi yksin Anna-Marian haltuun.

Kristiina-kuningattaren luovuttua kruunusta vuonna 1654, oli kuninkaaksi tullut Kaarle X Kustaa. Hän sai valtiopäivillä läpi neljännesreduktion eli neljäsosa läänityksistä palautui kruunulle. Kaarle XI toimeenpani reduktiota toimeen tehokkaammin. Hänen hallituskaudellaan, vuonna 1680, pantiin toimeen isoreduktio. Tällöin valtiopäivät päätti kohentaa valtion taloutta palauttamalla kruunulle kaikki yli 600 hopeatalarin lahjoitukset. Näin pyrittiin myös hillitsemään aateliston valtaa. Tämä suuri reduktio toteutettiin vuosina 1680–1697, jolloin kruunulle oli saatu palautettua 1 600 000 taalarin verot. Kymmenen vuotta myöhemmin valtio oli saanut lunastetuksi itselleen jo kahden miljoonan taalarin verot.

Myös Jokilääni kuului yli 600 hopeataalarin lahjoituksiin ja sen piti palautua kruunulle vuonna 1683. Anna-Maria Kruusin serkku Fabian Wrede oli ison reduktion toimeenpanija ja Anna-Maria Kruus sai hänen avullaan keinoteltua erikoisoikeuden säilyttää Jokilääni itsellään. Läänitysten palauttamista varten talonpoikien kruunun verot arvioitiin. Kun reduktio ei toteutunutkaan Jokiläänissä, talonpojat vaativat, että kruunun verot piti laskea arvioin mukaisesti eikä niin sanotun Kruusen maakirjan mukaisesti. Tilanne johti massiiviseen käräjöintiin, josta ei kuitenkaan tullut loppua byrokratian vuoksi.

Jokilääni ei ollut yksinomaan Anna-Maria Kruusin omistuksessa. Hänen isänsä Johan Kruusin perintö oli aikanaan jäänyt jakamatta ja koko laaja Kruusin suku oli kartanon omistajana. Kruusin suvun omistuksia oli myös muualla Suomessa ja Ruotsin puolella. Näiden korvaustilojen, eli kruunulle luovutettavien tilojen, arviointi tehtiin vasta vuosina 1708–1709. Tällöin huomattiin, että luovutettavat alueet eivät riittäneetkään, vaan Kruusin suku jäi velkaa valtiolle. Valtio haki saataviaan Kruusin suvulta lähes 200 vuotta.

Anna-Maria Kruusin kuoleman jälkeen vuonna 1716, kartano jäi hänen perillisilleen ja jaettiin viiteen osaan. Pääkartanoon jäivät Sidonia Lewenhaupt ja hänen puolisonsa Johan Henrik Hamilton. He joutuivat kuitenkin myymään omistuksiaan, koska olivat veloissa valtiolle. Eversti Reinhold Jägerholm omisti

Kopilan kartanon Somerniemeltä ja osti vähitellen myös Jokilääniä Kruusien suvulta. Hän sai Jokioisten kartanon kokonaan haltuunsa vuoteen 1764 mennessä. Ostaakseen kartanoita Jägerholm oli joutunut ottamaan lainaa Ruotsin valtionpankilta. Hän joutui kuitenkin taloudellisiin vaikeuksiin, jolloin valtionpankki myi saataviaan.

3.3 1700-luvun Palikkala

Palikkalan kylä kasvoi maltillisesti ja vuoden 1700 tienoilla Palikkalassa lienee ollut noin 133 ripillä käyvää asukasta. Koko Perttulan kappelissa ripillä käyviä asukkaita oli noin 937. Vuoden 1703 maakirjaan Palikkalasta on merkitty neljä isäntää: Mattz Nielsson eller Hindrich Äjälä, Jöran Jöransson (eller Hindrich Nissilä) sekä Bertil Jörenssohn eller Erich Bertilsson. Heindric oli ruotsalainen muunnos, joka saattoi tarkoittaa Heikki tai Heikka-nimeä. Bertil oli suomeksi Perttu tai Perttuli.

Seitsemän vuotta myöhemmin tehtyyn maakirjaan, vuonna 1710 on merkitty jo talot ja isännät. Äijälästä isäntä Hendrich Jörenssohn, Nissilästä Johan Jörenssohn. Pietilässä oli isäntä Hendrich Jörenssohn ja Heikkilässä Erich Bertilsson. Nämä talonnimet esiintyvät jo vuoden 1667 Perttulan rippikirjassa nimillä Äijälä, Kahki eller Heickilä ja Pietilä eller Micka.

1700-luvun puolivälissä, kartanonherra Jägerhornin omaisuusluettelossa, Palikkalan kylän kylvömäärä oli noussut jo noin 12 hehtaariin. Tästä alasta 9-50 aaria kylvettiin kaskiin. Kussakin talossa viljeltiin lisäksi hennettä, pellavaa ja hamppua. Kaksivuoroviljelystä johtuen kokonaispeltoala olisi ollut noin 25 hehtaaria, kun toinen puolisko oli aina kesannolla. Joka tilalla oli tuolloin yksi hevonen ja yksi vetohärkä, yhdeksän lehmää, yhdeksän nuorta karjaa ja kaksi lammasta. Koko Palikkalan kylässä oli siis noin 88 erilaista kotieläintä. Palikkalan kylän pellot olivat suhteellisen suuria, koska tuolloin Varsinais-Suomen arvioitu keskimääräinen peltopinta-ala oli vain noin 9,7 hehtaaria, kun Hämeessä luku oli vielä pienempi noin 4,4 hehtaaria.

Vuonna 1773 koko Palikkalan kylän peltopinta-ala oli jo noin 27 hehtaaria. Keskimääräinen pinta-ala ei ollut taloa kohden kuin vajaa seitsemän hehtaaria. Sen hoitaminen oli kuitenkin hyvin raskasta isännälle ja härkäparille. Viljämäärä lisääntyi jo niin, että hehtaarisadoksi on laskettu jopa 700-900 kg hehtaarilta. Pietilän talo oli joutunut kasvaneen viljämäärän takia rakentamaan jopa jalkamyllyn Kottaanojalle ja Nissilän talolla oli oma mylly ns. Ojalan notkossa. Kasvaneen viljämäärän takia myös vilja-aittojen lukitseminen tuli ajankohtaiseksi.

Koska työ määrä tiloilla lisääntyi, ryhmäkylien liepeille rakennettiin 1780-luvulla torppia ja mäkitupalaisasuntoja. Torpparit ja mäkitupalaiset kävivät töissä kantatiloilla ja kartanolla. Kantatiloilla oli myös palkattuina piikoja ja renkejä. Näiden sopimuskausi oli yleensä vuosi ja katkesi Mikkelinpäivän tienoilla. Vanhimmassa Perttulan kirkonkirjassa koko Perttulan kappelissa oli 937 asukasta. Aasukkaiksi laskettiin kaikki ripilläkäyneet. Kylistä Levä oli suurin 258 asukkaalla, Perttulassa oli 222 asukasta ja Palikkalassa 134 asukasta. Suurin osa asukkaista oli talojen väkeä, isäntäväkeä ja heidän lapsiaan, sukulaisia ja palvelusväkeä. Itsellisiä talonpoikia oli 66, paimenia 33, sotamiehiä 21, suutareita 4, räätäleitä 2, puuseppiä 2 ja yksi seppä.

1694–1703 välisenä aikana kirkonkirjoihin merkittiin henkilöt kylittäin ja taloittain. Tällöin joka talossa oli paljon väkeä, 7-23 henkeä taloa kohden. Palikkalassa oli yhteensä 77 ripilläkäyvää, Äijälässä koko kappelissa eniten väkeä, 11 miestä ja 12 naista, yhteensä 23 henkeä.

Vuosina 1695–1697 koko Ruotsin valtakunnassa koettiin suuret katovuodet, Skåånea ja Liivinmaata lukuun ottamatta. Halla vei lähes koko ruissadon vuonna 1696 ja edellinen vuosi oli ollut huono jatkuvan sateen ansiosta. Valtakuntaan ei saatu edes tuontiviljaa, koska syysmyrskyt ja aikainen merien jäätyminen hankaloittivat merenkulkua. Nälkä ja kulkutaudit surmasivat koko väestöstä lähes kolmanneksen.

Perttulan kappelissa vuosina 1704–1707 kerätyt kirkonkirjat kertovat, että Palikkalankin väkiluku laski rajusti. Tämän ei voida sanoa suoraan johtuneen nälästä, mutta viitteitä siitä on. Palikkalan väkiluku oli näinä vuosina enää 40. Äijälän talossakaan ei ollut enää kuin 3 miestä ja 8 naista eli yhteensä 11 henkeä. Kaikissa Perttulan kappelin taloissa väkiluku oli enää 4-13 henkilöä taloa kohden. Esimerkiksi Perttulan Klemelän talossa oli vuosina 1704–1707 yksi asukas, kun 1694–1703 heitä oli ollut yhteensä 12.

1700-luvulta on saatavissa myös jonkinlaisia taloustietoja. Palikkalan jokaisen talon bruttotuloksi on laskettu noin 285 taalaria. Kartanolle meni tästä veroa rahana noin 32 taalaria vuodessa ja muihin menoihin noin 182 taalaria. Säästöksi koko vuodelta jäi siis noin 71 taalaria.

3.4 Talonpoikien kosto

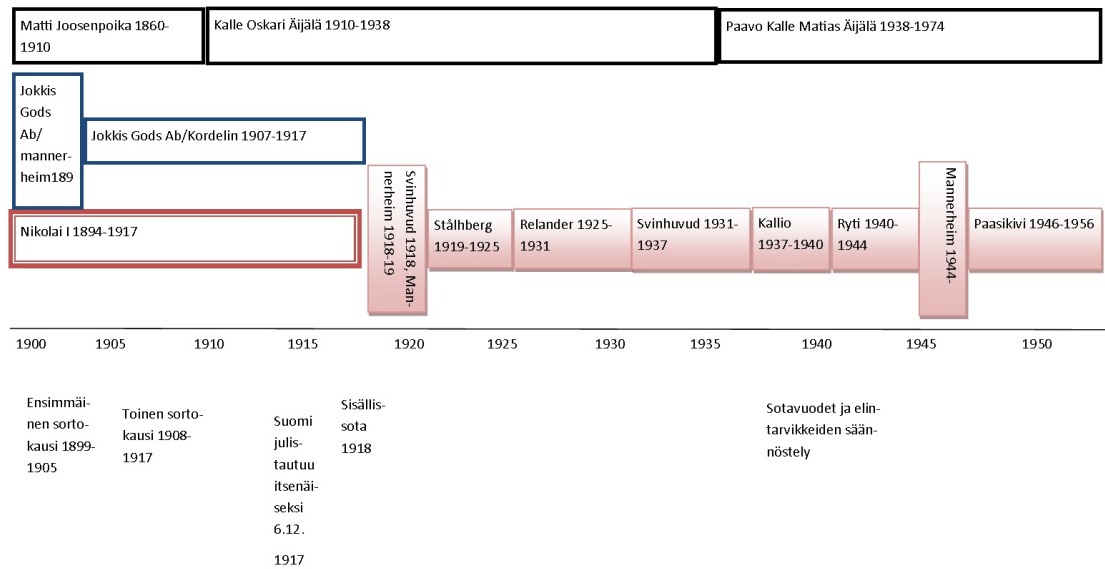
Talonpojat olivat katkeria kartanolle ankaran verotuksen ja huonon kohtelun johdosta. Vasta 1700-luvun puolella alustalaiset pääsivät kostamaan kartanolle. Päärakennukset jäivät Suuren Pohjan sodan vuoksi tyhjilleen vuosina 1700–1721. Tilanhoitaja Sweidellin saapuessa paikalle Uudenkaupungin rauhan myötä, hän näki valtavan hävityksen, jonka talonpojat olivat tehneet. Talonpojat väittivät, että venäläiset olivat syypäitä kartanon rappiotilaan, mutta tilanhoitaja ei sitä uskonut. Talonpoikien piti todistaa väitteensä, tai muuten heidän piti korvata aiheuttamansa tappiot.

Kerrotaan, että talonpojat olivat varastaneet kartanosta kuka mitäkin. Vaulammin Sollalle oli viety kartanon punaisia hirssiä ja Perttulan räätälistä oli kartanon tiiliä. Joku oli ottanut omakseen huonekaluja, joku toinen oli varastanut ovia ja ikkunoita. Talonpoikien sanottiin hävittäneen jopa kymmenen kalustettua huonetta. Palikkalan miehet olivat rakentaneet kartanon hirsistä jopa itselleen myllyn. Palikkalalainen Jaakko Pertunpojan sanotaan siirtäneen kokonaisen navetan omalle maalleen. Alustalaiset olivat lisäksi hakanneet kolme isoa yhteiskaskea kartanon metsään. Venäläisten syyksi eivät talonpojat saaneet lopulta todistettua kuin saunan ja sahamyllyn hävittämisen.

3.5. Loputonta käräjäointiä

Alustalaiset eivät aina noudattaneet kartanon käskyjä tunnollisesti. Vuonna 1776 Palikkalaan oli lähetetty sananviejä (rättäre), joka oli käskennyt miehiä kartanoon syyskyntöön. Kaksi miestä oli luvannut tulla paikalle, kolmas oli kertonut jo tehneensä sen vuoden päivätyöt. Seuravana aamuna kukaan ei kuitenkaan ilmestynyt paikalle. Tällöin kartanon työnjohtaja lähti Palikkalaan patistamaan miehiä päivätöihin tai ainakin hakemaan töihin heidän härkänsä. Talonpojat piiloutuivat kartanon väeltä, mutta tulivat piiloistaan, kun huomasivat kartanon väen vievän heidän härkiään. Talonpojat joutuivat käräjille tapahtuman johdosta. Palikkalalaiset yrittivät väittää käräjillä, etteivät olleet koskaan saaneetkaan kutsua saapua päivätyöhön. He yrittivät väittää, että sananviejä olisi halunnut kostaa heille, koska he eivät olleet maksaneet tälle rättarinkappaa eli jonkinlaista lahjusta. Palikkalalaiset hävisivät juttunsa ja heidät tuomittiin tekemään kuusi ylimääräistä päivätyötä. Pöytäkirjaan tuli myös merkintä, jossa palikkalalaiset lupasivat olla vastedes niskoittelematta kartanoa vastaan.

Kartanon ja talonpoikien käräjät eivät olleet pikkujuttuja edes kartanon kannalta. Se käytti pelkkiin oikeudenkäyntikuluihin vuonna 1776 3 500 hopeataalaria ja seuraavana vuonna 2 700 kuparitaalaria. Jokioisten kartanon suhteet alustalaisiin olivat vaikeat koko kartanon olemassaolon ajan. Niinpä Lounais-Hämeeseen ei muodostunut samanlaista torpparilaitosta kuin muualle Suomeen. Jokioisten lisäksi vain Elimäellä oli samanlaiset oltavat. Jokiläänin olot muistuttivat näin ollen enemmän Itämeren maiden ja Pohjois-Saksan talonpoikien asemaa kuin muun Suomen kartanopaikkakuntien oloja.

3.6. Sukuoikeustilat

Suuren Pohjan sodan jälkeen, 1759 osa Palikkalan, Varsanojan ja Levän talonpojista alkoi kiistellä kartanon kanssa tilojensa perintöoikeudesta. Riita ehti aina kuninkaalle Kustaa III:lle saakka. Kuningas myönsi viidelle tilalle oikeuden hakea itselleen perintörälssioikeutta. Saman vuoden käräjillä myös 44 lampuotitilaa haki oikeutta hakea tilojaan perintörälssitiloiksi. Heidän hakemuksensa kuitenkin hylättiin. Laamannikäräjillä tilat tuomittiin perintörälsseiksi, mutta hovioikeus palautti tilat puhtaiksi rälsseiksi. Kuningas puuttui myös tapaukseen ja palautti kysymyksen tilojen luonnosta takaisin kihlakunnanoikeuteen. Asia kulki taas läpi kaikki oikeusasteet.

Tämän seurauksena 46 tilalle tehtiin erikoisjärjestely. Kuningas Kustaa III määritteli ne sukuoikeustiloiksi (bördsrätthemman), suomalaisen lakioppineen Matthias Caloniuksen suosituksesta. Sukuoikeustila tarkoitti, että tilalliset ja heidän perillisensä tulivat:

”jälkeentulewaisensa tuliwat niitten (tilojensa) istunnolla turvatuxi niin kauwan kuin he jaxaisivat talojans oikiasa voimasa pitää ja maxaa sen weron ja welwollisuudet, kuin endisistä ajoista samain taloin päälle pandu on, ja jotka Laillisen woimain saaneitten Tuomioin kauttaowat wahwistetut”

Julistus tarkoitti, että talonpojilla oli tiloihinsa asumisoikeus, joka oli loukkaamaton niin kauan kuin talonpoika hoiti hyvin tilaansa ja maksoi veronsa aikanaan. Laiminlyöntien vuoksi sukuoikeuden saanut talonpoika saatettiin kuitenkin häätää samoin kuin muutkin alustalaiset. Sukuoikeustilalliseksi julistaminen ei siis juuri selkeyttänyt talonpoikien asemaa. Jokioisten sukuoikeustilat olivatkin ainoita reduktioissa peruuttamattomista tiloista, jotka saivat edes jonkinlaisen pysyvät nautintaoikeuden tilansa suhteen. Sukuoikeustiloille määrättiin muita korkeammat verot, mutta niitä ei ollut myöhemmin enää lupaa korottaa. Sukuoikeustilalla oli siis tiloihinsa perinnöllinen hallintaoikeus.

Päätös sukuoikeustilallisten asemasta viipyi eri oikeusasteissa. Niinpä muutamat talonpojat kävivät kertomassa asiastaan Huittisissa vierailleelle kuningas Kustaa III:lle. ja kuningas lupasi kiirehtiä asian suhteen. Lopullinen päätös sukuoikeustilallisten asemasta saatiin vasta kuninkaan päätöksellä 4. helmikuuta 1782.

Ypäjän alueelta sukuoikeustiloiksi julistettiin Levän kylästä Hossi, Markkula, Jakka, Tuomola, Hykki ja Kölli. Palikkalasta sukuoikeustiloiksi julistettiin Äijälä, Pietilä ja Nissilä. Perttulan kylältä saman aseman saivat Mattila, Papali ja Kujala sekä Varsanojan kylästä Hoka talo.

3.7. Sukuoikeustilallisten asema horjuu

Kapteeni Jägerhorn yritti heikentää sukuoikeustilojen asemaa. Hänen mielestään kaikki talonpojat olivat lampuoteja. Talonpojat olivat taas mielestään rälssitalonpoikia. Kartano haastoi alustalaiset taas käräjille ja voitti oikeudenkäynnissä itselleen korvausrahoja ja alustalaisten kaskimaat. Palikkalan talonpojilta kartano voitti oikeudenkäynnissä rintapeltojen ulkopuolella sijainneet pellot.

Talonpojat ja Jägerholm riitelivät alinomaa tilojensa luonnosta ja varsinkin niiden metsänkäyttöoikeuksista. Vuoden 1782 kuninkaan antamassa tuomiossa ei määritelty sen paremmin sukuoikeustilallisten suhdetta metsään. Kaksi vuotta myöhemmin kuninkaan päätöksellä määriteltiin sukuoikeustilallisten hallintaoikeuden ulottuvan niihin peltoihin ja niittyihin, joita he verojensa määräämisen aikana olivat käyttäneet. Metsänhakkuuta sai tehdä ainoastaan kotitarpeiksi ja takamaita sai laiduntaa. Kartano sai sitä vastoin käyttää metsää omiin tarpeisiinsa.

Kartano katsoi kuitenkin, että sukuoikeustilalliset hävittivät kartanon omaisuutta hakkaamalla metsää kotitarvekäyttöön. Heille alettiinkin erottaa omia 300 tynnyrinalan suuruisia metsäkappaleita kartanon mailta. Näihinkään sukuoikeustilallisilla ei ollut muuta kuin kotitarvehakkuuoikeus. Heidän piti myös luvata, että he säästäisivät metsää, jotta talot eivät joutuisi tulevaisuudessa kärsimään puupulasta. Metsän kaskeaminen oli myös ankarasti kielletty. Jos metsästä jäi puuta yli kotitarpeen, sen sai myydä kartanolle. Kartano maksoi kuitenkin vain puolet käyvästä hinnasta.

Kartano käytti isännänoikeuttaan myös metsäasiassa. Se syytti alustalaisiaan milloin mistäkin metsään liittyvästä rikoksesta, kuten luvattomasta hakkuusta, kaskeamisesta, metsäpalon aiheuttamisesta ja muista rikkomuksista. Riidat olivat kuitenkin suhteellisen pieniä ja ne saatiin nopeasti päätökseen.

Laamanni Gustaf Gottfried Reuterholm osti Jokioisten kartanon huutokaupasta 35 800 hopeatalarilla. Hän antoi sen kuitenkin vuokralle jo vuonna 1785 Karjalan laamanni Per Gustaf Stålhanskelle.

Kapteeni Reuterholm yritti myös aikanaan soveltaa sukuoikeustilojen sopimusta. Hän katsoi, että tilojen oikeus ei ulottunut kuin muihin kuin niihin maihin, jotka olivat olemassa sopimuksen teon aikaan.

3.8 Kartanonherra von Willebrandt

Jokioisten kartano vaihtoi jälleen omistajaa, kun Reuterholm myi sen 66 666 hopeatalarilla tilanhoitajalleen Aadolf Fredrik Munckille ja maaherra Ernst Gustaf von Willebrandille. Muutaman kuukauden kuluttua Willebrandt osti Munckin ulos kartanosta. Willebrandt myi osan kartanosta muun muassa Kartanonkylän alueen Julius Pinellolle ja kapteeni Buchtille. Willebrandt oli taitava liikemies, joka perusti Jokiläänin alueelle mm. vanutuslaitoksen, verkatehtaan, kankipajan ja kehräämön.

Talonpoikien ankara verotus oli aatelin osoitus isännänvallastaan. Kartanon tilanhoitajat olivat kartanonherrojen käskyläisiä ja myös varsin itsetietoisia omasta vallastaan. Esimerkiksi kartanon tilanhoitaja P. Stålhandske julisti vuonna 1785:

”Minä löysin hyödyllisexi, etä edesmenneenä tiistaina vastan otta kartano ynnä kaiken sen kansa kuin sen alla on. On siis minun käskyni ja ei kengän muun, joita teidän kuleman pitä.”

Willebrandin aikanakaan riidat eivät ottaneet loppuakseen. Vuonna 1802 sukuoikeustilalliset olivat taas oikeudessa kartanoa vastaan. Heidän vaatimuksenaan oli, ettei heidän olisi pitänyt maksaa veroja muuta kuin Kruusen maakirjaan oli merkitty vuonna 1622 ja sekin käyvän verotaksan mukaan (efter fövandling af marketgåntaxan). He vaativat, että kyydit ja päivätyöt tuli jättää pois veroista. Sukuoikeustilalliset tulkitsivat sopimusta niin, että heitä ei olisi saanut irtisanoa tilaltaan mistään syystä.

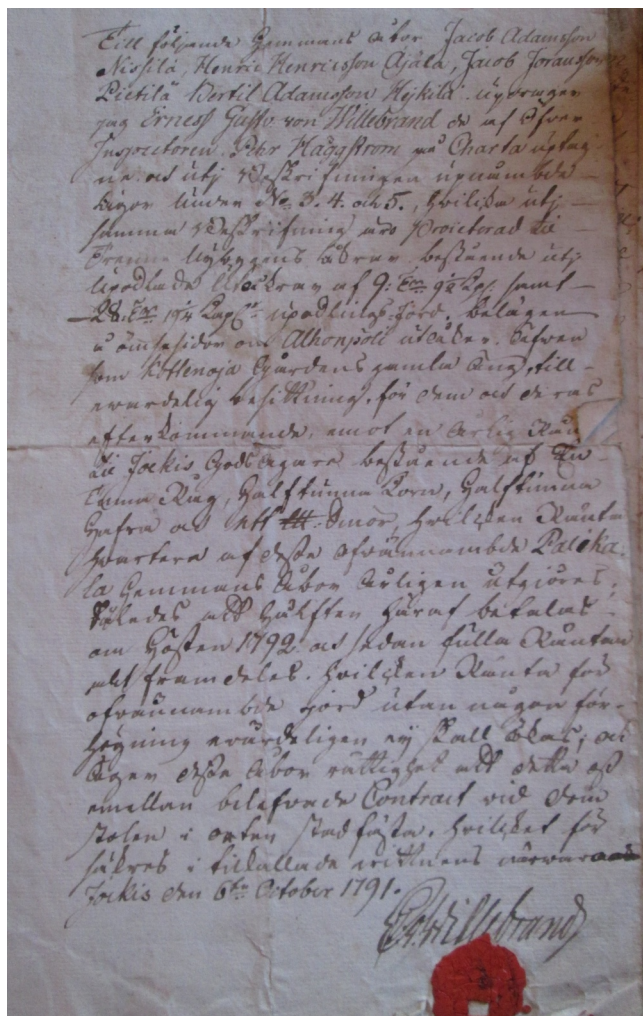
Riidan aloittaja oli Nissilän isäntä Palikkalasta. Kartanon isäntä von Willebrandt antoi isännälle vastahaasteen. Siinä kartano uhkaili Nissilää sukuoikeuden menetyksellä. Nissilä pelästyi kovasti ja alkoi levittää huhua, että kaikki sukuoikeustilalliset haastettaisiin oikeuteen. von Willebrandt antoi kirkossa julistuksen, jossa kaikki Nissilän levittämät huhut leimattiin valheellisiksi. Hän julisti myös, ettei kartano rankaisisi muita kuin Nissilää, jos kaikki maksavat kuuliaisesti veronsa. Julistukseen sisältyi myös uhkaus:

”En hae ainoastaan sitä sakkoa, jonka laki säättää, vaan sitä paitsi tulen heitä vastaan tekemään samanlaisen väitteen kuin Nissilääkin vastaan, jotta he menettäisivät sukuoikeuden tiloihinsa, jotka sitten välttämättömyydellä tulisivat lampuotitiloiksi.”

Palikkalalaiset pelästyivät kovasti ja lupasivat tästä edes suorittaa veronsa niin kuin pitää. Heille langetettiin myös ylimääräisiä päivätoita 24 päivän verran hevosella tai ilman. He joutuivat myös antamaan kartanolle kolme kyytiä Turkuun ja viemään kaupunkiin veroheinät. Yhdeksän talonpoikaa katui ja suostui kartanon ehtoihin. 21 talonpoikaa jatkoi kuitenkin taistelua aina ylimpään oikeusasteeseen saakka.

Willebrandt kuoli vuonna 1809, jolloin kartano jäi hänen leskelleen Vendla

Gustavalle hänen kuolemaansa 1820 saakka. Vendlan kuoleman jälkeen kartano huutokaupattiin Willebrandien vävyille, vapaaherra Carl Erik Mannerheimille ja senaattori Adolf Erik von Willebrandille. Vävyt myivät kartano taas kapteeni Josef Bremerille 100 000 hopearuplasta vuonna 1826.

Äijälässä on säilynyt runsaasti vanhoja asiakirjoja. Kuvassa von Willebrandin sinetillä ja allekirjoituksella varustettu asiakirja. Asiakirjan sisältö on tuntematon.

3.9. Jockis Aktiebolag - kartanon suuruuden aika

Josef Bremer myi kartanon taas pojilleen Walfrid ja Casimir Bremerille. Pojat perustivat kartanoa varten osakeyhtiön vuonna 1871. Osakeyhtiön nimi oli Jokkis Aktiebolag ja pojat itse olivat sen pääosakkaina. Muutamaa vuotta myöhemmin yhtiön nimi muutettiin Jokkis Gods Aktiebolagiksi. Kartanon pinta-ala oli tällöin kaikkiaan 58 000 tynnyrinalaa, josta viljeltyä noin 21 000 tynnyrinalaa.

Osakeyhtiön omistus vaihtoi omistajaa taas, kun Johan Mannerheim nousi yhtiön suurimmaksi osakkeenomistajaksi vuonna 1895. Hän kehitti Jokilääniä ja perusti Jokioisiin mm. siirappi- ja sokeritehtaan. Hänet karkotettiin maasta venäläisvastaisten mielipiteidensä vuoksi vuonna 1904.

Mannerheimin jälkeen maanviljelysneuvos ja aikansa mahtimies Alfred Kordelin osti kartanon osakkeita ja nousi vuonna 1907 yhtiön pääosakkaaksi. Kordelin osti samalla myös aiemmin kartanolle kuuluneen Kartanonkylän haltuunsa. Osakeyhtiön pinta-ala nousi vuonna 21 000 hehtaariin saakka.

Kartanon suuruudesta kertoo, että alustalaiset tekivät kartanolle vuosittain 4 000 hevospäivää ja 39 000 jalkapäivää. Kartanon palkkalistoilla oli yhdeksän voutia, yli 90 renkiä ja 40 naispuolista palvelijaa. Kartanon karjaan kuului 1500 lehmää ja 220 hevosta. Jokioisten kartanon lisäksi Kordelin omisti myös Mommilan kartanon Lammilla, joten hän oli aikansa suurin maanomistaja Suomessa.

Alfred Kordelin ei ollut alustalaistensa suosiossa. Kordelinin luotsaama yhtiö aloitti vuonna 1914 suuret metsänhakkuut kartanon metsässä. Se hakkautti metsistä kaikki puut, jotka 18 jalan korkeudelta olivat yli kahdeksan tuuman paksuisia. Nämä puut myytiin porilaiselle sahalle. Kordelin katsoi omistavansa puut, koska hän oli maksanut niistä tilakaupan yhteydessä.

Äijälän talonväkeä noin vuonna 1919.
Vasemmalla vanha-Matti, Kalle Äijälä ja
Amanda Äijälä lapsineen

Kartano halusi kuitenkin näyttää taas kerran isännänoikeuttaan ja leimautti puita paitsi sukuoikeustilallisten, myös talojen pihapiireistä. Yhtiö ei kunnioittanut talonpoikaistalojen oikeuksia, vaikka näille oli jo vahvistettu tiluksien rajat. Hokan talon pihalla näkyi ns. Kordelinin kantoja vielä 1960-luvulla.

Kalle Äijälän metsistä hakattiin 4 400 tukkipuuta, joiden arvo oli 18 500 markkaa. Hakkuiden yhteydessä 875 kuusen ja männynnärettä tuhoutui. Kalle Äijälä haki oikeudesta korvauksia yhteensä 19 668 markkaa. Äijälä oli säästänyt puita mm uuden riiden ja kahden makasiinin rakentamiseen sekä pakarirakennuksen korjaamiseen. Kalle Äijälä kävi oikeutta kartanoa vastaan, mutta hävisi jutun. Kartanon puolelta asiaa hoiti myöhemmin presidentiksikin noussut Risto Ryt.

Äijälän rakennuksia noin vuonna 1910. Vasemmalla vanha päärakennus, oikealla pakarirakennus.

4.0 Äijälän isäntäluettelo vuosilta 1500–2013

Heikki Matinpoika (Hindrich Äijälä, Heikki Palikka?)

Sipi Heikinpoika (Sigfred Henricsson, Frans Heikinpoika) -1606

Antti Sipinpoika (Marcus Siffretson?) 1607–1636
puoliso Anna Markuntytär, lapset Mikko Antinpoika

Mikko Antinpoika 1637–1652
k. 1652 Perttula
puoliso Kaisa Heikintytär
lapset: Matti Mikonpoika

Simo Antinpoika 1653–1670

Matti Mikonpoika 1671–1690
1.puoliso Marketta Äijälä
2. puoliso Liisa Äijälä k.1733 Perttula
lapset Jaakko Äijälä s. 1690 Perttula, Jöran Äijälä 1693, Brita Äijälä s.
11.10.1703, Mikko Sjöberg (sotilas) k 1733–1744 Perttula

Heikki Yrjönpoika (Marketta Äijälän toinen mies) 1691–1711

Jaakko Matinpoika s.1690 k. 1768 (Jacops Varm?) 1712–1737
Puoliso Maria Johanintytär Äijälä k. 1726–1730
lapset: Elisabeth Äijälä s. 1710, Heikki Äijälä 1712–1716, Maria Äijälä, Jaakko
Äijälä s 1714, Brita Äijälä s 30.6.1722, Mikko Äijälä s. 4.7.1725, Matti Äijälä s
19.8.1726

Heikki Jaakonpoika s.1712 k. 1777 1738–1768
puoliso Eeva Antintytär Taloinen 1718–1792
lapset: Maria Äijälä 1734, Eeva Äijälä 1736, Heikki Äijälä 1740, Matti Äijälä
1745, Valpuri Äijälä 1747, Mikko Knap e. Äijälä 1750, Jaakko Äijälä 1753

Matti Heikinpoika s.1745 k. 1808
puoliso Katarina Matintytär Skratari as. 1745 Tammela
lapset: Maija Matintytär Äijälä 1783

Maija Matintytär s.1783 k. 1745
Joose Antinpoika Äijälä e. Pinni s. 1781 k. 1820
lapset Joosef Äijälä 1808, Maria Äijälä 1810, Johan Äijälä 1812 Eeva Kaisa Äijälä
1815, Anders Äijälä 1818
2. puoliso Joosef Antinpoika Äijälä 1800
lapset Justiina Äijälä

Joosef (Joose) Äijälä s. 1808 k.1868

puoliso Maija Matintytär Äijälä e. Pietilä 1821

lapset: Matti Äijälä 1843, Joose Hannula e. Äijälä 1844, Johan Laurila e. Äijälä 1846, Anders Äijälä 1847, Karl Henrik Äijälä 1859, Katarina Similä e. Äijälä 1850, Mikael Ludvig Äijälä 1853, Maria Kristiina Äijälä 1855, Edvard Ylitalo e. Äijälä 1857, Olof Äijälä 1860, tyttölapsi Äijälä 1961, Amanda Hellström e. Äijälä 1861, Aleksander Äijälä 1864

Matti Joosenpoika Äijälä s. 1843 k. 1930

puoliso Henrika Matintytär Äijälä e. Markkula 1852

lapset: Maria Serafia Laakso e. Äijälä 1873, Josef Viktor Äijälä 1875, Kalle Oskari Äijälä 1877, Johannes Äijälä 1880, Kustaa Äijälä 1882, Väinö Aleksander Äijälä 1884, Elli Mathilda Äijälä 1887, Hilja Josefina Tuominen e. Äijälä 1889, Rauha Elina Äijälä 1892, Uno Äijälä 1897

Kalle Oskari Äijälä s. 1877 k. 1940

puoliso Amanda Serafia Äijälä e. Hahko

lapset: Paavo Kalle Matias Äijälä 1912, Kalle Kaarlo Johannes Äijälä 1912, Anna Kyllikki Luukkala e. Äijälä 1914, Lauri Jooseppi Äijälä 1916, Maria (Maija) Johanna Äijälä 1918, Eeva Helena Äijälä 1920, Rauha Kaarina Tuura e. Äijälä 1921, Matti Mikael Äijälä 1923, Kaisa Liisa Mäkinen e. Äijälä 1925, Aune Amanda Jääskeläinen e. Äijälä 1928

Paavo Kalle Matias Äijälä s. 1912 k. 2001

puoliso: Aliisa Johanna Äijälä e. Ojala 1919

lapset: Matti Paavo Johannes Äijälä 1943, Eeva-Liisa Kivensalo e. Äijälä 1946

Matti Paavo Johannes Äijälä s. 1943

puoliso Irja Kaarina Äijälä e. Suominen 1943

lapset: Juha Matti Äijälä 1968, Markku Petteri Äijälä 1971, Johanna Selenius e. Äijälä 1977

Johanna Kristiina Selenius e. Äijälä s. 1977

puoliso Jari Juhani Selenius 1966

Lapset: Arttu Paavo Juhani Selenius 2000, Sara Selma Sofia Selenius 2003, Jussi Kalle Jalmari Selenius 2006

4.1 Matti Äijälä ja Henriikka Matintytär

Matti Äijälä syntyi Joosef Joosenpojan vanhimmaksiksi pojaksi vuonna 1843. Hänelle syntyi 12 sisarusta, joista viisi kuoli ennen kymmenettä ikävuottaan. Matti meni naimisiin tammelalaisen Henriikka Matintytär Markkulan kanssa ja heille syntyi kymmenen lasta. Vanhin tytär Maria Serafia meni naimisiin Mikko Ludvig Laakson kanssa ja muutti Paattisiin, lähelle Turkua. Vanhin poika Josef, kuoli pikkulapsena. Kalle Oskari syntyi vuonna 1877 ja aikuisikänsä ehtivät myös Kustaa (s.1882), Väinö (s.1884), Hilja (s. 1889) ja Rauha s.1892).

Matti Äijälä toimi kunnallislautakunnan esimiehenä vuosina 1895–1898 sekä kunnallislautakunnan jäsenenä ja kunnan ensimmäisen kansakoulun johtokunnassa sekä muissa pienemmissä luottamustehtävissä. Matin vaimo Henriikka kuoli vuonna 1899 46 vuoden ikäisenä. Matti jäi asumaan leskenä Äijälän toiseen tuparakennukseen yhdessä naimattoman Rauha-tyttärensä kanssa.

Matin pojantytär Rauha Tuura os. Äijälä muistelee isoisäänsä Äijälän sukukirjassa näin:

”Katos, mää olin silloin yhdeksän vuotta, kun hän kuoli, sen muistan, kun hän siinä pihalla käveli, ei jäänyt sellaisia muistoja, että olis käyty siellä kamarissa kattomassa. Täti häntä siellä hoiti” Matti Äijälä kuoli vuonna 1930.

Henriikka Matintyttären eli Matti Äijälän vaimon perukirjassa mainitaan myös runsaasti maatalouskalustoa ja muuta irtaimistoa.

Vuonna 1899 huhtikuun 17 päivänä saapui asianomaisesta pyynnöstä allekirjoittaneet filosofian kandidaatti Äijälän sukulunastusoikeutetulle tilalle Palikkalan kylässä Perttulan kappelissa siellä arviomiesten lampuotti Kustaa Sollan Waulammin kylästä, ja torppari Kustaa Suumäen tästä Palikkalan kylästä, avulla toimittamaan laillisen pesäkirjoituksen edesmenneen talonemännän Henriikka Matintytär Äijälän jälkeen, joka vainaja kuoli viime tammikuun 30 p:va jättäen jälkeensä lesken Matti Joosenpoika Äijälän sekä avioliitossa tämän kanssa siitetyt seuraavat rintaperilliset: pojat Kalle Oskari, Kustaa, Väinö Aleksander ja Lauri sekä tyttäret Maria Serafia, Hilja Josefina ja Rauha. Laillisessa iässä olevat lapset, Maria Serafia ja Kalle Oskari Matinpoika olivat itse toimituksessa saapuvilla ja alaikäisten etua valvoi enonsa rustitilallinen Kustaa Markula Talpian kylästä Tammelan pitäjässä.

Leski kehoitettiin valan velvollisuudessa edesantamaan kuolinpesän varoineen ja velkoineen sellaisessa tilassa kuin se vainajan kuolinhetkellä oli sekä tuomaan esille kaikki kuolinpesää koskevat asiakirjat.

Tämän merkittyä ryhdyttiin toimitukseen seuraavassa järjestyksessä.

Tämän ½ manttaalin suuruisen Äijälän sukulunastusoikeutetun tilan hallinto-oikeudesta ei voitu panna mitään arviota, koska vainajalla ei siihen ole naimaosuutta, avioliitto kun aviopuolisojen kesken on solmittu jälkeen kuin leski on tilan hallinnan omakseen saanut, mutta merkittiin tähän, että vainaja on naimiseen juoduttuaan taloon tuonut myötäjäisinä kaksituhatta markkaa.

Selvää rahaa 205 markkaa sekä heti kuoleman jälkeen myydystä parireestä ja kolmesta lampaasta saatu hinta ennä Tienhaaran ja Kulmalan suorittamat velat merkitään kaikki rahaksi ja tekevät yhteensä 534,50.

Kultaa: kolme sormusta ja 1 pari korvarenkaita

Hopeata: 2 ruoka- ja 5 teelusikkaa

2 afenidistä teelusikkaa

kuparia: 4 kahvipannua

1 kastrulli ja 1 kattila

Läkkiä: 12 lootaa, 4 maitolaskua, 2 kantokannua, 2 lypsinkiulua, 1 riivirauta, 2 rattia, 1 litran ja 2 kannunmittaa

Malmia: 3 pataa, 1 jalka- ja 2 paistinpannua, 1 huhmari ja 1 silitysrauta, 1 vohvelirauta

Rautakaluja:

8 työkirvestä

3 halko- ja 1 piilukirves

3 rautakankea

2 palsaa, 1 malkuri, 1 vintilä, 2 kairaa

4 erilaista sahaa

purasta

erilaista höylää

2 wasaraa ja 1 hohtimet

15 wiikatetta

6 sirppiä

6 heinähankoa

5 lapioa

4 kuokkaa ja 2 kihveliä

3 petkelettä

2 lammasrautaa ja 3 p. kangassaksia

2 partaveistä ja 5 puukkoa

36 p. pöytäveitsiä

5 paistinpeltiä

4 tarjotinta

2 lehmänkelloa ja 5 riimunvartta

4 padanjalat

Lasia ja posliinia:

12 pikaria, 18 juomalasia, 4 karahviinia, 2 lasituoppia, 1 kynttilänjalka, 2 kehtoa, joukko pulloja, 2 sikuriaskia, 6 lus. talriikkia, 2 paistinvatia, 6 karottia,

6 pilkkumia, 1 tee- ja kahvikannu, 24 p. kahvikuppia, 2 kerma-astiaa, 2 maitokannua ja 2 pesuvatia, 18 kivivatia

pelto- ja ajokaluja:

3 rautaista ja 3 puista auraa

4 karhua

23det parinkakkulat

2 p lantarattaita

4 p. retulia

2 linjaalikärriä ja 1 matkarattaat

joukkopyöriä ym.

2 kirkkorekeä

4 p parirekeä

4 p rautarekeä

puutalla

4 heinähäkkiä ja 2 heinärekeä

7 p. aisoja

7 luokkaa

7 p. länkiä ruomineen

2 p siloja

3 satulaa

6 p hihnoja

6 p. suitsia

2 p. hiloja

1 wesikelkka

2 lantakorias

4 häntyriä

köyttä

1 2den hevosen Buckleyn mallinen niittokone

1 silppukone

2 viskuria

Huonekaluja

2 piironkia

6 kaappia

3 sohvaa

6 sänkyä

2 peiliä

1 keinutuoli

24 tuolia

6 pöytää

2 seinäkelloa

erilaista lamppua

6 arkkua ja 1 matkavakka

1 pesukaappi

Liina- makuu ja petivaatteita:

3 palttoota

8 sikkilä
4 saalia, 3 villa ja 4 pumpulihuivia
6 esiliinaa
6 hametta röijyineen
7 sam.
4 röijjiä
paitaa
4 p. sukkia ja 3 p jalkineita
6 nenäliinaa
lakanaa ja 6 raitia
24 parempaa ja 12 kehnompaa tyynyä
10 tyynynpäälystä
6 pöytäliinaa, erilaista ja 12 pyyhettä
6 polsteria
6 täkkiä
1 ryijy
4 parempaa ja 6 kehnompaa vällyä
3 vaippaa ja 3 rekivaatetta
2 hevopsenlointa
6 rokkaa ja joukko laattiamattoja
2 sateenvarjoa
2 matrassia
15 säkkiä
lesken pitovaatteet

Eläimiä
hevosta
17 lehmää a 70 mk
1 sonnimulli ja 5 hiehoa
vasikkaa
38 lammasta a 6 mk
3 sikaa a 50 mk

wiljaa:
4 hl nisuja a 12 mk
100 hl rukiita a 10 mk
15 hl ohria a 8 mk
150 hl kauroja a 6 mk
4 hl herneitä a 10 mk
30 hl perunoita a 3,50 mk
50 kg timoteinsiemeniä a 70 p

sekatavaraa:

1 taskukello

sekalaisia ruokalusikoita

1 jumpuri

joukko kirjoja

2 lihatiinua

saavia, 6 ämpäriä ja 6 kiulua

2 kirnua

12 pyttyä ja kehloa

2 juomatynnyriä

3 pesupunkkaa, 1 putina

6 rasiaa, 6 leipäkorja

13 erilasita vakkaa

3 lihtaa, 1 häkylä, 10 haravaa

joukko piippuja ja muita tupakkavehkeitä

6 lyhtyä

2 tahkoa, 1 höyläpenkki

4 rukkia , 2p karstoja

1 ruuhi

2 det kangaspuut, 8 kela, 19 jaidetta 4 syöstävää, temppelit, niisiä 2det niisin ja

2 kerinpuut

3 matkalaukkua

1det käsikivet

2 p silmälaseja

3 seulaa

5 juustokehää, 3 hakkuria

2 waateharjaa

joukko erilaisia puulaipioita

20 lehmänkytkyntä

kaikenmoista pientä romua sekä osuus pärehöylään

Matti Äijälän testamentti:

Estääkseni riitaisuuksia kuolemani jälkeen tahdon minä tällä luovutuskirjalla viimeisenä tahtonani määrätä hallitsemani $\frac{1}{2}$ manttaalin suuruisen Äijälän sukulunastusoikeutetun talon Ypäjän pitäjän Palikkalan kylässä vastaisesta hallinto-oikeudesta seuraavaisesti:

Hallinto-oikeuden tähän Äijälän taloon luovutan vanhimmalle pojalleni Kaarlo Oskari Matinpojalle ehdolla:

Yksi: että hän paitsi alempana mainittujen etuisuuksia, siitä kaikkiaan suorittaa viisituhatta markkaa, joka hänen hallinnon vastaan ottaessaan toukokuun 1 p:nä 1910 sen maksaminen suorittamalla toisille lapsilleni Kustaa ja Väinö Aleksander Matinpojalle sekä tyttärilleni Maria Serafia, Hilja Josefiina ja Rauha Matintyttärille kullekin tuhat markkaa ja sisältyy tähän lunastussummaan myöskin se 2000 markan suuruinen rahamäärä, minkä vaimovainajani Henriika Matintytär on myötäjäisinä taloon tuonut.

2ksi. Kuolinpäivääni asti pidätän minä itselleni tästä Äijälän talosta seuraavan suuruiset

a. yksinomaisen käyttööni kellarinrivissä olevat 2 asuinhuonetta, uuden aitan, käyttöoikeuden leivintupaan, riiheen, saunaan sekä kellariin. tila 3:lle kytkeynelukalle isossa navetassa ja vähemmästä navetasta puolen pienemmille elävillemi sekä rehusäiliöksi tallin vieressä olevan ladon sekä erään toisen ladon riihen läheisyydessä.

b. Viljelymaaksi pidätän pikkupyöliksi nimitetyn erityisen pellon sekä talon kotipellon eteläpuolella sijaitsevan erityisen viljelysmaan.

c. Muonaa vuosittain on minulle talosta tuleva 8 hl rukiita, kauroja, yhteydessä talon kylvön kanssa, on miunlle omasta siemenesäni kylvettävä 20 litraa nisuja, 30 litraa ohria ja 10 litraa papuja, jotka viljani talo myöskin minulle korjaa. Suolaa ja silakoita olen talon saavista saapa tarpeeni mukaan ja kunkin vuoden tammikuussa on talosta minulle tuleva yksi kuuden kuukauden vanha sika. Rehuksi on tuleva 20 häkkiä heiniä, joista $\frac{3}{4}$ kylvö ja $\frac{1}{4}$ maaniityn heiniä, 6 häkkiä kauran pahnoja sekä rukiin olkia tarpeeni mukaan. Elukoilleni on oleva laidun yhteinen talon elävien kanssa sekä metsä että syöttömaille. Kuivaa valmiiksi halkaistua polttopuuta olen saapa talon pinosta tarpeeni mukaan. Muonavilja on hyvälaatuisena maksettava kunkin vuoden marraskuussa ensi kerran v. 1910.

d. Talon hallinnan vastaanotossa toukokuun 1 p:nä 1910 saapi Kaarle poikani minulta yhden hevosen ja on minulla oikeus sittemmin tarvittaessa käyttää talon hevosta.

3:ksi ylläolevista vastaan minä hallinnan jättäessä kaikista mitä kuuluu umpeen kuluneella kalenteri ja kirkollisvuodelle.

4ksi poikani Kustaa ja Väinö Aleksander sekä tyttäreni Hilja Josefiina ja Rauha saavat asua talossa niin kauan kuin naimattomina ovat ja jälkeen minun kuolemani on heille kullekin talon navetassa ja talon ruoalla ruokittava yksi lehmä , jos nimittäin ovat vielä talossa.

Suurimmaksi vakuudeksi olen minä tämän luovutuskirjan kohdassa kappaleessa omakätisellä puumerkilläni todistajien läsnä ollessa, joka tapahtui Forssassa marraskuun 10 p:nä 1905

Matti Joosenpoika Äijälä

Valokuva vuodelta 1929. Edessä vasemmalta istumassa Matti Äijälä, Amanda Äijälä, Kalle Äijälä. Takana lapset Maija, Anna, Paavo, Kalle, Lauri ja Eeva. Edessä Rauha ja Kaisa. Amandan sylissä Aune.

4.2 Kalle ja Amanda Äijälä

Kalle Oskari Äijälä pantiin poikana Tammelaan kouluun, koska hänen haluttiin oppivan lukemaan ja kirjoittamaan. Kalle löysi vaimon aina Alastarolta saakka ja Amanda Hahkosta (s. 2.9.1884) tuli Äijälän emäntä. Kallelle ja Amandalle syntyi kymmenen lasta: Paavo (s1912), Kalle (s1913), Anna (1914), Lauri (1916), Maria (Maija) (1918), Eeva (1920), Rauha (1921), Matti (1923), Kaisa (1925) ja Aune (1928). Lapsista Lauri kuoli Uskelan auto-onnettomuudessa ja Matti jatkosodassa.

Kallesta tuli Äijälän tilan ensimmäinen vapaa talonpoika, kun hän lunasti talon Jokioisten kartanolta vapaaksi vuonna 1921.

Rauha Tuura os. Äijälä muistelee lapsuuttaan Äijälässä näin:”

” (peltotöissä) siellä mukana oltiin niin pienestä, kun haravanvarsi käsissä pysyi, pellon pientareita haravoitiin. Osa pelloista oli kauimpana niinko Löytty ja Saarenmaa. Eväänä oli kannussa piimää ja mukana piapojauhoja ja lautaset. Kyntämässä kun olivat syksyllä niin sitten oli kans eväitten tekoa. Läksiä ja leipää silloin syötiin. Kaikki viljahan kotona puitiin niinko kauratkin.”

”Olkipatjat vaihdettiin kerran vuodessa ja ne, jotka navetassa olivat, puristivat aina lauantaisin pirtin sängyn petivaatteet, ettei jokainen omiaan puristanut. Joka oli navetassa toisena ja ajoi sonnan, kanto kans puut sitten sisälle, se kuulu hänen hommiinsa.”

Kalle Äijälä toimi Ypäjän kunnanvaltuuston puheenjohtajana vuosina 1922–1924. Sen jälkeen hän toimi kunnallislautakunnan esimiehenä eli käytännössä kunnanjohtajana. Kalle Äijälän toimen vuoksi Äijälään vedettiin puhelinlinja ensimmäisenä yksityistaloon vuonna 1927. Puhelinlinja kulki Äijälästä kunnantaloon ja Vallan myymälään. Kunnantalolla puhelin oli ollut vuodesta 1924 lähtien. Tätä ennen puhelin oli ollut Kartanokylän kartanossa 1910-luvulla, rautatieasemalla, Ypäjänselän sahalla ja kirkonkylän kaupoissa.

Kalle toimenkuvaan kunnallislautakunnan esimiehenä kuului monien muiden tehtävien lisäksi kunnan rahastonhoitajan tehtävät ja veron kanto. Vasta vuonna 1923 hänen avukseen saatiin kunnankirjuri Yrjö Oksanen. Veroja kerättiin kolmessa erässä vuoden mittaan ja aina veronkantopäivän jälkeen rahat vietiin pankkiin. Kerrotaan, että Kalle Äijälä otti joskus omaakin vastuuta veroista ja maksoi kuntalaisten veroja omasta pussistaan. Joskus pantiksi verojen maksamisesta annettiin kello. Toiset saivat lunastettua kellonsa takaisin, mutta Kallelle jäi loppujen lopuksi kaksi kelloa pantiksi.

Kallen piti käydä kunnantalolla tiistaisin, jolloin oli aina kansliapäivä. Lauantaina maksettiin opettajien palkat ja maksettiin muita laskuja. Kokouksia pidettiin myös lauantaisin. Kallen piti loppuaikoina käydä kunnantalolla lähes päivittäin. Hän kulki hevosella Loimijoen yli Varsanojalle ja sieltä kirkonkylään. Hevosella oli kunnantalolla jopa oma talli. Kesäisin Kalle kulki asioilleen

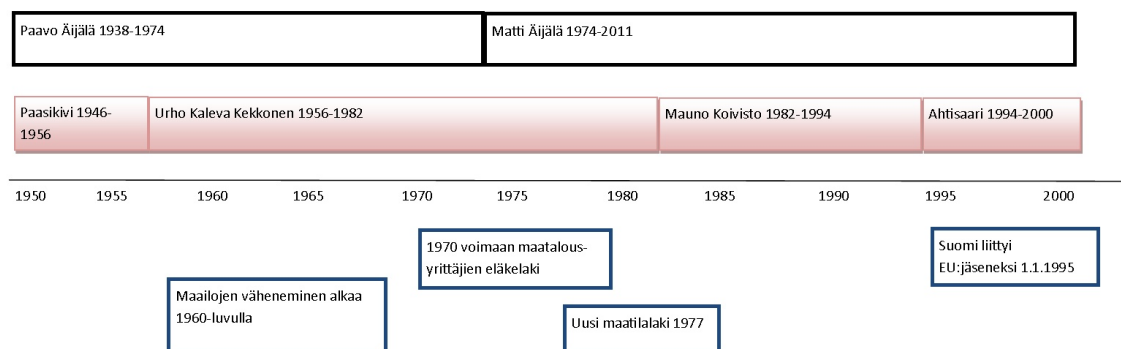
polkupyörällä.

Kuntalaiset hakivat kunnan esimieheltä jos jonkinlaista allekirjoitusta ja sinettiä. Muistitiedon mukaan eräät miehet olivat tulleet Äijälään hakemaan allekirjoitusta paperiinsa, mutta Kalle ei ollut kotona vaan käräjillä lautamiehenä. Miehet jäivät odottamaan ja humaltuivat. Kun Kalle tuli kotiin, hän huomasi miesten humalatilán eikä allekirjoittanut paperia, koska hän epäili, etteivät miehet seuraavana päivänä muistaisi mitään. Miesten piti tulla seuraavana päivänä uudestaan asioilleen Äijälään.

1920–1930-luvuilla Ypäjällä oli kovaa köyhyyttä. Talvella 1932 kunnantalolla pidettiin kokous, johon oli pyydetty myös eräs äiti kolmen lapsensa kanssa. Heillä ei ollut asuntoa ja nainen oli jäänyt juuri leskeksi. Loppujen lopuksi päädyttiin siihen, että eräs lautakunnanjäsen otti hoiviinsa äidin ja kaksi nuorinta lasta. Kalle Äijälä otti vanhimman pojan, Erkki Kallion, kotiinsa asumaan. Tämä oli viimeisiä kertoja kun köyhäinhoidossa jouduttiin näin toimimaan.

Kalle Äijälä oli myös muissa toimissa. Hän oli mm perustamassa Ypäjälle Säästöpankkia 1908.

Amanda Äijälä kuoli vuonna 1935 vain 51 vuoden ikäisenä ja Kalle viisi vuotta myöhemmin vuonna 1940. Talo myytiin ja jaettiin Paavon ja Kallen kesken.

4.3 Paavo ja Aliisa Äijälä

Paavo Äijälä syntyi Kallen ja Amandan esikoisena vuonna 1912. Paavo tottui vanhimpana poikana jo nuorena raskaisiin maatalous- ja metsätöihin. Kalle-isä oli luottamustoimiensa vuoksi paljon poissa kotoa ja Paavosta tuli maatalousasioiden vastuunkantaja jo 16-vuotiaana. Paavon isoisa, ”vanha-Matti” kuoli vuonna 1930 ja oma äiti vuonna 1935. Paavo oli vakava nuorimies, joka ei juuri perustanut nuorten huveista. Sen sijaan hän raivasi metsästä peltoa jopa kymmenen hehtaaria. Vuonna 1938 Paavo lunasti kotitilan itselleen.

Paavo joutui kuitenkin sotaan muiden nuorten miesten tavoin ja vastuu tilasta jäi Maija-sisarelle. Paavo oli mukana talvisodassa Taipaleenjoen lohkolla ja hoiti lääkintäupseerin pestiä. Toukokuussa 1940 Paavo kylvi jälleen kotitilansa peltoja, mutta kerta oli viimeinen Kalle-isälle. Kalle

Lauri ja Paavo Äijälä 1930-luvulla.

kuoli marraskuussa 1940. Paavolle säilytettiin raskas vastuu. Kalle-isän toivomuksena oli, että Paavo pitäisi huolta yhdeksästä pikkusisaruksestaan ja kouluttaisi nämä joko ylioppilaiksi tai muutoin elättäisi. Elatusvastuunsa vuoksi Paavo ei joutunut jatkosodassa rintamalle, vaan hän toimi sodan aikana ylikersanttina Forssan paikallisesikunnassa ja kouluttajana.

Rauha Tuura muistelee veljeään näin:

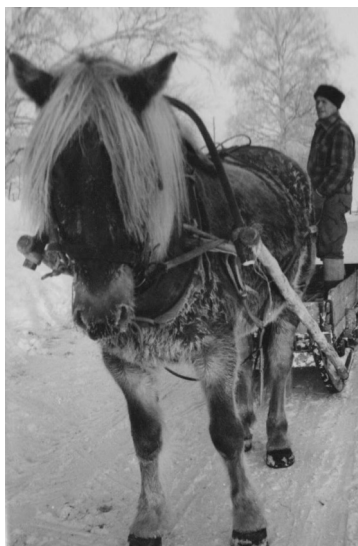
Aliisa oli silloin Ojalassa, kuns e Markku, Aliisan isän veli oli sodassa. Sota-aikana kaks vanhempaa Markun poikaa oli Markun sisarella ja nuorempi oli Mäenrannalla.” Aliisan ja Paavon vispilänkaupasta Rauha totesi:” Ei se (Paavo) mittään ruokaostoksia tehnyt, mei ne tehtiin, kävi muuten vaan.”

Paavo ja Aliisa menivät naimisiin vuonna 1942 ja heille syntyi kaksi lasta, Matti 1943 ja Eeva-Liisa 1946. Paavo ja Aliisa pitivät tilaa ja kehittivät maataloutta voimakkaasti. Viimeisestä hevosesta luovuttiin 1960 luvun lopulla. Paavon aikana tilalle hankittiin traktorit, leikkuupuimurit ja viljankuivaajat ja pellot salaojitettiin. Paavo oli oikeastaan koko Äijälän tilan ainoa todella vapaa talonpoika. Hänen aikanaan maatalous kukoisti ja maanviljelijät olivat omien tilojensa herroja ilman kartanon tai EU:n ohjausta.

Paavo toimi myös monissa yhteiskunnallisissa tehtävissä, kuten kansakoulun johtokunnassa, nuorisoseurassa, kunnanvaltuustossa, kunnanhallituksessa, verolautakunnassa, kirjaston lautakunnassa, kirkkohallintokunnan puheenjohtajana, Säästöpankin hallituksen puheenjohtajana ja Ypäjän Osuusmeijerin edustajana. Paavo oli toimiensa vuoksi myös paljon pois kotoa ja vastuuta siirrettiin pojalle, Matille. Äijälän tilan sukupolvenvaihdos tehtiin vuonna 1974 ja vastuu tilasta jäi Matille ja tämän Irja-vaimolle.

Paavo ja Aliisa muuttivat muutaman vuoden päästä rivitaloon Ypäjän kirkolle. Paavosta tuli rivitaloyhtiön talonmies aina vuoteen 1998 asti. Paavolla oli ajokortti aina 89-vuotiaaksi asti. Paavo muisteli mielellään vanhoja aikoja ja kertoi niistä muille. Paavo kuoli vuonna 2001.

Aliisa oli ahkera ja taitava käsitöiden tekijä. Häneltä syntyivät niin raanut kuin pitsipeitotkin. Aliisa oli myös pyöräilyharrastus. Hän kulki vanhalla polkupyörällään mustikassa kaukana Ypäjän laitamilla. Myöhemmin Aliisa teki pitkiä pyöräilyretkiä Vaulammilla ja Ypäjällä.

Paavo hevosen kanssa noin 1950-luvun lopulla

Aliisa tulossa lypsyltä 1950-luvun lopulla

Heinättöissä vuonna 1979. Matti Äijälä traktorissa,
Aliisa Äijälä makasiinin seinustalla.

Iloista perunannostoväkeä 1960-luvulla. Kuvassa
kolmas oikealta Irja Äijälä

5.0 Muutoksen aika

1900-luvun alun suurin yhteiskunnallinen kysymys oli torppareiden asema. Vuoden 1894 valtiopäivillä hyväksyttiin jo suppea maanvuokralaki, jossa oli säädöksiä vuokrasuhdetta varten. Vuonna 1902 saatiin aikaiseksi maanvuokralaki, jossa pisimmäksi maan vuokra-ajaksi sovittiin 50 vuotta ja täsmennettiin vuokranmaksutapoja. Tämä laki sai lainvoiman vasta vuonna 1904.

Lain puitteissa ei saatu kuitenkaan ratkaistuksi päivätyövelvollisuutta, jonka torpparit kokivat kohtuuttomaksi. Talonpoikaissäädyn johtaja Agaton Meurman totesikin jo ennen lain hyväksymistä, ettei laki tulisi tyydyttämään torppareita.

Vuonna 1903 Jokiläänin taksvärkkärit, päivätyön tekijät, ryhtyivät lakkoon. Kartanon uhkailujen edessä torpparit, joiden edestä maatyöläiset tekivät työtä, taipuivat kartanon tahtoon. Vuoden 1904 kesäkuussa lakot alkoivat kuitenkin uudestaan. Lakkoilijat vaativat työpäivän lyhentämistä kymmentuntiseksi. Kartanon silloinen isäntä Mannerheim uhkaili taas lakkoilijoita irtisanomisilla. Noin kaksisataa lakkoilijaa pysyi kuitenkin lujina ja saivat kartanon työpäivät lyhenemään yhdellä tunnilla, yhteentoista tuntiin.

Venäjän vallankumous maaliskuussa 1917 rikkoi yhteiskuntarauhaa myös Suomessa. Kiihotustoiminta rikkoi välit maaseudulla tilallisten ja torppareiden välillä. Kesällä 1917 myös Ypäjällä muodostuivat punakaartit ja suojeluskunnat. Ypäjällä torppareiden ja tilallisten väliset välit säilyivät 1900-luvun alun lakkojen jälkeen hyvinä aina vuoteen 1917 saakka. Ypäjällä tehtiin tällä välillä jopa muutamia vapaaehtoisia torppien vapaaksilunastuksia ja yhteiskunnallinen rauha säilyi.

Kevättalvella 1917 teollisuudessa oli siirrytty kahdeksan tunnin työpäivään ja samaa vaadittiin myös maataloustöihin. Muutamassa Ypäjän talossa siirryttiinkin kahdeksan tunnin työpäivään vapaaehtoisesti. Kaikissa taloissa sopimuksia ei kuitenkaan tehty ja tämä johti Ypäjänkylän Karon tilalla jopa lakkolaisen, loimaalaisen Simo Saarikon, kuolemaan.

5.1 Työväenliike

Forssassa oli toiminut työväenyhdistys Kuha jo vuodesta 1889 alkaen. Työväenaate levisi nopeasti myös lähipitäjiin, Jokioisiin ja Humppilaan. Ypäjällä oli varsin vähän varsinaista työväestöä, joten työväenyhdistyksen perustaminen venyi heinäkuuhun 1905 saakka. Työväenyhdistys toimi aktiivisesti kirkonkylässä, jossa otettiin käyttöön työväentalo vuonna 1907. Palikkalassa oli myös vireä työväenliike vuodesta 1906 alkaen ja se vaati oman työväentalon perustamista. Palikkalan työväenliike oli edistyksellinen, sillä se toimi yhteistyössä Jokioisten alueen torppariosastojen kanssa ja sai radikaaleja vaikutteita Forssan tehtaalaisten yhdistykseltä.

Äijälän taloon oli tarkoitus rakentaa uusi päärakennus vanhan hirsirakennuksen

tilalle. Uusi päärakennus haluttiin rakentaa uusista hirsistä, joten vanhoista piti päästä eroon. Suuren pirtin toinen pääty annettiin Santeri Joosenpoika Äijälälle, joka oli talon vanhan isännän veli ja viljeli torpparina Majamäen tilaa. Majamäki tarvitsi päärakennuksen ja työväenliike työväentalon. Äijälän talon vanha tupa päätettiin purkaa ja osat siirrettiin sekä Majamäkeen päärakennukseksi, että työväentalon tontille Palikkalaan työväentaloksi.

Äijälässä oli työssä monia aktiivisia työväenliikkeen kannattajia. Paavo Äijälä kertoi, että punakaartilla oli aseistettu kenttävartio myös Äijälän tilalla. Vartion tehtävänä oli erityisesti talon isännän, Kalle Äijälän, vahtiminen ja Loimijokea pohjoiseen päin yrittävien valkoisten estäminen. Paavo Äijälän mukaan punakaartia kohdeltiin talossa hyvin, joten kansalaissodan aikana talon väkikin sai lempeää kohtelua. Äijälän emäntä, Amanda, päästi miehet usein tupaan lämmittelemään ja tarjosi heille ruokaa.

Ypjääläistä 242 sai surmansa tai tuomittiin valtionpetoksesta tai avunannosta valtiopetokseen. Ypjäänkylän tappiot olivat suurimmat 55 henkilöä, Palikkalasta tuomittiin tai surmattiin 47 henkilöä. Ypjäänkylä oli toisaalta kooltaan paljon suurempi kuin Palikkalan kylä. Suuri osa vankeuteen tuomituista pääsi armahduslakien perusteella vapauteen vuoden 1918 lopulla. Jokioisilla kapinan aiheuttamat tappiot olivat taas huomattavasti suurempia.

5.2. Maanomistus muuttuu Jokiläänissä

Jokioisten kartanon huonot suhteet alustalaisiinsa olivat jopa valtakunnan uutisena. Vuonna 1872 Tammelan rovasti A.E. Granfelt teki pappissäädyssä esityksen, että Jokioisten kartanon ja sukuoikeustilallisten suhteet pitäisi selvittää. Anomus jäi valtiopäivillä valiokuntaan. 1880-luvulla sukuoikeustilalliset pyysivät hallitusta lunastamaan heidän maansa ja he vastaavasti lunastaisivat ne valtiolta. Senaatti hylkäsi talonpoikien pyynnön 10.2.1886. Vuoden 1897 valtiopäivillä tehtiin uusi anomus sekä pappissäädyn, että talonpoikaissäädyn toimesta. Tämänkin anomus hylättiin.

Sanomalehdissä käsiteltiin myös Jokioisten kartanon suhteita alustalaisiin. Uudessa Suomettaressa numerossa 34, vuonna 1872 oli kirjoitus, jossa luotiin katsaus Jokioisten kartanon vaiheisiin. Yksikamarinen eduskunta anoi vuonna 1908 hallitukselta tutkimusta Jokioisten sukuoikeustilojen asukkaiden asemasta. Selvitystä ei kuitenkaan koskaan tehty.

Sukuoikeustiloja yritettiin ensimmäisen kerran irrottaa Jokioisten kartanon alaisuudesta jo sisällissodan kynnyksellä 8.5.1917. Hovioikeuden viskaali Axel Gyllingin komitea, johon kuului mm kansanedustaja Juho Askola ja vuokramies Juho Kujanpää, kävivät tutustumassa sukuoikeustiloihin heinäkuussa 1917. Komitea kävi Ypäjällä myös Äijälässä, johon komitea tutustui 17.7.1917. Komitean ei saanut työtään päätökseen, sillä kansalaissota syttyi 28.1.1918 ja lykkäsi tilojen itsenäistymistä.

Ypäjän kunnanvaltuusto kääntyi valtioneuvoston puoleen vuonna 1920 ja anoi Jokioisten kartanon lunastaneen Suomen valtion palstoittamaan omistamansa maat pientiloiksi tilattomille. Nämä tilat tuottivat valtiolle tappiota. Pientiloja haki Ypäjällä 75 henkilöä. Valtioneuvosto vaati Jokioisten väliaikaiselta hoitokunnalta selvityksen eikä Ypäjän kunnanvaltuuston asiaa otettu käsittelyyn.

Jokioisten kartanon väliaikainen hoitokunta ei antanut tiloja ilmaiseksi viljelijöille. Hinta tosin arvioitiin hyvin kohtuulliseksi. Ypäjällä itsenäisiksi tiloiksi tulivat 4.1.1921 verorälssitilat Palikkalan Heikkilä ja Perttulan Jaakkola. Sukuoikeustiloista itsenäistyivät Levältä Tuomola, Hossi, Markkula ja Prassi, Varsanojalta Hokka ja Palikkalasta Äijälä, Nissilä ja Pietilä. Lisäksi Kartanonkylän maista muodostettiin 11.11.1921 64 uutta tilaa. 12.8.1921 Palikkalasta itsenäistyi 76 uutta tilaa, joista 57 viljelystilaa ja 19 mäkitupaa. 27.8.1922 Varsanojalla tehtiin kauppakirjat lisäksi 15 viljelystilalle ja 2 mäkitupa-alueelle.

Ypäjälle syntyi vuodesta 1917 1930-luvun puoliväliin mennessä lähes 600 uutta tilaa. 1930-luvulla Ypäjän alue olikin jo Hämeen läänin kunnista tehokkaimmin viljelty alue. Tällöin viljellyn maan osuus oli lähes 36 prosenttia koko kunnan pinta-alasta.

Äijälän talosta lohkottiin 1920-luvulla yhteensä viisi tilaa eli yhteensä 21,85 hehtaaria. Erotetut tilat olivat Majamäen, Sandellin ja Ruokosen torpat sekä Ojalan ja Palmin mäkituvat. Koko Palikkalan kylään syntyi samaisena ajanjaksona 76 uutta itsenäistä tilaa.

Jokioisten kartanon alustalaiset yhteiskuvassa kartanon päärakennuksen edessä.

5.3. Sukutilakunniakirjat

Maatalousseurojen keskusliitto ja muutamat muut maatalousseurat alkoivat myöntää vuodesta 1931 alkaen erityisiä sukutilakunniakirjoja tilallisille, joiden suvussa talo oli säilynyt vähintään 200 vuotta. Ajatus tällaisten kunniakirjojen jakamiselle tuli Ruotsista, jossa Ruotsin maatalousjärjestöt ryhtyivät palkitsemaan yhtämittaisesti tilojaan hallinneita maanviljelijäsukuja. Suomessa kirjailija Jalmari Finne ryhtyi selvittämään talojen omistajaluetteloita, Taiteilija O. Furuholm valmisti kunniakirjan luonnoksen ja kunniakirjan ohjesääntö vahvistettiin vuonna 1931. Kunniakirjatoiminta jatkui aina vuoteen 1963 asti, lukuun ottamatta sotavuosia. Hämeen läänin maanviljelysseura, Lounais-Hämeen kotiseutu ja museoyhdistys sekä Svenska lantbrukssällskapet i Finland jakoivat omia kunniakirjojaan eri vuosina. Noin kolmensadan kunniakirjan saajan talo on pysynyt samalla suvulla maakirjojen laadinnan alkua ajoista saakka.

Kirjailija Jalmari Finnen aloitteesta Lounais-Hämeen kotiseutu ja museoyhdistys jakoi sukuviirejä vähintään 200-vuotisille sukutiloille. Vuonna 1939 niiden jakaminen siirtyi Talonpoikaiskulttuurisäätiölle. Sukuviiri oli tuuliviiri, jonka kupariseen viirilehteen oli tehty vuosiluku, joka osoitti koska suku oli tullut taloon. Sukuviirin edellytyksenä oli sukututkimus ja sukutilakunniakirja. Äijälän tila sai oman sukuviirinsä Hämeen Heimoliitolta Maakirjojen 400-vuotisjuhlissa Hämeenlinnassa vuonna 1939. Viirin kävi lunastamassa talon silloinen isäntä Kalle Äijälä.

Äijälän sukuviiri piharakennuksen katolla kuvattuna talvella 2010.

5.4. Uskelan auto-onnettomuus

Ypäjää ja erityisesti Palikkalan kylää kohtasi suuri suru 1. lokakuuta 1937. Palikkalalaisia nuoria kuljettanut kuorma-auto suistui jokeen, kun nuoret olivat tulossa kotiin Salon markkinoilta. Auton kuljettaja oli vahvassa humalassa. Kuorma-auton pressun alla olleet noin viisitoista matkustajaa joutui veden varaan ja osa heistä tukehtui veteen.

Onnettomuudessa kuoli 8 henkilöä. Auton kyydissä olivat myös Äijälästä pojat Paavo ja Lauri sekä kasvattipoika Erkki Kallio. Lauri ja Erkki menehtyivät, mutta Paavo säilyi hengissä. Paavo Äijälän suurin aarre olikin hänen loppuelämänsä ajan Salon markkinoilta otettu viimeinen valokuva Äijälän pojista. Uskelan onnettomuus oli ennen sotia sattunut suurin liikenneonnettomuus ja hautajaisista tuli koko pitäjän surujuhla.

Uskelan auto-onnettomuuden siunaustilaisuus, kuvattuna kirkontornista.

5.5. Talvisota

Lokakuun alussa 1939 suomalaiset ryhtyivät liikekannallepanovaiheeseen. Aluksi rajalle siirrettiin vuosina 1917–1918 syntyneet asevelvollisuuttaan suorittamassa olleet miehet. Kertausharjoituksiin kutsuttiin vuonna 1900–1916 syntyneet ikäluokat, mukana myös Äijälästä Paavo s. 1912 ja Kalle s. 1913. Heidät vietiin lokakuun 10 päivä Hämeenlinnaan ja sieltä suoraan Leipäsuon asemalle, Viipurin lähelle. Ypäjäläiskomppania sai tulikasteensa joulukuun 13.päivä Munasuolla. Ypäjäläiset olivat puolustamassa Suomea Summan ja Lähteen alueilla. Paavo oli taisteluissa Taipaleenjoella etulinjassa Taipaleen, Keljän ja Vuosalmen taisteluissa. Äijälän pojat säilyivät taisteluista, mutta koko Ypäjän kunnasta kaatui talvisodassa 48 miestä.

5.6. Jatkosota

Jatkosodassa Ypäjän miehet kuuluivat ns. Ilves-divisioonaan yhdessä muiden lounaishämäläisten kanssa. Ypäjäläisten miesten komppanian päällikkönä oli silloinen luutnantti Kalle Äijälä, Paavo Äijälän veli. Ypäjäläiset taistelivat jatkosodassa mm. Syvärillä, jolloin ypäjäläisten komppanian tehtävänä oli Syvärin voimalaitoksen valtaamisessa. Paavo toimi Forssan esikunnassa ja kouluttajana jatkosodan aikana. Hänen ei tarvinnut joutua rintamalle, koska hän oli vastuussa holhoojana orvoiksi jääneistä pikkusisaruksistaan.

Maaliskuussa ypäjäläiskomppania hajotettiin. Vuonna 1911 ja sitä ennen syntyneet lähetettiin kotiin. Nuoremmat ikäluokat, mukana myös Äijälän nuorin poika Matti, liitettiin toiseen komppaniaan. Jatkosodan aikana ypäjäläismiehiä kaatui sodassa 117, myös Matti Mikael Äijälä. Ypäjän tappiot olivat väkilukuun suhteutettuna varsin suuret. Sotainvalideiksi jäi lähes Ypäjällä 300 miestä ja sotaorvoiksi 153 lasta.

6 Äijälän tilan maanviljely

Esihistorialliseen maatalouden viljeltävä vilja oli ohraa. Sitä viljeltiin sekä raivatuissa pelloissa, että kaskissa. Karjaa kasvatettiin lannan vuoksi, jolla lannoitettiin peltoja. Tällaista viljelytapaa kutsutaan yksivuoroviljelyksi. Yksivuoroviljelyn haittapuolena oli, että se vaati runsaasti lantaa, jota ei yleensä saatu riittävästi ja sadot jäivät usein pieniksi.

Varhaiskeksiajalla Suomeen levisi kaksivuoroviljely. Siinä puolet pelloista oli kesantona ja toisella puolella viljeltiin viljaa. Kaksivuoroviljelyyn kuului myös syysrukiin viljely. Kaksivuoroviljely oli oikeastaan ensimmäinen maatalousteknisen kokonaisjärjestelmän muutos, jolla oli useita vaikutuksia ympäristöön. Se mahdollisti myös tankojaon.

6.1. Sarkajako

Tankojako eli sarkajako tarkoitti, että kullekin talolle mitattiin tankomitalla oma sarka talon ympärillä olevista rintapelloista. Mittana käytettävä tanko oli yleensä $1 \frac{2}{3}$ sylin pituinen eli nykymitoilla noin kolme metriä. Sarkajako tuli savimailla läntisessä Suomessa yleiseksi jo 1300-luvulla. Koska viereisen saran omisti yleensä toinen talo, oli kaikkien talojen tehtävä peltotyönsä samaan aikaan, ettei olisi aiheutettu vahinkoa toisen talon saralle esimerkiksi tallaamalla sitä. Tätä järjestelmää kutsuttiin vainiopakoksi.

Vainiopakko vaikeutti suuresti maatalouden kehittymistä. Toisaalta töiden toistuvuus ja yksinkertaisuus takasivat sadon onnistumisen. Palikkalassa kylän yhteiset pellot sijaitsivat ryhmäkylän eteläpuolella, ravinteikkaissa savimaissa. Niityt ja metsät sijaitsivat kauempana nykyisen Vähäsuon ja Hyrsynkulman alueilla.

Pian huomattiin, että pitkät sarat oli helppo kylvää, kun risuäkeen eteen valjastettiin härkäpari. Vetohärkien käyttö yleistyi Varsinais-Suomesta Etelä-Hämeeseen varsinkin keskiajan alkupuolella, kun kehitettiin entistä tehokkaampi kehäaura. Vilja katkottiin sirpillä, sidottiin lyhteiksi ja kannettiin riiheen kuivumaan. Kuivat lyhteet hakattiin varstoilla ja näin jyvät erotettiin akanoista. Jyvät korjattiin säkkeihin ja kannettiin aittaan varastoon.

Peltoviljelyn ohella myös läntisessä Suomessa kaskettiin yleisesti. Kahden viljelyjärjestelmän käytöllä pyrittiin vähentämään täydellisen katovuoden mahdollisuutta.

Kaskiviljely oli Jokioisten kartanossa verrattain suosittua. Päätilalla kylvettiin kaskiin vähintään neljä tynnyriä ruista. Palikkalan neljässä talossa kylvettiin kussakin 15 kapanalaa kaskiin. Koko kartanon alueella harjoitettiin kaskiviljelyä vielä 1700-luvun puolivälissä, ainoastaan yksi oli sen ulkopuolella. Kaskeaminen oli suosituinta juuri Palikkalassa, esimerkiksi Jokioisten Niemen kylässä kylvettiin ainoastaan yksi kapanala kaskeen taloa kohden. Äijälässä

kylvettiin kaskeen 3 tynnyriä ruista. Sen vuotuinen tuotto oli 16 talaria ja 28 äyriä, kun koko maatalouden tuotto oli 285 talaria ja 18 äyriä. Vaulammin Harvian talo oli suurin kaskiviljelijä, se kylvi jopa 12 tynnyriä ruista kaskeen, josta oli tuottoa 37 talaria ja 16 äyriä, kun koko tilan tuotto oli 370 talaria ja 18,5 äyriä.

6.2. Isojako

Lounais-Hämeessä isojako toteutettiin vuosina 1792–1794. Sen apuna käytettiin vuonna 1709–1710 laadittua Kruusien lahjoitusmaita varten laadittua karttaa.

Palikkalan kylässä Äijälä, Nissilä ja Pietilä saivat karttaan merkityt takamaat. Kartano oli suunnitellut maat kolmea uudistilaa varten, mutta ne olivat alunperin kuuluneet näille tiloille. Alueeseen kuului 9 tynnyrinalaa peltoa ja 29 tynnyrinalaa viljelykelpoista maata. Alueet annettiin taloille ”ikuisiksi omaisuudeksi”, mutta niistä oli maksettava kartanoon veroa seuraavasti:

1 tynnyrinala rukiita
½ tynnyrinalaa ohria
½ tynnyrinalaa kauroja
1 leiviskä voita

Johan Mannerheim toteutti myöhemmin osaltaan isoajakoa Jokiläänin alueella. Hän hajotti vanhat, tiheästi asutetut kylät. Samalla loppui tuhoava laiduntaminen, jonka palstojen hajanaisuus oli aiheuttanut. Palikkalan talonpojilla oli Hyrsyn ja Vähäsuon aukeilla etäisiä viljelyksiä ja luonnonniittyjä. Nämä talot saivat jaossa yksinomaan parasta peltomaata, jolloin niiden pinta-ala jyvityksessä pieneni. Ylijäämämaista muodostettiin Vähäsuon ulkokartano.

6.3 Maatalous muuttuu maailman mukana

Kartanot olivat 1800-luvulla tiennäyttäjiä myös maatalouden kehittämisessä. Jokioisten kartanossa ryhdyttiin 1860-luvulla soveltamaan täysvuoro- eli koppeliviljelystä. Tällöin kartanon pellot jaettiin seitsemään lohkokoon, joilla viljeltiin tietyn viljelykierron mukaisesti. Peltoa lannoitettiin vain viljan kylvön yhteydessä. Tällöin karjanlannan käyttö tehostui. Kartanossa kokeiltiin myös ulkomaisen ohran sekä maissin viljelyä 1860-luvulla.

Seuraavien 30 vuoden aikana vuoroviljely omaksuttiin Jokiläänin osalta hyvin. Eri tilatyyppeiden kesken ei enää ollut sanottavia eroja. Kartano käytti peltoalastaan enää $\frac{1}{4}$ viljan viljelyyn. Sukuoikeustilat seurasivat hyvin perässä. Eniten vanhoissa tavoissa pitivät pintansa edelleen torpat. Leipäviljan viljeleminen vähentyi. Vehnää ei viljelty vuonna 1881 Jokiläänissä juuri ollenkaan ja vuonna 1910 vain 30 hehtaarilla.

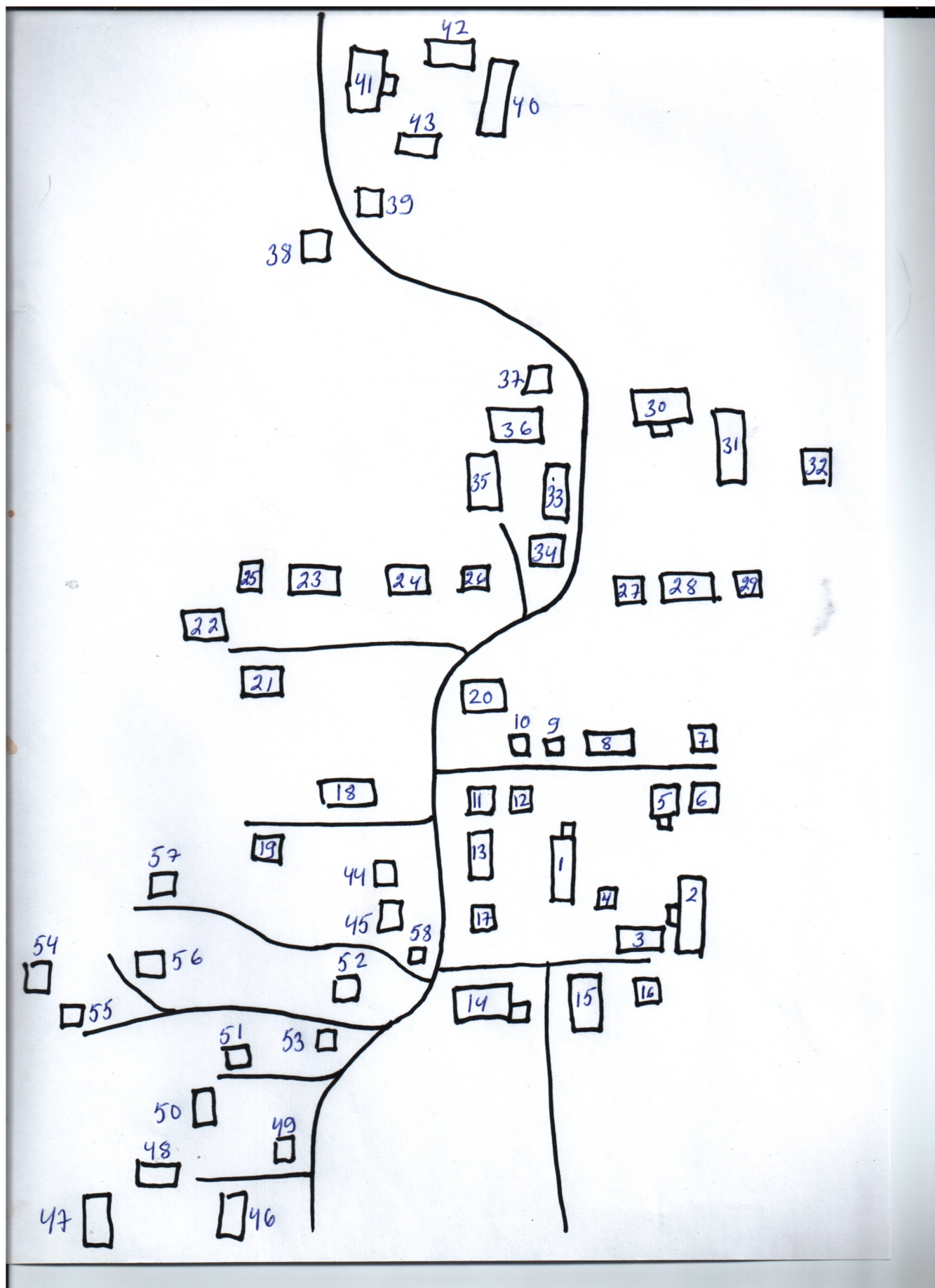
Sekavilja vei peltoalaa leipäviljan viljelyltä. Sekaviljaa eli sekulia viljeltiin tosin vain kartanossa. Torpat kasvattivat eniten leipäviljaa, vähän alle puolella peltoalastaan. Leipäviljan vähenemiseen johti viljan hinnan aleneminen viidenneksellä 1870-luvun jälkeen. Samaan aikaan viljan satoisuus kuitenkin parani. Vuosina 1878–1882 sato saatiin kuusinkertaisena, tosin vuosi 1881 oli erittäin huono. Vuosina 1908–1913 sato oli jo 8,9-kertainen.

Peltoa käytettiin myös juuresten ja kasvien viljelyyn. Eniten kuitenkin viljeltiin perunaa. Herne ja nauris olivat myös hyviä viljelykasveja. Suuret talonpoikaistilat ja kartano tuottivat rehuviljaa, pienet talot keskittyivät välttämättömän viljelyyn, kuten leipäviljan ja perunan.

Ennen rautaisia maanmuokkausvälineitä Ypäjälläkin käytettiin kotitekoisia puuvälittejä, sahroja ja puupiikkiäkeitä. Näiden aikaansaama muokkaustulos oli heikonlainen ja sadot jäivät varsin vaatimattomiksi.

Kääntöaura yleistyi Jokiläänin alueella 1880-luvulla, kun niitä alettiin valmistaa Mustialan maatalousoppilaitoksessa. Niittokoneet yleistyivät samoihin aikoihin kääntöauran kanssa. 1830-luvulla otettiin käyttöön käsikäyttöiset olkisilppurit ja 1850-luvulla yleistyivät viskurit. Puimakoneet tulivat Suomessa tunnetuksi 1870-luvulla, mutta jopa kartanolla vilja leikattiin pitkään käsin. Jokiläänin talonpojat olivat koneiden käytössä varsin edistyksellisiä.

Kartano antoi määräyksiä maan hoitamisesta ja lannoittamisesta. Torppia kiellettiin 1800-luvun lopulla kuokkimasta niittymaata ja polttamasta kytöä ilman kartanon lupaa. Keinolannoitus yleistyi Hämeessä jo 1890-luvulla.

Palikkala vuonna 1925, piirretty Paavo Äijälän muistiinpanojen ja karttaluonnoksen pohjalta

1.	Äijälän asuinrakennus	45.	mökki
2.	Äijälän navetta	46.	Nissilän päärakennus
3.	Äijälän talli	47.	Nissilän navetta
4.	Äijälän kellari	48.	Nissilän sikala
5.	Äijälän vanha asuinrakennus	49.	Nissilän aitta
6.	Äijälän sikala	50.	Nikulan mökki
7.	Äijälän sauna	51.	Setälän mökki
8.	Äijälän liiteri	52.	Lähteenkorvan mökki
9.	Äijälän aitta	53.	Lähteenkorvan ulkorakennus
10.	Äijälän aitta	54.	Lundin mökki
11.	Äijälän aitta	55.	Lundin ulkorakennus
12.	Äijälän aitta	56.	Mikko Salon mökki
13.	Äijälän riihi	57.	mökki ?
14.	Äijälän makasiini	58.	vaja?
15.	Äijälän riihi		
16.	Äijälän vaja		
17.	Ojasen mökki		
18.	Pietilän riihi		
19.	Pietilän aitta		
20.	Pietilän makasiini		
21.	Friskin mökki		
22.	Tuomisen mökki		
23.	Heikkilän riihi		
24.	Heikkilän riihi		
25.	Tuomisen ulkorakennus		
26.	Heikkilän aitta		
27.	Heikinahon mökki?		
28.	Monnin mökki?		
29.	Kavenin mökki?		
30.	Heikkilän päärakennus		
31.	Heikkilän pakari		
32.	Heikkilän meijeri		
33.	Heikkilän navetta		
34.	Heikkilän talli		
35.	Heikkilän makasiini		
36.	Heikkilän makasiini		
37.	Heikkilän aitta		
38.	Jokisen mökki		
39.	Jokisen ulkorakennus		
40.	Pietilän navetta		
41.	Pietilän asuinrakennus		
42.	Pietilän talli		
43.	Pietilän makasiini		
44.	mökki		

Äijälän talon kotimuseossa on säilytty runsaasti erilaista vanhaa tavaraa. Kuvassa Amanda Äijälän häähpuku ja hiuskoriste vuodelta 1911.

Äijälän pellavasaunan väkeä 1930-luvulla

Matti Mikael Äijälä hevosineen 1930-luvun lopulla.

Vuoden 1881 senaatin maataloustiedustelu keräsi maataloilta tietoja kylvöistä ja vuodentulosta. Luvut ovat tynnyreinä, jolloin yksi tynnyri painoysikkonä oli noin 1,6 hehtolitraa eli 164 litraa. Vehnää talot viljelivät vain kotitarpeiksi.

kylvöt	vehnäruiis ohra kaura				sekavilja	herne	peruna
Äijälä	$\frac{3}{4}$	8	$2\frac{1}{2}$	9	0	$\frac{1}{3}$	10
Nissilä	$\frac{1}{3}$	8	2	7	0	$\frac{1}{3}$	5
Pietilä	$\frac{1}{2}$	10	$2\frac{1}{2}$	6	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	7
Heikkilä	$\frac{1}{3}$	5	$1\frac{1}{2}$	7	1	$\frac{1}{9}$	6

vuodentulo	vehnä	ruis	ohra	kaura	sekavilja	herne	peruna	pellava
Äijälä	$1\frac{1}{2}$	$32\frac{1}{2}$	9	40	0	$\frac{1}{2}$	35	1
Nissilä	$\frac{1}{2}$	20	6	25	0	$\frac{1}{2}$	20	0
Pietilä	1	28	$8\frac{1}{2}$	32	2	1	30	$\frac{1}{2}$
Heikkilä	$\frac{1}{2}$	$98\frac{1}{2}$	$29\frac{1}{2}$	134	6	$2\frac{1}{2}$	105	2

Lounais-Hämeessä on käytetty ikimuistoisista ajoista lähtien härkiä vetojuhtina. Härkäpari veti hyvin savisilla pelloilla, mutta oli hidas. Hevonen syrjäytti härän vähitellen, tähän vaikutti erityisesti rahdin ja kyytien ajo. Lounais-Hämeen viimeinen vetohärkä myytiin norjalaisille vuonna 1928. Hevosia taloissa oli vähintään yksi. Vauraalla torpalla oli kaksi hevosta, taloissa niitä oli kolmesta neljään. Vuonna 1881 yhtä lehmää kohden oli kaksi hevosta.

Lounais-Häme oli Hämeen viljellyimpiä alueita, jossa noin 30 % kokonaisalasta oli viljeltyä. Vuodesta 1813 vuoteen 1881 Jokioisten peltoala kasvoi 1362 tynnyrinalasta 3112 tynnyrinalaan eli noin kaksinkertaistui 60 vuoden aikana. Sukuoikeustiloilla oli vuonna 1910 viljeltyä alaa yhteensä 543 hehtaaria eli 14 tilaa kohden 38 hehtaaria. Pääkartanolla ja sivukartanoilla oli karkeasti neljännes koko peltoalasta. Peltoalaa viljeltiin myös tehokkaasti, kesannolla oli vain 7,5 % kokonaispeltoalasta.

Kartanon jälkeen sukuoikeustilat käyttivät peltoalaansa tehokkaimmin. Lampuotitilojen tilanne oli huonompi ja torppien peltoalasta oli noin $\frac{1}{8}$ osaa kesannolla. 1900-luvun alussa uudisviljelyn aika alkoi olla jo ohitse. Samaan aikaan siirryttiin myös vuoroviljelyyn. Vielä 1800-luvun lopulla joissakin vanhoillisimmissa taloissa vielä kaskettiin. Vuonna 1881 Jokioisten kartanon alueella $\frac{3}{4}$ pellostä oli viljalla ja karjanrehu haettiin vielä niityiltä tai metsästä.

6.4 Uuden vuosisadan tuulet

Äijälä oli 1900-luvun alussa suhteellisen iso tila, kokonaispinta-ala oli vuonna 1917 210,3 hehtaaria, Pietilä oli 211 hehtaaria ja Nissilä 176 hehtaaria. Näiden talojen yhteispinta-alat lähentelivät jo 600 hehtaaria. Äijälässä peltopinta-ala oli 74,5 hehtaaria. Äijälän taloon kuului yksi torppa suullisella sopimuksella, jonka pinta-ala oli 5,54 hehtaaria, mäkitupia oli kymmenen, joiden yhteispinta-ala 8,56 hehtaaria. Vuokraa mäkitupalaiset maksoivat 352,50 markkaa vuodelta eli 41,30 markkaa hehtaarilta. Vuonna 1917 Äijälästä maksettiin veroja 300,11 markkaa vuodessa ja Jokioisten kartanoon veroa 372,98 markkaa vuodessa. Kartanon veroista lähes kaikki oli tuotteita tai palveluja, kuten viljaa tai taksvärkkiä.

Vuonna 1917 Äijälässä oli yksi eläkeläinen, vanha-Matti, joka sai syytinkiä noin tuhannen markan edestä vuodessa. Tämä syytinki maksettiin ruokana ja asumisoikeutena. Talossa oli tuolloin irtaimistona kylvökone, äes, niittokone ja hevosharava. Työvoimaa oli seitsemän hengen edestä, talossa asui isäntäparin lisäksi myös neljä lasta. Koko Palikkalan kylässä oli 364 asukasta ja Ypäjällä, pois lukien Mannisten ja Ypäjänkylän kylät, 1658 asukasta.

Vuonna 1917 Äijälän kokonaispinta-ala oli 210 hehtaaria. Palikkalan Nissilän talon vastaava luku oli 176 hehtaaria ja Pietilän 211 hehtaaria. Peltoalaa Äijälässä oli 74,5 hehtaaria ja tila elätti 13 henkeä. Äijälässä oli työvoimana seitsemän palkattua työntekijää, neljä lasta sekä isäntäpari. Mäkitupia samaisena vuonna oli kymmenen, joista vuokra oli 352,50 markkaa vuodesta. Niiden pinta-ala oli yhteensä 8,56 hehtaaria. Äijälän torpan eli Majamäen pinta-ala oli 5,54 hehtaaria. Äijälä maksoi yleisiä veroja 300,11 markkaa vuodelta. Jokioisten kartanoon veroa maksettiin rahana 70 penniä ja loput verosta oli erilaisia tuotteista ja palveluksista yhteensä 673,09 markkaa.

Äijälän talon vuotuiset menot olivat pääomitettuna eli varoina ja vuokrana 11229,83 markkaa ja tilan omaisuus oli 78 610 markkaa. Äijälän talossa oli irtaimistona vuonna 1917 kylvökone, hankmo tai äes, niittokone ja yksi hevosharava.

Jokiläänissä tilat olivat suhteellisen pieniä, joten lehmä oli talossa 2-5. Kartanoa lukuun ottamatta muita suurkarjoja ei Jokiläänissä ollut. Hevonen oli karjan ruokinnassa etusijalla. Lehmät hankkivat suvirehunsa vielä metsälaitumilta. Nuori karja laidunsi talojen pihoilla ja aidatuilla hakamailla. Siat kulkivat irrallaan pihoilla ja talveksi lehmät laitettiin piahtoon. Piahton vakiovarusteisiin kuului kookas tiinu, jossa valmistettiin sakkaa rehuksi. Se oli kauranruumenista, lehdistä ja heinänpudusta tehty seos, jonka päälle pantiin kuumaa vettä ja vähän jauhoja höysteeksi.

6.5 Karjatalous tuo lisää tuloja

Kiinnostus karjanhoitoon lisääntyi pikkuhiljaa. Uudet navetat rakennettiin valoisammiksi ja siistimmiksi. Jotkut talot tekivät navettansa jopa kivistä. Kartanon navettaan asennettiin vesisäiliö navetan ullakolle. Kartano otti ensimmäisenä myös karjan virtsan talteen. Vuoroviljelyn myötä myös karjan ruokinta parani huomattavasti. Kylvönurmesta saatiin entistä parempia satoja ja rehuviljan viljely tuotti väkirehua.

Vielä 1860-luvulla lehmän vuosituotto oli noin 500 kg maitoa, jolloin yhden lehmän tuotto omistajalleen voiksi kirnuttuna oli noin 30 markkaa. Kun karjaa alettiin ruokkia kylvöheinällä, tuotanto kasvoi. Samaan aikaan myös maidon jalostusmenetelmät kehittyivät ja karjataloustuotteiden hyötykäyttö sai uusia mahdollisuuksia.

Karjataloudessa siirryttiin luonnonniittyheinästä kylvöheinän viljelyyn. Samalla karjan ravitseminen parani ja maidontuotanto kasvoi. Voita valmistettiin aluksi kotona, mutta kotivoin laatu oli usein heikko. Separaattori, joka yleistyi 1880-luvulla, helpotti suuresti kerman erottamista. Kartanossa opeteltiin voin ja juuston valmistusta lääninkarjakon oppien mukaisesti 1900-luvun alkupuolella.. Sinne rakennettiin myös maidon jäähdytyshuone. Jokioisten meijeri aloitti toimintansa 1865. Aluksi jalostettiin vain kartanon lehmien maito, mutta 1880-luvun alusta otettiin jalostettavaksi myös talonpoikien maito.

Ennen ensimmäistä maailmansotaa kartanon meijeri tuotti voita 50 000–60 000 kiloa vuodessa. Tähän tarvittiin 1,3–1,5 miljoonaa litraa maitoa. Lisäksi meijeri valmisti juustoa vähintään 60 000 kiloa vuodessa. Tähän meni maitoa 600 000 litraa. Puolet meijerin maidosta tuli taloista ja torpista. Runsaat puolet tilojen ja torppien maidosta käytettiin itse. Kartanon karja lypsi yli 2000 kiloa maitoa vuodessa, tavallisten talojen lehmät lypsivät runsaan tuhannen litraa ja torppien vajaa tuhat litraa vuodessa.

Karjatalous vaurastutti taloja huomattavasti, sillä tavallinen maatiaislehmä tuotti omistajalleen 200 markkaa vuodessa. Parhaat lehmät tuottivat jopa 4000 markkaa vuodessa. Torpan maitotilikin oli jopa tuhat markkaa vuodessa, jos kaikki maito saatiin myytyä.

Maitotalous nosti päätään 1865 katovuoden jälkeen. Katovuosi aiheutti valtakunnassa nälänhätää ja kulkutauteja, väestö vähentyi jopa 10 prosenttia. Ulkomailta ostettu halpa vilja vei uskoa viljanviljelyn kannattavuudesta. Samaan aikaan voin hinta maailmalla nousi ja huomattiin, että karjatalous kannatti myös katovuosinen aikana. Suomi osti ulkomailta, lähinnä Venäjältä halpaa viljaa ja korvasi tuontia voin viennillä.

Vaulammille avattiin kuorinta-asema, johon tuotiin maitoa myös Palikkalasta ja Varsanojalta. Palikkalan Heikkilässä oli ollut Jokioisten kartanon haarameijeri 1870-luvulla. 1880-luvulla meijereitä oli lähes jokaisessa kylässä. Näissä meijereissä oli käytössä käsiseparaattorit, käsikirnu ja voin vaivauslaitteet.

Ainoastaan Kartanonkylän meijerissä oli hevoskiertoiset meijerikoneet. Äijälän maito kuskattiin kartanon haarameijeriin aina vuoteen 1905 asti, jolloin Ypäjän Osuusmeijeri aloitti toimintansa Ypäjän kirkolla.

Osuustoiminta-aate nosti päätään myös Ypäjällä ja innokkaat aatteen kannattajat perustivat osuusmeijereitä ympäri maata. Osuustoimintalaki vahvistettiin vuonna 1901. Ypäjän Osuusmeijeri aloitti toimintansa 15.12.1905. Ypäjän meijerissä valmistettiin yksinomaan voita ja se myytiin E. Ekholmille aina vuoteen 1912 saakka, jolloin meijeri liittyi Valioon. Äijälän talon isäntä Matti Äijälä liittyi meijerin jäseneksi ensimmäisten joukossa, numerolla 115. Ensimmäisen kahden viikon aikana Äijälästä vietiin meijeriin maitoa 639 kiloa, jossa rasvaa oli 3,8 prosenttia. Maidon tuottajahinta oli tuolloin 9,2 penniä kilolta, joten Ypäjän meijerin tili oli 58 markkaa ja 66 penniä.

Vuonna 1906 Äijälän tila tuotti maitoa seuraavasti:

tammikuu 1856,5 kg

helmikuu 1342 kg

maaliskuu 1391 kg

huhtikuu 1734 kg

toukokuu 2139 kg

kesäkuu 1630 kg

heinäkuu 1209 kg

elokuu 1174 kg

syyskuu 1469 kg

lokakuu 1613 kg

marraskuu 1128 kg

joulukuu 1019 kg

Yhteensä 18 868 kg maitoa, rasva % 3,5-4%

Tuottajahinta oli vuonna 1906 sama 9,2 penniä kilolta, joten koko vuoden maitotili oli 1698,12 markkaa. Tili oli suhteellisen hyvä, sillä se vastasi meijerikön yli kahden vuoden palkkaa (60mk kuussa).

Äijälän karjakot 1930-luvulla

6.6 Viljely ja tuotantovälineet sotien jälkeen

Tilojen, torppien ja mäkitupien vapaaksi lunastamisen jälkeen Ypäjällä alkoi oikea rakennusbuumi. Omaksi saatuja tiloja raivattiin ja uusia rakennuksia pykättiin pystyyn. Tuotantorakennuksista haluttiin tehdä nyt kestäviä ja niiden kunnosta huolehdittiin paremmin kuin ennen. Talojen itsenäistymisen myötä suurempien tilojen työvoima väheni ja 1920-luvulla alettiinkin maataloutta koneellistaa.

Palikkalaan ja Mannisiin perustettiin puimaosuuskunnat, talonrakennusta varten sirkkeliösuuskunnat ja navettojen rakentamista varten tiiliosuuskunnat. Äijälän talosta haettiin savi tiilien tekemistä varten. Loimijoen varrelle syntyikin näin 300 metriä pitkä savikuppa. Höyrypuimakoneita hankittiin miltei joka kylään ja ne toimivat aluksi rinta rinnan hevoskiertojen kanssa. Hevoskierrot jäivät pois käytöstä vähitellen 1920-luvun loppuun mennessä.

Suomen ensimmäinen polttomoottorikäyttöinen traktori hankittiin Mustilan kartanoon Elimäelle vuonna 1908. Äijälän taloon traktori tuli ennen sotia vuonna 1937. Traktori oli merkiltään International-McCormick-Deering. Traktori oli aikanaan nykyaikainen ja sitä mainostettiin Pellervo-lehdessä seuraavasti:
”Deering-traktorin moninaiset teknilliset edut tekevät siitä omaa luokkaansa olevan voimakoneen. mainitsemme muutamia: runsaasti kuula- ja rullalaakereita, m.m. kampiakselissa; moottorin kierrosluvun säätäjä; järjesteltävä vetolaite; rasvapumppuvoitelu”

Äijälän talossa traktorista saatiin nauttia kymmenisen vuotta, kun se pakko-otolla määrättiin Puolustusvoimien ajoneuvoksi. Traktori ei selvinnyt sodan melskeestä ja Äijälän tila jäi taasen ilman traktoria aina 1950-luvulle saakka.

Kalle Äijälän perunkirjassa mainitaan seuraavat maatalouslaitteet:

- puimakone
- pärehöylä
- viskuri
- mieskiertoinen silppukone
- elonleikkuukone
- niittokone
- kaksi muokkausäestä
- 2 jousiäestä
- kylvökone
- oja-aura
- traktori
- nelipyöräiset vankkurit
- neljät työrattaat
- kahdet ajelurattaat
- neljät parireet
- kaksi ajelurekeä
- kahdet heinärekeä
- vinkkuri
- valjaat kuudelle hevoselle

Sodan aikana talon työt tehtiin hevosella. Traktori syrjäyttikin hevosen todenteolla vasta 1950-luvulla. Paavo Äijälä tilasi ensimmäisen kumipyörätraktorin 1950-luvun alussa. Äijälän ensimmäinen kumipyörätraktori Fordson Major hankittiin vuonna 1951. Traktoreita oli tilattuna kaksi, mutta Fordeja saatiin ensiksi toimitetuksi Suomeen. Samalla vuosikymmenellä Ford myytiin Paavon veljelle Kallelle Saarenmaahan ja Paavo osti McCorminc International 275:n.

Puinen viljanpuhdistaja oli yleensä maatilojen ensimmäinen kone. Viljanpuhdistaja eli viskuri oli monesti joko itse tehty tai kyläseppän valmistama. Ensimmäisten viskurit olivat Etelä-Suomessa käytössä jo 1800-luvun alussa. Äijälässä oli viskuri varmuudella 1900-luvun alussa, jolloin taloon hankittiin Leino-yhtiön valmistaman viskurin prototyyppi. Myöhemmin Leino-yhtiöt alkoi valmistaa viskuria Tuulikki-mallinimellä.

Varstoilla puinti oli hidasta ja hikistä puuhaa. Puintimenetelmät kehittyivätkin 1800-luvulla ja puimakoneet yleistyivät jo 1800-luvun puolellesavälissä. Puimakoneet olivat aluksi käsikäyttöisiä, sitten ne muuttuivat hevoskiertoisiksi. Vuonna 1910 hevoskiertoisia puimakoneita olikin eniten juuri läntisessä Hämeessä ja Lounais-Suomessa. Puimakoneet siirtyivät höyrykoneaikaan 1900-luvun ensi vuosikymmenillä. Höyrykiertoisessa puimakoneessa oli varstojen lisäksi jo kohlijat ja viskurit, Puimakone oli muuttunut

Pekka Luukkala traktorin ja talon ensimmäisen kasvinsuojeluruiskun kanssa kesällä 1962

monitoimikoneeksi. Puimakone oli kallis investointi ja se hankittiin usein monen talon yhteiseksi koneeksi. Äijälän tila hankki puimakoneen kuitenkin omakseen. Puimakonetta eli tappuria käytettiin vieläkin tappuri-makasiinina tunnetussa ladossa. Äijälän talossa oli aluksi höyrykiertoinen tappuri. Höyrykone kuitenkin räjähti työn touhussa ja taloon hankittiin tappurin käyttöön myöhemmin sähkömoottori.

Sähkö tuli Ypäjälle 1920-luvun alussa. Se yleistyi kymmen vuoden aikana ja mullisti jokapäiväisen elämän. Ypäjän sähkö Oy perustettiin vuonna 1921 ja se päätti hankkia sähkölinjat alastarolaisesta Sallilan Sähkö Oy:stä. Ensimmäiset linjat vedettiin jo marraskuussa 1921. Virranottajia tuli ensimmäisen toimintavuoden aikana jo yli sata, jolloin valopisteitä Ypäjän alueella oli 1372 ja voimamoottoreita 11 kappaletta. 1930-luvun loppuun mennessä suurin osa ypäjäläisistä talouksista oli jo sähköistetty. Äijälään sähköt vedettiin 1920-luvun alussa, jolloin talossa oli sekä sähkövalo että sähkövoima.

Äijälään oli rakennettu vuonna 1898 hirsinen navetta, johon mahtui kaikkiaan 35 lehmää. Talossa oli myös toinen kotieläinsuoja, jossa oli kymmenen sikaa, kolme lammasta ja 30 kanaa. Lehmät olivat rodultaan länsi-suomenkarjaa. Talossa oli myös seitsemän hevosta. Äijälään navetta oli edistyksellinen, sillä siellä oli jo automaattiset juottolaitteet, joihin vesi pumpattiin pihakaivosta. Lannanpoistoon oli kehitetty ilmarata, joka vei lannan kuupassa vajereita pitkin lantalaan.

1950-luvulla Äijälään valmistui uusi navettarakennus. Sinne mahtui 18 lehmää ja nuorta karjaa. Toisessa päässä rakennusta olivat tallit neljälle hevoselle. Heinät ja jauhot säilytettiin navetanvintillä ja ne pudotettiin luukusta pöydälle. Navettaan tuli painevesi kuppeihin ja lypsykone asennettiin sinne vuonna 1951. Tilatankki hankittiin vuonna 1975. Aliisa ja Paavo Äijälän aikana raivattiin runsaasti uutta peltoa ja peltoja myös salaojitettiin ahkerasti.

Matti ja Irja Äijälän aikaan Äijälän tilalla luovuttiin lypsykarjasta 1980-luvulla ja siirryttiin lihakarjan kasvatukseen aina vuoteen 1997 asti. Parhaimmillaan navetassa kasvoi 45 sonnia ja lihahiehoa. Tilaa kehitettiin edelleen kasvinviljelytilaksi niin kuin monia, monia muitakin tiloja.

Palikkalan ryhmäkylän muut talot kokivat myös maatalouden mullistukset. Pietilän talo siirrettiin omalle mälleen vuonna 1890. Se jatkoi voimallisesti lypsykarjataloutta ja on nyt 2000-luvulla nykyaikainen maitotila. Nissilän talo siirrettiin myös omalle paikalleen 1890-luvulla. Talon omistajat ovat vaihtuneet vanhan omistajasuvun myytyä talon 1980-luvulla. Talon pellot olivat pitkään viljelyssä vuokraviljelijällä, mutta nykyään niitä viljellään sivutoimisesti. Heikkilän talo jäi lähimmäksi vanhaa ryhmäkylän tonttia. tilalla kasvatettiin lampaita, sikoja, kalkkunoita ja kanoja vielä 1980-luvulla. Nyt tilan pellot on myyty ulkopuoliselle.

2010-luvun Palikkalassa asuvat sulassa sovussa niin työläiset kuin maanviljelijät. Kylässä toimii niin vireää teollisuutta, taideateljeeta kuin hevosyrittäjiäkin. Kylässä on myös muutamia mökkiläisiä, jotka tuovat kylään tuulahduksen pääkaupunkiseudulta. Palikkalalaiset käyvät työssä Forssassa tai Ypäjän kirkonkylällä ja tekevät päivittäiset ostoksensa työmatkan yhteydessä. Kylän viimeinen elintarvikekauppa loppui vasta 2000-luvun alussa. Tämän päivän Palikkalassa eletään niin kuin muissakin nykyajan kylissä, erillään ja omissa oloissa, mutta samalla toisistaan huolehtien.

7 LÄHDELUETTELO

Alanen, Timo. Someron ja Tammelan vanhin asutusnimistö - nimistön vakiintumisen aika. Jyväskylä : Gummerus, 2004

Anttila, Olavi. Kartanosta kunnaksi, Jokioisten historia. Forssa : Forssan Kirjapaino, 1991.

Arkistolaitos. voudintilit-portti. [Online] 2011. [Viitattu: 30. elokuu 2012.] <http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Voudintilit>.

Enqvist, Johanna. Ypjä - historiallisen ajan muisnaisjäännösten inventointi Ypjäen kunnan alueella 18-22.9.2006. [Online] 2007. [Viitattu: 6. helmikuu 2013.] http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=104502&tyyppi=pdf&kunta_id=981.

Hietamäki, Maurits. Senaatin maataloustiedustelu v. 1881.

Hietamäki, Maurits. Ypjä kuvina kautta aikojen. Kokemäki : Satakunnan Painotuote Oy, 2002.

Hietamäki, Maurits. Ypjäen Palikkala - lounaishämeiläinen kylä Loimijoen varrella. 2004, Lounais-Hämeen Joulu.

Hietamäki, Maurits. haastattelu, Äijälän kantatila 1500-2000. kevät-kesä 2012.

Hirsjärvi, Tarmo. Ypjäen kunnan historia - kunnalliselämä vv. 1876-1926. 1. Forssa : Forssan kirjapaino oy, 1926.

Huutanen, Taina. Ypjäen historia. Loimaa : Loimaan kirjapaino, 1978

Hämeen Liitto. Lounais-Hämeen ja Rengon muinaisjäännökset. 1. Hämeenlinna : Hämeenlinnan Offset-Kolmio Paino Oy, 2007. ISBN 978-952-9802-80-7.

Kotta, Kimmo, Kumipyörillä peltoveturista yleiskone. 16/2012 juhlaliite, 2012, Koneviesti - konehistoriallinen juhlaliite, ss. 16-29.

Laakio, Into. Ypjäen kuulumisia - käräjöintiä metsäasioista. Forssan lehti. 1989.

Laakio, Into. Ypjäen kuulumisia - "Siihen aikaan, kun...". Forssan lehti. 25. helmikuu 1987.

Lehtinen, Jyrki. Kiipu ennen ja nyt. [Online] 1999. [Viitattu: 15. maaliskuuta 2011.] <http://personal.inet.fi/koti/jyrki.lehtinen/kiipu/index.html>.

Maanmittauslaitos. Palikkalan tilukset.

Museovirasto. Kulttuuriympäristö rekisteriportaali. [Online] 26. marraskuuta 2009.

[Viitattu: 15. maaliskuu

2011.]http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_kohde_det1.aspx?KOHDE_ID=1000006421.

Palm, Päivi. Satavuotias Leinovalu joustaa ja sopeutuu. Turun Sanomat. 1998.

Ranta, Sirkka-Liisa ja Seppovaara, Juhani. Maatilan pihapiiri. Hämeenlinna : Karisto oy, 2003.

Rasila, Viljo;Jutikkala , Eino ja Mäkelä-Alitalo, Anneli. Suomen Maatalouden historia I. 1. Helsinki : Suomen Kirjallisuuden Seura, 2003. . Osa/vuosik. I.

Rasila, Viljo;Jutikkala, Eino ja Mäkelä-Alitalo, Anneli. Suomen maatalouden historia I. Helsinki : Suomen Kirjallisuuden seura, 2003. Osa/vuosik. II.

Rasila, Viljo;Eino, Jutikkala ja Anneli, Mäkelä-Alitalo. Suomen maatalouden historia III. Helsinki : Suomen Kirjallisuuden seura, 2003. Osa/vuosik. III.

Rinne-Jutikkala, Eino. Jokioinen 1631-1931. Forssa : Forssan Kirjapaino, 1931

Rohila, Vesa. Eilispäivän traktoreita. 5. Tallinna : Alfamer Oy, 2009.

Suomen senaatti. Jokioisten maanomistusjärjestelyjä koskeva komiteamietintö. 1917.

Säkäjärvi, Leila. Äijälän sukua Ypäjän Palikkalan kylästä. Koria : Korian Kirjapaino Alanko Ky, 2009.

Tähtinen, Olavi. Katsaus Jokioisten kartanon eli n.s. Jokilääänin metsätalouden vaiheisiin. 1. Helsinki : Suomen metsätieteellinen seura, 1930.

Ypäjän Kotiseutuyhdistys ry. Ypäjä kuvina kautta aikojen. Kokemäki : Satakunnan painotuote, 2002.

Ypäjän osuusmeijeri, . Maidon vastaanottokirjat 1905-1911

Ypäjän pitäjänkuvaus. Forssa : Forssan lehti, 1926.

Äijälä, Matti ja Irja, haastattelu, Äijälä 1900-2000. marraskuu 2012-toukokuu 2013.

kaikki kuvat Johanna Selenius ja Äijälän tilan valokuva-arkisto

Kaikki oikeudet pidätetään. Kuvien ja tekstin lainaaminen ilman lupaa ehdottomasti kielletty.

8 Liitteet

Äijälän tilan varhaisemmat maatalouskalenterit ovat vuodelta 1911 ja niitä on säilynyt lähes sadan vuoden ajalta talon arkistossa. Kalentereita on täytetty vaihtelevasti, mutta kylvö- ja sadonkorjuupäivät on lähes poikkeuksetta niihin täytetty. Kalentereissa on myös palkkakirjanpito ja valtakunnallisia uutisia.

Maatalouskalenteri 1918

Päivätyöluettelo:

- Juho Palm
- Väinö
- H. Ruokonen
- O. Ruokonen
- Ida Frisk
- Ida Nissilä
- Otto Vuorinen
- Einari Vuorinen
- Hilja Vuorinen
- Väinö Sandell
- Wihtori
- Ida Sandell
- Pauli
- J. Kivistö
- Väinö Salo
- Salo
- Otto
- Majamäki

Vuoden 1928 maatalouskalenteriin on merkitty hieman vuodenkulkuakin

- 4. toukokuuta alettu äestellä
- 10. toukokuuta välikäräjät, lumisadetta ja vettä sataa koko päivän
- 11. toukokuuta lumisade
- 12. toukokuuta sadetta ja kylmää
- 14. toukokuuta satoi
- 15. toukokuuta satoi
- 18. toukokuuta sade, ilma lämpimämpi
- 19. toukokuuta sade
- 21. toukokuuta pouta
- 22. toukokuuta kaura kylvö aloitettu Pyöliin 5 tynnyriä
- 23. toukokuuta pellolle, kauroja 4 tynnyriä.
- 24. toukokuuta Vähälläsuolla aloitettu kaurankylvö
- 25. toukokuuta kaurankylvö
- 26. toukokuuta kaurankylvö
- 29. toukokuuta Vähälläsuolla lopetettu kaurankylvö
- 30. toukokuuta Isopapan ohrakylvö, satoi iltapäivällä
- 31. toukokuuta ohrakylvö

16. heinäkuuta heinänniitto aloitettu, heinät seipäille, satoi iltapäivällä
22. heinäkuuta satoi
23. heinäkuuta satoi
24. heinäkuuta satoi
25. heinäkuuta satoi
26. heinäkuuta haasta loput heinät seipäille
27. heinäkuuta Pyölin heinät seipäille, Vähälläsuolla niitetty
28. heinäkuuta Peräpellon heinät seipäille, Vähälläsuolla niitetty
30. heinäkuuta Vähälläsuolla heinä seipäille
31. heinäkuuta Vähälläsuolla heiniä seipäille
- 3 syyskuuta viimeiset heinät koottu Vähällesuolle
10. syyskuuta nisua niitetty
6. marraskuuta Löyttyn kaurat loput koottu ja pellon kauraja
7. marraskuuta pellon kauraja loput koottu, ohrat koottu
8. marraskuuta ohria puitu ja vähän kauraja
9. marraskuuta viimeiset kaurat koottu

Maatalouskalenteri 1939

päivätyömiehet

- Fjellström
- a. Nurminen
- M. Aittamäki
- J. Aittamäki
- Erkki Laaksonen

Pellervon Kalenteri 1940

- 3 toukokuuta Puitu siemen kauraja, kotipellon kauraja noin 112 säkkiä
 4. toukokuuta Aku ajoi ohria Löyttystä
 6. toukokuuta puhdistettu siemenkauraja
 7. toukokuuta puitu ohria
 8. toukokuuta Tuotu siemenperunat, itämään kuopasta 23 säkkiä
 9. toukokuuta Aku ajoi suolla kantoja siirtämässä kuokkamaalta
 10. toukokuuta Ajettu kotipelloilta kauramaa kylvökuntoon
 21. heinäkuuta
- Ukkosilma, paloi Jokioisten navetta. Satoi tavallista enemmän ja tuli vöähän rakeitakin.
22. heinäkuuta Ville oli myllyssä. Matti sampos heinämaata.
 23. heinäkuuta Kynnetty heinämaata, viety wakkaheinät asemalle. Koottu heiniä 4 häkkiä, satoi oikein
 24. heinäkuuta Kynnetty heinämaata, koottu heinä 6 häkkiä
 25. touokuuta koottu Löyttyn heiniä 39 häkkiä ja loput kotoa 5 häkkiä
 26. heinäkuuta Koottu Rääsänsuon heinät 18 häkkiä, kynnetty heinämaata
 27. heinäkuuta ajeltu kesämaata sampottu ja jyrätty
 28. heinäkuuta Olin Paattisilla häissä
 29. heinäkuuta Sampottu kesämaat, Porsis sika, 13 porsasta
 - 30 heinäkuuta leikattu ruista, kanulla ajo tuuras oikein hyvin

31. heinäkuuta Leikattu loppu ruis, pantu perät seipäälle ja muutettu laitumen aitaa. Hiukan sateista.

Pellervon kalenteri 1941

Päivätyömiehet
Emil Laaksonenn
Erkki Laaksonen
Aukust Nurminen
Vilho Jokinen
M. Aittamäki
Toivo Fjelltröm
H. Stenberg
E. Stenberg
P. Stenberg
E. Stenberg
V. Fjellström
Mikko Salo

Suurella Maatilakirjassa, vuodelta 1929, Äijälää kuvataan seuraavasti:

ÄIJÄLÄ, 10 km Jokioisten asemalta ja 19 km Forssasta. Omistajat Kalle Äijälä v:sta 1910 ja puolisonsa Amanda, o.s. Hahko, v:sta 1911. Ollut isännän suvulla ikimuistoiset ajat. Entinen Jokioisten sukuoikeustila; lunastettu vapaaksi 1921. Erotettu 5 tilaa, yht. 21,85 ha. Pinta-ala 190,79 ha, josta puutarhaa 0,2, peltoa 66,9, niittyä 7,71, viljelyskelpoista maata 43,9, metsämaata 71,36 ja joutomaata 0,72 ha. Pellot tasaisia savi-, multa- ja suomaita; niistä 8 ha nykyisen isännän raivaamaa. Rakennukset viljelysten reunassa, Loimijoen rannalla. Päärakennus rak. puusta 1912. 35 lehmän navetta rak. puusta 1896, uusittu 1930 ja varustettu automaattisilla juottolaitteilla. Navettaan ja talliin nostaa sähköpumppu veden. Sikala ja kanala uusia. Vapaa viljelys. V. 1929 oli 6 ha kesantoa, 5 ruista, 1 vehnää, 17,5 kauraa, 2,3 ohraa, 1 sekaviljaa, 0,5 hernetta, 0,75 perunaa, 0,2 pellavaa, 1,1 rehujuurikasveja, 25,55 heinää ja 6 ha laidunta. Kotieläimiä: 7 hevosta, 25 lehmää, 1 sonni, 10 sikaa, 3 lammasta ja 30 kanaa. Karjaa jalostetaan LSK-rotuiseksi. Siat ja lampaat maatiaisia. Rahatulot pääasiallisesti viljasta, maidosta, lihasta, munista ja rehuista. Maito myydään osuusmeijeriin ja muut tuotteet Loimaalle. Havumetsä. Myyty saha-, paperi- ja polttopuita. Sähkövalo ja -voima Ypäjän Sähkö Oy:ltä. Omistaja Ypäjän osuuskassan jäsen ja kunnallislautakunnan esimies.

Suurella Maatilakirjassa vuodelta 1964 Äijälän tilasta kerrotaan seuraavasti:

Äijälä. om vuodesta 1938 Paavo Kalle Matias Äijälä s 19123 vmo Aliisa Johanna os. Ojala s 1919. Lapset Matti Paavo Johannes -43 ja Eeva-Liisa -46. Tila on sukutila vuodesta 1539. se on myös kantatila, jonka edellinen isäntä oli vsta 1909 Kalle Oskari Äijälä. Tila sijaitsee Palikkalan kylässä 7 km kirkolta ja Jokioisten asemalta sekä 1 km Tku-Forssa valtatiestä. Kokonaispinta-ala on 80,4 ha, josta metsää 44 ha ja peltoa 36,2 ha, siitä 10 ha nykyisen isännän raivaamaa. Hirsinen päärakennus vuodelta 1912 on puutarhan somistama Loimijoen partaalla. Talo korjattiin perusteellisesti 1958 ja käsittää 5 huonetta. Erillisinä ovat puimala, sauna, kalustosuoja ja vilja-aitta. Tilalla on traktori työkoneineen ja 2 hevosta. Savi- ja multamaissa on viljelty leipä- ja rehuviljaa, heinää sekä perunaa. Havumetsän valtapuuna on kuusi. Metsä on tarpeellisesti ojitettu ja siitä on kylvetty männylle 1 ha. Hakkuut suoritetaan hoidollisesti. Ay-karjassa on 7 lypsävää ja 8 nuorta. Lihotussikoja on 20 ja kanaoja 50. Isäntä kuuluu kunnanvaltuustoon vuodesta 1952 ja verolautakuntaan vuodesta 1958. Hän on säästöpankin hallituksen puheenjohtaja.

Äijälän talo vuonna 1940

Äijälä 1960

Äijälän talo vuonna 1970

Äijälän talo vuonna 2011.